

วิทยานิพนธ์

เรื่อง

ศักยภาพของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์บริเวณป่าเขาภูหลวง จังหวัดนครราชสีมา

Ecotourism Potential at Khao Phuluang Forest, Changwat Nakhon Ratchasima



โดย

นายสุรวุฒิ ใจกิจสุวรรณ

เสนอ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เพื่อความสมบูรณ์แห่งปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารทรัพยากรป่าไม้)

พ.ศ.2545

ISBN 974-462-993-2



ใบรับรองวิทยานิพนธ์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต (การบริหารทรัพยากรป่าไม้)

ปริญญา

การบริหารทรัพยากรป่าไม้

โครงการสหวิทยาการระดับบัณฑิตศึกษา

สาขา

ภาควิชา

เรื่อง

ศักยภาพของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์บริเวณป่าเขาภูหลวง จังหวัดนครราชสีมา

Ecotourism Potential at Khao Phuluang Forest , Changwat Nakhon Ratchasima

นามผู้วิจัย นายสุรวุฒิ ใจกิจสุวรรณ

ได้พิจารณาเห็นชอบโดย

ประธานกรรมการ

20

(..... อาจารย์นภวรรณ ฐานะกาญจน์, Ph.D.)

กรรมการ

ท.ร.อ.

(..... อาจารย์เสรี เวชชบุษกร, M.F.)

กรรมการ

อ.อ.

(..... อาจารย์สมศักดิ์ สิ้นธนาวา, D.P.A.)

หัวหน้าภาควิชา

อ.อ.

(..... ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุรเชษฐ์ เชนฐมาศ, M.S.)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์รับรองแล้ว

ท.ร.อ.

(..... ศาสตราจารย์ทัศนีย์ อัดตะนันท์, D.Agr.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่ ๕๒ เดือน มีนาคม พ.ศ. 2545

คำนิยม

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาของอาจารย์ ดร. นภวรรณ ฐานะกาญจน์ ประธานคณะกรรมการที่ปรึกษา อาจารย์เสรี เวชชบุษกร กรรมการสาขาวิชาเอก อาจารย์ ดร. สุทธิศักดิ์ สิ้นธุนาวา กรรมการสาขาวิชารอง และอาจารย์ ดร. เพ็ญพร เจนการกิจ ผู้แทนบัณฑิต ข้าพเจ้าต้องขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงที่กรุณาให้คำแนะนำ และตรวจแก้ไขวิทยานิพนธ์จนเสร็จสิ้นสมบูรณ์ ไว้ ณ ที่นี้

ขอขอบคุณคุณภุชิต พรหมมาณพ หัวหน้าโครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ป่าเขา ภูหลวง คุณปริญญา วรรณสุข ผู้ช่วยหัวหน้าโครงการฯ และเจ้าหน้าที่โครงการทุกท่าน ที่ช่วยเหลืออำนวยความสะดวกในการจัดเก็บข้อมูลและด้านต่าง ๆ ในการวิจัยเป็นอย่างดี และขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ศูนย์ส่งเสริมการปลูกป่าที่ 4 นครราชสีมา ที่ช่วยเหลือในการจัดพิมพ์ข้อมูล

ท้ายสุดนี้ ข้าพเจ้าขอขอบคุณค่าอันอาจมิในวิทยานิพนธ์นี้บูชาคุณพ่อ ที่เพิ่งล่วงลับโดยไม่มีโอกาสได้ชื่นชมความสำเร็จของลูกอีกครั้ง ขอกราบขอบพระคุณคุณแม่ ขอบคุณน้อง ๆ ภรรยา และลูกใจ เด็กชายปิยวัฒน์ ใจกิจสุวรรณ ที่เป็นกำลังใจตลอดมา คุณประโยชน์ และคุณงามความดีของวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ข้าพเจ้าขอมอบให้กับผู้มีพระคุณทุกท่านที่ได้กล่าว และไม่ได้กล่าวนามในที่นี้

ศรวุฒิ ใจกิจสุวรรณ

มกราคม 2545

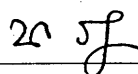
ศรวุฒิ ใจกิจสุวรรณ 2545: ศักยภาพของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ บริเวณป่าเขาภูหลวง
จังหวัดนครราชสีมา ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารทรัพยากรป่าไม้) สาขา
การบริหารทรัพยากรป่าไม้ โครงการสหวิทยาการระดับบัณฑิตศึกษา ประชานกรรมการ
ที่ปรึกษา: อาจารย์นภวรรณ ฐานะกาญจน์, Ph.D. 122 หน้า
ISBN 974-462-993-2

การศึกษาครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ศักยภาพของพื้นที่บริเวณป่าเขาภูหลวง จังหวัด
นครราชสีมา ในการรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และเพื่อศึกษาภูมิหลังของนักท่องเที่ยว
รูปแบบกิจกรรมนันทนาการ ความรู้ ความพึงพอใจ ตลอดจนความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อ
กิจกรรมและบริการด้านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ในพื้นที่โครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์
ป่าเขาภูหลวง โดยผู้วิจัยแยกการศึกษาออกเป็นสองส่วน ส่วนแรกทำการวิเคราะห์พื้นที่ในด้านความ
อุดมสมบูรณ์ของสังคมพืช โอกาสในการพบเห็นสัตว์ป่า ความโดดเด่นเฉพาะตัวของพื้นที่ ความเหมาะ
สมของทรัพยากรต่อกิจกรรมหลักในพื้นที่ ความสะดวกในการเข้าถึง ความเชื่อมโยงกับแหล่ง
นันทนาการอื่น ความปลอดภัย และนัยสำคัญด้านการสื่อความหมาย ส่วนที่สอง ทำการเก็บข้อมูลจาก
นักท่องเที่ยวโดยใช้แบบสอบถาม จำนวนตัวอย่าง 142 คน จากนั้นนำข้อมูลมาวิเคราะห์โดยอาศัยสถิติ
เชิงพรรณนา ประเมินศักยภาพโดยอาศัยสมการถ่วงน้ำหนัก และทดสอบสมมติฐานเกี่ยวกับความพึง
พอใจของนักท่องเที่ยวโดยใช้สถิติ F - test

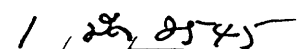
ผลการวิจัย พบว่า ป่าเขาภูหลวงมีศักยภาพของพื้นที่ต่อการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ใน
ระดับสูง (ค่าศักยภาพ = 3.74) ส่วนศักยภาพด้านการให้บริการซึ่งวัดจากความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว
ที่วัดต่อสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการ พบว่า อยู่ในระดับสูงเช่นกัน (ค่าศักยภาพ = 4.26) โดยผล
การทดสอบสมมติฐานเกี่ยวกับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว พบว่า นักท่องเที่ยวที่มีเหตุจูงใจ/วัตถุประสงค์
ประสงค์ในการเดินทางมาเยือนพื้นที่ ขนาดจำนวนสมาชิกในกลุ่มเดินทาง และประเภทกลุ่มที่ร่วมเดิน
ทางแตกต่างกัน มีความพึงพอใจแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในส่วนของความรู้ของนักท่องเที่ยว
ต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่ไปเยือนพื้นที่มีระดับความรู้ต่อการ
ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในระดับดี ซึ่งก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ส่งเสริมให้พื้นที่ศึกษามีศักยภาพต่อการท่องเที่ยว
เชิงอนุรักษ์มากขึ้น



ลายมือชื่อนิลิต



ลายมือชื่อประธานกรรมการ



Suravut Jaikaisuwan 2002: Ecotourism Potential at Khao Phuluang Forest,
Changwat Nakhon Ratchasima. Master of Science (Forest Resources Administration),
Major Field Forest Resources Administration, Interdisciplinary Graduate Program.
Thesis Advisor: Miss Noppawan Tanakanjana, Ph.D. 122 pages.
ISBN 974-462-993-2

The objectives of this study were to analyze ecotourism potential of Khao Phuluang Forest in Changwat Nakhon Ratchasima and to investigate background of tourists who visited the site, pattern of recreation activities, knowledge, satisfaction, and need of tourists for activities and services related to ecotourism at Khao Phuluang Forest Project Station. The study divided into two parts. The first part were site analysis and inventory focusing on richness of plant community, wildlife sighting opportunity, area uniqueness, suitability for certain type of recreation activities, accessibility, connection of the site to others, safety, and interpretive significance of the site. The second part was tourist survey. One hundred forty-two tourists were sampled. The data from both parts were analyzed by descriptive statistics. The ecotourism potential was determined by weighting score equation. Hypotheses related to tourist's satisfaction were tested by F-test.

It was found that Khao Phuluang Forest has high ecotourism potential for both its area and services provided to tourists that determined by tourist's satisfaction. The potential score of the area was 3.74 and the score of services was 4.26 . Hypotheses testing revealed that tourists who had different objectives or motivations in visiting the site and those who had differences in party size and group type had significantly differences in satisfaction. Most tourists had high level of knowledge and understanding about ecotourism that helped enhancing ecotourism potential of the area at large.

Suravut Jaikaisuwan.

Student's signature

Dr. Tanakanjana

Thesis Advisor's signature

1/03/2002

สารบัญ

	หน้า
สารบัญ	(1)
สารบัญตาราง	(3)
สารบัญภาพ	(6)
คำนำ	1
→ วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	3
ขอบเขตของการวิจัย	3
นิยามศัพท์	7
การตรวจเอกสาร	9
แนวความคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์	9
แนวความคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความพึงพอใจ	23
ป่าสงวนแห่งชาติ ป่าเขาภูหลวง	24
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	31
สมมติฐานในการวิจัย	36
อุปกรณ์และวิธีการ	37
↳ อุปกรณ์	37
↳ วิธีการ	38
สถานที่ทำการวิจัย	42
ระยะเวลาที่ทำการวิจัย	43
ผลการวิจัย	44
ส่วนที่ 1 การประเมินศักยภาพทรัพยากรนันทนาการของการท่องเที่ยว	
เชิงอนุรักษ์ บริเวณป่าเขาภูหลวง	45
ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยว	50
ส่วนที่ 3 ภาพรวมศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์	80

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
สรุปและข้อเสนอแนะ	85
สรุป	85
ข้อเสนอแนะ	88
เอกสารอ้างอิง	90
ภาคผนวก	96
ภาคผนวก ก แบบวิเคราะห์และประเมินศักยภาพทรัพยากรนันทนาการ	97
ภาคผนวก ข แบบสอบถาม	101
ภาคผนวก ค รูปภาพ	112

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	ค่าถ่วงน้ำหนักและค่าคะแนนของตัวแปร จากแบบวิเคราะห์และประเมิน ศักยภาพทรัพยากรนันทนาการ บริเวณป่าเขาภูหลวง	49
2	จำนวนและร้อยละของนักท่องเที่ยว จำแนกตามลักษณะพื้นฐานทางสังคม ของประชาชน	51
3	จำนวนและร้อยละของนักท่องเที่ยวจำแนกตามประเภทพาหนะและ จำนวนสมาชิกในกลุ่ม ในการเดินทางท่องเที่ยวเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยวเชิง อนุรักษ์ บริเวณป่าเขาภูหลวง	53
4	จำนวนและร้อยละของนักท่องเที่ยวจำแนกตามประเภทกลุ่มในการเดินทาง เข้าสู่แหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ บริเวณป่าเขาภูหลวง	54
5	จำนวนและร้อยละของนักท่องเที่ยวจำแนกตามจำนวนครั้งที่เคยเดินทาง มาเยือนแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ บริเวณป่าเขาภูหลวง	54
6	จำนวนและร้อยละของนักท่องเที่ยวจำแนกตามค่าใช้จ่ายในการเดินทาง มาเยือนแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ บริเวณป่าเขาภูหลวง	55
7	จำนวนและร้อยละของนักท่องเที่ยวจำแนกตามระยะเวลาในการค้างคืน ในการเดินทางมาเยือนแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ บริเวณป่าเขาภูหลวง	55
8	จำนวนและร้อยละของนักท่องเที่ยวจำแนกตามประเภทของนักท่องเที่ยว ที่เดินทางมาเยือนแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ บริเวณป่าเขาภูหลวง	56
9	จำนวนและร้อยละของนักท่องเที่ยวจำแนกตามเหตุจูงใจ/วัตถุประสงค์ ของนักท่องเที่ยวในการเดินทางมาเยือนแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ บริเวณป่าเขาภูหลวง	57
10	จำนวนและร้อยละของนักท่องเที่ยวจำแนกตามกิจกรรมที่เข้าร่วมหรือ ทำกิจกรรมระหว่างการเดินทางมาเยือนแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ บริเวณป่าเขาภูหลวง	59
11	จำนวนและร้อยละของนักท่องเที่ยวจำแนกตามความรู้เกี่ยวกับการ ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์	62

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
12	จำนวนและร้อยละของนักท่องเที่ยวจำแนกตามความพึงพอใจต่อสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการด้านการท่องเที่ยว บริเวณป่าเขาภูหลวง	70
13	จำนวนและร้อยละของนักท่องเที่ยวจำแนกตามความต้องการหรือความสนใจประกอบกิจกรรมเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์	74
14	ค่าเฉลี่ยของความพึงพอใจต่อการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการจำแนกตามเหตุจูงใจ/วัตถุประสงค์	76
15	ค่าเฉลี่ยของความพึงพอใจต่อการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการจำแนกตามขนาดจำนวนสมาชิกในกลุ่ม	77
16	ค่าเฉลี่ยของความพึงพอใจต่อการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการจำแนกตามประเภทกลุ่มที่ร่วมเดินทาง	78
17	ค่าเฉลี่ยของความพึงพอใจต่อการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการจำแนกตามระดับความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์	79
18	สรุปผลการทดสอบสมมติฐานความสัมพันธ์ระหว่างเหตุจูงใจ/วัตถุประสงค์ของการเดินทาง ขนาดจำนวนสมาชิกในกลุ่ม ประเภทกลุ่มที่ร่วมเดินทาง และระดับความรู้กับความพึงพอใจต่อการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการ	79
19	ค่าตัวแปร (Vi) ค่าถ่วงน้ำหนัก (Wi) ค่าคะแนนเฉลี่ยของตัวแปร (Ri) สำหรับการประเมินศักยภาพการให้บริการด้านการท่องเที่ยว บริเวณป่าเขาภูหลวง	81
20	ค่าตัวแปร (Vi) ค่าถ่วงน้ำหนัก (Wi) ค่าคะแนนเฉลี่ยของตัวแปร (Ri) สำหรับการประเมินความต้องการหรือความสนใจประกอบกิจกรรมเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยว	83

สารบัญตาราง (ต่อ)

	ตารางผนวกที่	หน้า
1	แสดงข้อมูลชนิดพรรณไม้ในป่าดิบแล้ง	114
2	แสดงค่าความถี่ (Frequency) ของชนิดไม้ (เรียงจากค่ามากไปหาค่าน้อย) ชนิดป่า ป่าดงดิบแล้ง	117
3	แสดงค่าความหนาแน่น(Density) ของชนิดไม้ (เรียงจากค่ามากไปหาค่าน้อย) ชนิดป่า ป่าดงดิบแล้ง	118
4	แสดงค่าความเด่น (Dominance) ของชนิดไม้ (เรียงจากค่ามากไปหาค่าน้อย) ชนิดป่า ป่าดงดิบแล้ง	119
5	แสดงค่าความสำคัญ IV. (Importance Value) ของชนิดไม้ ชนิดป่า ป่าดงดิบแล้ง	120
6	รายชื่อชนิดพันธุ์สัตว์ป่า บริเวณป่าเขาภูหลวง	121

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	แผนที่แสดงพื้นที่โครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ป่าเขาภูหลวง	5
2	แผนที่แสดงเส้นทางสู่โครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ป่าเขาภูหลวง	6
3	แผนที่ทำขยภฏกระทรวง บริเวณป่าสงวนแห่งชาติ ป่าเขาภูหลวง ป่าเขาภูหลวง	25
ภาพผนวกที่		
1	เส้นทางเข้าสู่ป่าเขาภูหลวง	113
2	โครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ป่าเขาภูหลวง	113
3	สภาพป่า บริเวณป่าเขาภูหลวง	113
4	เส้นทางเดินเท้าศึกษาธรรมชาติ	113
5	ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว	113
6	บริเวณที่กางเต็นท์	113

ศักยภาพของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์บริเวณป่าเขาภูหลวง จังหวัดนครราชสีมา

Ecotourism Potential at Khao Phuluang Forest, Changwat Nakhon Ratchasima

คำนำ

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นกลยุทธ์สำคัญประการหนึ่งที่ถูกนำมาใช้ในการพัฒนาประเทศ ซึ่งในระยะที่ผ่านมาปรากฏว่าได้ผลบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ในระดับหนึ่ง และได้กลายเป็นกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่สามารถทำรายได้เป็นเงินตราต่างประเทศอันเป็นการลดดุลชำระเงินได้อย่างสำคัญ ซึ่งอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวจำเป็นต้องใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ภายในประเทศอันได้แก่ ทรัพยากรธรรมชาติ ทรัพยากรทางศิลปวัฒนธรรม และแรงงานภาคบริการของประชากรในประเทศ ปัจจุบันในหลายประเทศยอมรับอุตสาหกรรมท่องเที่ยวที่มีการเตรียมการ และการจัดการที่ดีโดยคำนึงถึงขีดความสามารถในการรองรับของพื้นที่ทั้งทางกายภาพ และชีวภาพนั้น จะเป็นกิจกรรมที่ก่อให้เกิดการสร้างงาน สร้างอาชีพ และได้ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจที่สูงมาก ในขณะที่ขบวนการผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมจะมีน้อยกว่ากิจกรรมอุตสาหกรรมอื่น ๆ ฉะนั้นถ้าประเทศใดสามารถกำหนดมาตรการที่ดีในการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมให้มีคุณภาพอยู่ในระดับเดิมได้ก็จะสามารถใช้การพัฒนาการท่องเที่ยวเป็นกลยุทธ์ในการพัฒนาประเทศที่ยั่งยืนได้ จากรายงาน Brundtland Report (Our Common Future) ให้ความหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืนว่า เป็นการพัฒนาที่ตอบสนองความต้องการของสังคมปัจจุบัน โดยไม่บั่นทอนศักยภาพในการพัฒนาของคนยุคหน้า ในการแสวงหาการตอบสนองความต้องการของคน (สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย, 2540) ผลของแนวคิดนี้ได้ขยายครอบคลุมมาสู่การพัฒนาการท่องเที่ยว ด้วยการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนนี้จะเป็นการพัฒนาคน พัฒนาสุขภาพจิต พัฒนาความคิดสติปัญญา พัฒนาสังคม และวัฒนธรรม ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวอีกรูปแบบหนึ่งที่เรียกว่า การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ หรือ ecotourism ซึ่งเป็นทางเลือกใหม่สำหรับการท่องเที่ยว (พรหมเมธ, 2539)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 พ.ศ. 2540 – 2544 ได้กำหนดกรอบในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ให้สนับสนุนการพัฒนาทางเศรษฐกิจ สังคม และคุณภาพชีวิต ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เพื่อเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชนและท้องถิ่น เพื่อสร้างจิตสำนึกในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติแบบยั่งยืนให้แก่ประชาชน และนโยบายการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ พ.ศ. 2541 – 2550 ได้กำหนดให้รักษา และจัดการทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยว โดยคำนึงถึง

ศักยภาพ ชีวความสามารถ มาตรการการป้องกัน และรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว

เขตพื้นที่ป่าเพื่อการอนุรักษ์ บริเวณพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ป่าเขาภูหลวง เป็นพื้นที่ธรรมชาติที่มีแหล่งท่องเที่ยวที่มีลักษณะเด่นและน่าสนใจ ซึ่งมีศักยภาพสูง ด้านการท่องเที่ยว และนันทนาการ ที่สามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ได้ เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวบางลักษณะ ทั้งนี้ เพื่อเป็นการแบ่งเบาจำนวนนักท่องเที่ยวจากอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ ลดความเสื่อมโทรมของอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ ซึ่งในหลายปีที่ผ่านมาได้รองรับนักท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก รายงานสถิตินักท่องเที่ยวที่มาเยือนอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ในแต่ละปี เพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ จนกระทั่งปี 2541 มีจำนวนนักท่องเที่ยวมากขึ้นถึง 1,148,928 คน (สถาบันวิจัยเพื่อพัฒนาประเทศไทย, 2540) ปัจจุบันอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่มีสภาพแวดล้อมที่ง่ายต่อการได้รับผลกระทบจากการท่องเที่ยว ถ้าพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวเป็นพฤติกรรมที่ขาดความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม ผลกระทบที่เกิดขึ้นจะทำให้สภาพแวดล้อม และระบบนิเวศเกิดความเสื่อมโทรมอย่างน่าเป็นห่วง (ลลิตา, 2539)

การพัฒนาด้านการท่องเที่ยว และนันทนาการในเขตพื้นที่โครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ป่าเขาภูหลวง จะช่วยสร้างงาน และรายได้ในท้องถิ่น อันจะช่วยดึงเงินตรา ช่วยส่งเสริมเศรษฐกิจของชุมชนในท้องถิ่น นอกจากนี้จะช่วยส่งเสริม และสร้างความเข้าใจในการอนุรักษ์ และการจัดการทรัพยากรธรรมชาติแบบยั่งยืน ซึ่งจะช่วยสร้างจิตสำนึกของประชาชนในการสนับสนุนแนวทางการจัดการทรัพยากรในอนาคต ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำการศึกษาศักยภาพของทรัพยากรนันทนาการในเขตพื้นที่โครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ป่าเขาภูหลวงอย่างเป็นระบบควบคู่กับการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับนักท่องเที่ยว เพื่อนำข้อมูลที่ได้มากำหนดรูปแบบที่เหมาะสมในการพัฒนา และจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในพื้นที่โครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ป่าเขาภูหลวง ให้สอดคล้องตามหลักวิชาการต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์ศักยภาพของพื้นที่บริเวณป่าเขาภูหลวง จังหวัดนครราชสีมา ในการรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์
2. เพื่อศึกษาภูมิหลังของนักท่องเที่ยว รูปแบบกิจกรรมนันทนาการ ความรู้ ความพึงพอใจ และความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในพื้นที่โครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ป่าเขาภูหลวง

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. สามารถนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ในการกำหนดรูปแบบที่เหมาะสมของกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และการพัฒนาที่เกี่ยวข้อง ในพื้นที่ป่าเขาภูหลวงตามหลักวิชาการ
2. ผลการวิจัยสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับพื้นที่อื่น ๆ ซึ่งมีศักยภาพ และข้อจำกัดคล้ายคลึงกับพื้นที่โครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ป่าเขาภูหลวงได้ตลอดจนเป็นประโยชน์ต่อผู้สนใจศึกษาเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์อีกด้วย

ขอบเขตของการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยไว้ 2 ส่วน ดังนี้

ขอบเขตด้านแนวคิดและวิธีการศึกษา

1. ศึกษาแนวคิด องค์ประกอบ และหลักการของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์
2. ศึกษาแนวทาง และหลักการการบริหารจัดการ โครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ป่าเขาภูหลวง

3. วิเคราะห์ศักยภาพด้านกายภาพ และชีวภาพของพื้นที่โครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ป่าเขาภูหลวง ในแง่ของการนำมาใช้ประโยชน์เพื่อกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และการพัฒนาที่เกี่ยวข้อง

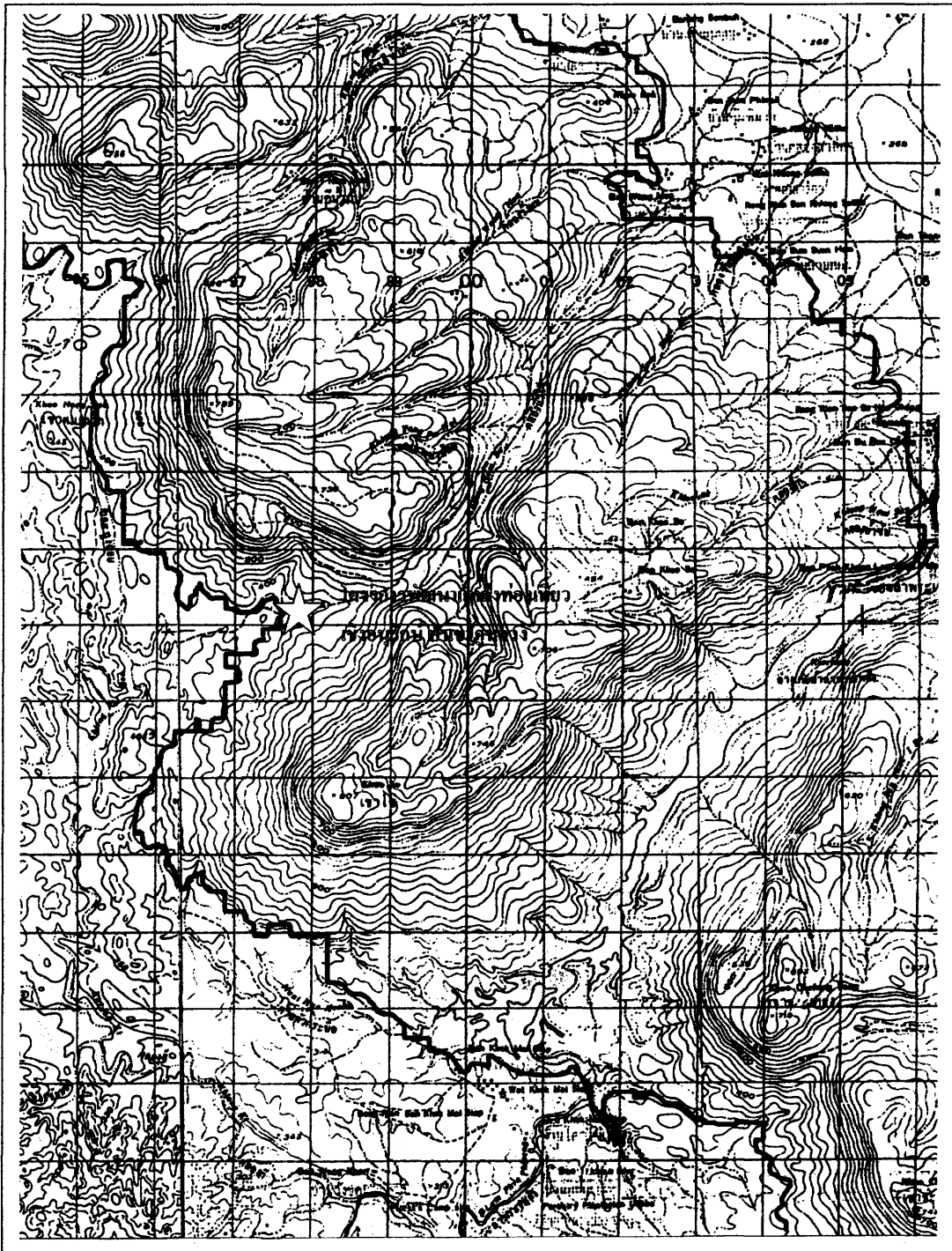
4. ศึกษาภูมิหลังของนักท่องเที่ยว รูปแบบกิจกรรมนันทนาการ ความรู้ ความพึงพอใจ และความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ในพื้นที่โครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ป่าเขาภูหลวง

ขอบเขตด้านพื้นที่

พื้นที่ที่ศึกษาในการวิจัยครั้งนี้ เดิมเป็นพื้นที่ในโครงการปรับปรุงป่าสงวนแห่งชาติ ในรูปหมู่บ้านป่าไม้ ป่าเขาภูหลวง (1), (2), (4), (5) เป็นโครงการความร่วมมือกับ UNDP/FAO ในระยะแรกตั้งแต่ พ.ศ. 2523 ตั้งอยู่ในเขตอำเภอปักธงชัย และอำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา (ภาพที่ 1, 2) ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ป่าเขาภูหลวง มีแหล่งธรรมชาติที่เป็นจุดเด่น และดึงดูดความสนใจในด้านการท่องเที่ยว รวมถึงชุมชนท้องถิ่นบางหมู่บ้านที่อยู่ใกล้เคียง และมีส่วนเกี่ยวข้อง



ภาพที่ 1 เส้นทางสู่โครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ป่าเขาภูหลวง จังหวัดนครราชสีมา



ภาพที่ 2 สภาพภูมิประเทศพื้นที่โครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ป่าเขาภูหลวง

นิยามศัพท์

การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ หมายถึง การเดินทางไปเยือนแหล่งธรรมชาติ โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อเรียนรู้ถึงวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ และธรรมชาติ ด้วยความระมัดระวังไม่ให้เกิดการเปลี่ยนแปลง หรือทำลายคุณค่าของระบบนิเวศ และในขณะเดียวกันช่วยสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจที่ส่งผล ให้การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ เกิดประโยชน์ต่อประชาชนท้องถิ่น

ป่าเขาภูหลวง หมายถึง พื้นที่บริเวณป่าสงวนแห่งชาติ ป่าเขาภูหลวง ท้องที่ตำบลกระเรียง อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา อันเป็นที่ตั้งของ โครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ป่าเขาภูหลวง ภายใต้การดูแลรับผิดชอบของสำนักงานป่าไม้เขตนครราชสีมา

นักท่องเที่ยว หมายถึง ประชาชนที่เดินทางมาเยือนแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ บริเวณป่าเขาภูหลวง เพื่อพักผ่อนหย่อนใจ และ/หรือ ศึกษา ค้นคว้าเกี่ยวกับธรรมชาติ

เพศ หมายถึง เพศชาย หรือเพศหญิงของนักท่องเที่ยว

อายุ หมายถึง อายุเต็มของนักท่องเที่ยว

ที่อยู่ปัจจุบัน หมายถึง ที่อยู่ในปัจจุบันของนักท่องเที่ยว

ระดับการศึกษา หมายถึง การศึกษาในปัจจุบันที่กำลังศึกษาอยู่ หรือได้รับจากสถาบันการศึกษาชั้นสูงสุดของนักท่องเที่ยว

อาชีพ หมายถึง อาชีพหลักในปัจจุบันของนักท่องเที่ยว

สถานภาพสมรส หมายถึง สถานภาพจริงตามกฎหมายของนักท่องเที่ยว

เหตุจูงใจ/วัตถุประสงค์ในการเดินทาง หมายถึง เหตุจูงใจ/วัตถุประสงค์ในการเดินทางมาเยือนแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ บริเวณป่าเขาภูหลวงของนักท่องเที่ยว

กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ หมายถึง กิจกรรมที่นักท่องเที่ยวเข้าร่วมหรือทำกิจกรรมในระหว่างการเดินทางมาเยือนแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ บริเวณป่าเขาภูหลวง ได้แก่ ขับรถชมวิวนั่งเรือชมธรรมชาติในเขื่อนลำพระเพลิง ขี่จักรยาน ถ่ายภาพสภาพธรรมชาติ เล่นน้ำตก ปิกนิก เดินป่า/ศึกษาธรรมชาติ (รวมทั้งคุณ) เดินป่า/ศึกษาธรรมชาติ (รวมทั้งคุณ) ตั้งแคมป์พักแรม เป็นต้น

ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ หมายถึง ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของนักท่องเที่ยว ในเรื่องหลักการความสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยว

ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกนึกคิดในทางที่ดีของนักท่องเที่ยวต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ บริเวณป่าเขาภูหลวง

ความต้องการ หมายถึง ความรู้สึกของนักท่องเที่ยวในลักษณะสนใจหรือต้องการที่จะประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ลักษณะต่าง ๆ บริเวณแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ป่าเขาภูหลวง

บริการสิ่งอำนวยความสะดวกด้านการท่องเที่ยว หมายถึง บริการของโครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ป่าเขาภูหลวง ที่มีไว้ให้บริการแก่นักท่องเที่ยว ได้แก่ บริการศูนย์บริการนักท่องเที่ยว บริการนำเดินศึกษาธรรมชาติ บริการที่พัก บริการห้องน้ำห้องสุขา บริการร้านอาหาร เป็นต้น

ศักยภาพของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ บริเวณป่าเขาภูหลวง หมายถึง จิตความสามารถของลักษณะพื้นที่ องค์ประกอบของทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมบริเวณป่าเขาภูหลวง ที่เอื้ออำนวย และตอบสนองต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ก่อให้เกิดความพึงพอใจต่อนักท่องเที่ยว และเกิดประโยชน์ต่อประชาชนท้องถิ่น

การตรวจเอกสาร

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการตรวจเอกสาร แนวความคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องโดยแยกออกเป็น 5 ตอน คือ

1. แนวความคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์
2. แนวความคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความพึงพอใจ
3. ป่าสงวนแห่งชาติ ป่าเขาภูหลวง
4. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
5. สมมติฐานในการวิจัย

แนวความคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

การท่องเที่ยวเป็นการนันทนาการรูปแบบหนึ่งที่เกิดขึ้นระหว่างเวลาว่างที่มีการเดินทางโดยเป็นการเดินทางจากที่หนึ่ง ที่มีจุดหมายปลายทางไปยังอีกที่หนึ่งที่ตั้งเป็นแหล่งท่องเที่ยว เพื่อเปลี่ยนบรรยากาศ และสิ่งแวดล้อม โดยมีแรงกระตุ้นจากความต้องการในด้านกายภาพ ด้านวัฒนธรรม ด้านการปฏิสัมพันธ์ และด้านสถานะหรือ เกียรติคุณ (สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย, 2540)

Mc Intosh และ Goeldner (อ้างโดย สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย, 2540) ได้สรุปว่า การท่องเที่ยว หมายถึง ผลรวมของปรากฏการณ์ต่าง ๆ และความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักท่องเที่ยวกับธุรกิจและบริการต่าง ๆ รวมทั้งกับรัฐบาลประเทศเจ้าภาพ และประชาชนในท้องถิ่น ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องอยู่ในกิจกรรมหรือกระบวนการในการดึงดูด ด้วยการให้การต้อนรับที่อบอุ่นเปี่ยมด้วยไมตรีจิตแก่นักท่องเที่ยวหรือผู้มาเยือน

การเดินทางของผู้คนไปท่องเที่ยวในที่แห่งหนึ่ง มักไปเกี่ยวข้องกับหน้าที่การงานของผู้อื่น นั่นเองจึงเป็นส่วนหนึ่งของสังคมที่ผูกพันโยงใยกันขึ้น การเดินทางไปในสถานที่ใหม่ ได้มีการใช้สถานที่นั้น ๆ ใช้สิ่งอำนวยความสะดวก และบริการที่มีอยู่มากบ้างน้อยบ้าง ตามศักยภาพของแต่ละบุคคล การเดินทางของแต่ละคนต่างมีจุดมุ่งหมาย วิธีการ และความพึงพอใจที่แตกต่างกัน ดังนั้นจึงเกิดรูปแบบการท่องเที่ยวที่หลากหลาย (สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย, 2540)

1. ความเป็นมาและความหมายของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เป็นคำที่ใช้มาตั้งแต่เริ่มมีการใช้คำว่า eco - tourism ในประเทศไทย ซึ่งต่อมาราชบัณฑิตยสถานได้บัญญัติศัพท์ของคำว่า eco - tourism ว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวในลักษณะนี้ ในความเป็นจริง คือ ต้องอาศัยพื้นที่แหล่งธรรมชาติในการเดินทางท่องเที่ยว แต่อาจจะรวมถึงสิ่งที่เป็นประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ที่ปรากฏในแหล่งธรรมชาตินั้น ๆ ด้วย

คำว่า ecotourism เป็นคำผสมระหว่างคำ ecology แปลว่า นิเวศวิทยา และคำว่า tourism แปลว่า การท่องเที่ยว ในวงการท่องเที่ยวและแวดวงวิชาการที่เกี่ยวข้องได้มีความพยายามที่จะบัญญัติศัพท์ภาษาไทยไว้หลายคำ เช่น นิเวศสัญจร การท่องเที่ยวเพื่อรักษาระบบนิเวศ การท่องเที่ยวเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นต้น โดยคำที่ได้รับการนิยมนำมาใช้กันแพร่หลายมากที่สุดคำหนึ่งคือ "การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์"

สฤณี (2541) กล่าวว่า การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เป็นแนวความคิดที่เพิ่งปรากฏเมื่อไม่นานมานี้ ยังมีการใช้คำภาษาอังกฤษอื่นที่ให้ความหมายเช่นเดียวกัน ที่สำคัญได้แก่ Nature Tourism, Biotourism, Green tourism เป็นต้น อย่างไรก็ตาม การท่องเที่ยวดังกล่าวล้วนแต่เป็นการบ่งบอกถึงการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ซึ่งจากการประชุม Globe 1990 ณ ประเทศแคนาดา ได้ให้คำจำกัดความของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนว่า "การพัฒนาที่สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวและผู้เป็นเจ้าของท้องถิ่นในปัจจุบัน โดยมีการปกป้อง และสงวนรักษาโอกาสต่าง ๆ ของอนุชนรุ่นหลังด้วย และการท่องเที่ยวนี้มีความหมายรวมถึงการจัดการทรัพยากรเพื่อตอบสนองความจำเป็นทางเศรษฐกิจ สังคม และความงามทางสุนทรียภาพ ในขณะที่สามารถรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม และระบบนิเวศด้วย" โดยมีลักษณะที่สำคัญ คือ เป็นการท่องเที่ยวที่ดำเนินการภายใต้ขีดความสามารถในการรองรับของธรรมชาติ และต้องตระหนักถึงการมีส่วนร่วมของประชากร ชุมชน ขนบ

ธรรมเนียมประเพณี ที่มีต่อขบวนการท่องเที่ยว อีกทั้งต้องยอมรับให้ประชาชนทุกส่วนได้รับผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่เกิดจากการท่องเที่ยวอย่างเสมอภาคเท่าเทียมกัน และต้องชี้้นำภายใต้ความปรารถนาของประชาชนท้องถิ่น และชุมชนในพื้นที่ท่องเที่ยว นั้น ๆ สำหรับความหมายของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ได้มีบุคคลหรือองค์กรต่าง ๆ ให้ความหมาย และคำจำกัดความไว้มากมายเป็นที่ยอมรับในระดับหนึ่ง และได้รับการอ้างอิงถึงเสมอที่สำคัญมีดังนี้

Hector Ceballos - Lascurain (อ้างโดย RECOFTC, 1997) กล่าวได้ว่าเป็นบุคคลแรกที่กำหนดความหมายของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เป็นการท่องเที่ยวรูปแบบหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการเดินทางไปยังแหล่งธรรมชาติ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อชื่นชม ศึกษาเรียนรู้ และเพลิดเพลินไปกับทัศนียภาพ พืชพรรณ และสัตว์ป่า ตลอดจนลักษณะทางวัฒนธรรมที่ปรากฏในแหล่งธรรมชาติเหล่านั้น

ภราเดช (2537) เรียก “การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์” ว่าหมายความว่า การท่องเที่ยวที่ส่งเสริมการอนุรักษ์ พยายามให้เกิดผลกระทบในเชิงลบต่อสิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมน้อยที่สุด และในขณะเดียวกันก็ทำให้เกิดผลของความรู้ความเข้าใจร่วมกันระหว่างนักท่องเที่ยวกับสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม และธรรมชาติ กับชุมชนท้องถิ่นหรือสังคมที่ตนเองเข้าไปอยู่

Dekadt (อ้างโดย Institute of Ecotourism Srinakharinwirot University , 1995) กล่าวว่า “การท่องเที่ยวซึ่งช่วยสนับสนุนให้สังคมและชุมชนพัฒนาได้อย่างยั่งยืน”

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2538) ได้ให้คำจำกัดความของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ว่าเป็นการเดินทางไปยังสถานที่ท่องเที่ยวแห่งใดแห่งหนึ่ง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาชื่นชม และเพลิดเพลินไปกับทัศนียภาพ สภาพธรรมชาติ สภาพสังคม วัฒนธรรม วิถีชีวิตของคนในท้องถิ่นบนพื้นฐานของความรู้ และความรับผิดชอบต่อระบบนิเวศ

ศูนย์วิจัยป่าไม้ (2538) ได้สรุปความหมายของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ หมายถึง การเดินทางไปเยือนแหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น และแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเรียนรู้เกี่ยวกับธรรมชาติ วัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ ด้วยความระมัดระวังไม่ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหรือทำลายคุณค่าของระบบนิเวศ ในขณะเดียวกันก็ช่วยสร้างโอกาสทาง

เศรษฐกิจที่ส่งผลดีต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและเกิดประโยชน์ต่อประชาชนท้องถิ่น

The Ecotourism Society (1991) ให้คำจำกัดความการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ว่า “การท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบไปยังแหล่งธรรมชาติ ซึ่งจะช่วยอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และปรับปรุง ทัศนสภาพของผู้คนในท้องถิ่นให้ดีขึ้น”

Linberk และ Donald (อ้างโดย สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย, 2540) ให้ความหมายการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ว่า “การท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบในพื้นที่ธรรมชาติ โดยมีการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และปรับปรุงชีวิตคนในท้องถิ่น”

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (2540) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ว่า คือ “การท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบในแหล่งธรรมชาติ มีเอกลักษณ์เฉพาะท้องถิ่น และแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศสิ่งแวดล้อม และการท่องเที่ยว โดยมีการบูรณาการเรียนรู้ร่วมกันของผู้เกี่ยวข้อง ภายใต้การจัดการอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่น เพื่อมุ่งให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน”

Boo (1991) ให้คำจำกัดความการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ว่า “การท่องเที่ยวแบบอิงธรรมชาติที่เอื้อประโยชน์ต่อการอนุรักษ์ อันเนื่องมาจากการมีเงินทุนสำหรับการปกป้องดูแลรักษาพื้นที่ มีการสร้างงานให้กับชุมชนหรือท้องถิ่น พร้อมทั้งให้การศึกษ และสร้างจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อม”

Lascurain (อ้างโดย สุรีพร, 2541) ให้คำจำกัดความการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ว่า “เป็นการท่องเที่ยวที่ไม่ก่อให้เกิดมลพิษ การรบกวนหรือทำลายสภาพธรรมชาติ โดยมีจุดมุ่งหมายอยู่ที่การเรียนรู้ และการพักผ่อนหย่อนใจต่อสภาพธรรมชาติ พืชพรรณ และสัตว์ป่า ตลอดจนลักษณะทางวัฒนธรรมที่ปรากฏในแหล่งธรรมชาติเหล่านั้น”

Western (อ้างโดย สถัญญ์, 2541) ได้ปรับปรุงคำจำกัดความของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของ The Ecotourism Society ให้สั้นและกระชับ แต่มีความหมายสมบูรณ์มากขึ้นคือ “การเดินทางท่องเที่ยวที่รับผิดชอบต่อแหล่งธรรมชาติซึ่งมีการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนท้องถิ่นดีขึ้น”

The Commonwealth Department of Tourism (1993) ให้คำจำกัดความการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ว่า “การท่องเที่ยวธรรมชาติที่ครอบคลุมถึงสาระด้านการศึกษา การเข้าใจธรรมชาติสิ่งแวดล้อม และการจัดการเพื่อรักษาระบบนิเวศให้ยั่งยืน”

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (อ้างโดย สุชาดา, 2542) ได้ศึกษา ทบทวนความหมายของ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (ecotourism) จากเอกสารต่าง ๆ พบว่าความหมายของ ecotourism มีความแตกต่างกันไปตามพื้นที่ ภูมิประเทศ และทิศทางการปฏิบัติของผู้ให้ความหมายต่างสะท้อนให้เห็นถึงมิติที่แตกต่างกัน

สุรเชษฐ์ (2540) ได้สรุปสาระสำคัญของความหมาย การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ได้ดัง ต่อไปนี้

1. การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เกี่ยวข้องกับพื้นที่ธรรมชาติ และอาจรวมไปถึงแหล่งประวัติศาสตร์ โบราณคดี และวัฒนธรรมที่ปรากฏในพื้นที่ธรรมชาตินั้นด้วย โดยจะมุ่งเน้นที่คุณค่าของธรรมชาติหรือลักษณะเด่นที่เป็นเอกลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวเป็นสิ่งดึงดูดนักท่องเที่ยว ไม่ใช่เน้นที่การเสริมแต่งหรือการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ

2. การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เป็นการท่องเที่ยวที่ทุกฝ่ายมีความรับผิดชอบต่อสภาพแวดล้อม ธรรมชาติระบบนิเวศ และวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยเป็นการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ไม่ทำลาย และทำให้สิ่งแวดล้อมหรือธรรมชาติเสื่อมโทรม

3. การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เน้นให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัส เรียนรู้ หรือมีประสบการณ์กับสภาพแวดล้อมธรรมชาติโดยตรง และเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้ศึกษาเรียนรู้สภาพแวดล้อมธรรมชาติ ซึ่งนอกจากจะได้รับความพึงพอใจแล้วยังจะเป็นการเสริมสร้างจรรยาบรรณด้านสิ่งแวดล้อมเชิงบวกอีกด้วย

4. การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ จะต้องเป็นการท่องเที่ยวที่ให้ประโยชน์กลับคืนสู่ธรรมชาติและ การอนุรักษ์ธรรมชาติ ในขณะที่เดียวกันจะเอื้อประโยชน์ต่อชุมชนท้องถิ่นทั้งทางตรง และทางอ้อม

จากการศึกษาทบทวนความหมายของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ที่ผู้วิจัยได้รวบรวมมา ผู้วิจัยสามารถสรุปคำจำกัดความของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ หมายถึง การเดินทางไปยังสถานที่แห่งใดแห่งหนึ่งอย่างมีความรับผิดชอบในแหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น และแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศสิ่งแวดล้อม และการท่องเที่ยว โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้เกี่ยวข้องภายใต้การจัดการอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น เพื่อมุ่งให้เกิดจากจิตสำนึกต่อการรักษา ระบบนิเวศอย่างยั่งยืน และความพึงพอใจสำหรับนักท่องเที่ยว

2. องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

การท่องเที่ยว และสิ่งแวดล้อมมีความสัมพันธ์กันใน 4 ประเด็นหลัก (นวรรตน์, 2539) คือ

1. องค์ประกอบของสิ่งแวดล้อมธรรมชาติเป็นวัตถุดิบพื้นฐาน สำหรับนำมาผลิตเป็นสินค้าออกสู่ตลาดการท่องเที่ยวที่น่าสนใจ
2. การจัดการเกี่ยวกับการให้บริการการท่องเที่ยวที่มีประสิทธิภาพบนพื้นฐานทางวิชาการที่ถูกต้องสามารถช่วยลดผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นให้อยู่ในระดับต่ำหรือน้อยที่สุด
3. การท่องเที่ยวสามารถช่วยสนับสนุนในด้านวัตถุหรือตัวเงินต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมทั้งทางตรงและทางอ้อม
4. การประกอบกิจการธุรกิจการท่องเที่ยว สามารถมีส่วนช่วยในการปรับเปลี่ยนทัศนคติของนักท่องเที่ยวที่มีผลต่อสิ่งแวดล้อมหรือสามารถให้การศึกษาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมต่อผู้รับบริการให้มีความเข้าใจที่ถูกต้องมากขึ้น

การวางแผนการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ จะมีองค์ประกอบ 4 ประการ (ครรรชนี และ สุรเชษฎ์, 2539) ดังนี้

1. ทรัพยากรการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เกี่ยวข้องกับธรรมชาติที่ยังดำรงไว้ซึ่งสภาพเดิมของระบบนิเวศ และวัฒนธรรมท้องถิ่นที่มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น

สำนักหอสมุด
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

15

อม

3D

657

135

ส.422

C.2

2. นักท่องเที่ยวงานวิจัย สามารถจำแนกนักท่องเที่ยวงานวิจัย เป็น 4 ประเภท คือ

ประเภทที่ 1 นักท่องเที่ยวแบบหัวกระติ เป็นนักท่องเที่ยวที่เน้นความสำคัญในการศึกษาค้นคว้าขณะที่เที่ยวชมธรรมชาติ

ประเภทที่ 2 นักท่องเที่ยวธรรมชาติแบบอุทิศตน เป็นนักท่องเที่ยวที่เน้นเจาะจงไปเที่ยวสถานที่ธรรมชาติโดยเฉพาะ เพื่อให้ได้รู้ได้เข้าใจในธรรมชาติหรือประเพณีท้องถิ่น

ประเภทที่ 3 นักท่องเที่ยวธรรมชาติเป็นหลัก เป็นนักท่องเที่ยวที่ชมไปใน สถานที่แปลก ๆ ที่ไม่เคยไปมาก่อน

ประเภทที่ 4 นักท่องเที่ยวธรรมชาติตามโอกาส เป็นนักท่องเที่ยวที่บังเอิญต้องไปชมธรรมชาติ เพราะเป็นส่วนหนึ่งของโปรแกรมการท่องเที่ยวที่ตนได้เลือกไป

นอกจากนี้ สถาบันวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (2539) ได้กล่าวถึงลักษณะของนักท่องเที่ยวงานวิจัยว่าจะต้องเป็นนักท่องเที่ยวที่มีพฤติกรรมที่เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ในการศึกษาหาความรู้ และประสบการณ์ เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

3. การตลาด การตลาดนับเป็นส่วนสำคัญในการจูงใจนักท่องเที่ยวให้ไปท่องเที่ยวโดยเป็นสื่อกลางระหว่างนักท่องเที่ยว ผู้ประกอบการ และแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งในแง่การตลาดจะต้องทำความเข้าใจให้ชัดเจนว่า การท่องเที่ยวงานวิจัยมีลักษณะอย่างไร โดยการใช้ข้อมูล และสิ่งที่สร้างความคาดหวังเกี่ยวกับการท่องเที่ยวอย่างถูกต้องแก่นักท่องเที่ยว เพื่อเป็นการช่วยให้ นักท่องเที่ยวตัดสินใจว่า รูปแบบของการท่องเที่ยวในลักษณะเช่นนี้เหมาะสมกับความสนใจ และตรงตามความต้องการของตนเองหรือไม่ และสามารถยอมรับกฎกติกาของการท่องเที่ยวงานวิจัยได้หรือไม่

4. การบริการ การท่องเที่ยวซึ่งรวมถึงการท่องเที่ยวงานวิจัย ต้องการสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวในขณะที่มีกิจกรรมการท่องเที่ยว แต่การท่องเที่ยวงานวิจัยนั้นต้องการบริการที่เน้นการให้ข้อมูลข่าวสาร และการบริการเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์ ความรู้ความเข้าใจอย่างลึกซึ้งเกี่ยวกับธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่น เช่น บริการด้านสื่อความหมายธรรมชาติ การมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นในภาคบริการ

ซึ่งได้แก่ การจัดที่พักที่สอดคล้องกลมกลืนกับธรรมชาติ วัฒนธรรมท้องถิ่น และมรดกเทศก่นำทางในการเดินป่า เป็นต้น

จากคำนิยามของ Commonwealth Department of Tourism ประเทศออสเตรเลีย การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ จะมีองค์ประกอบที่สำคัญ 4 ประการ (สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2540) คือ

1. การท่องเที่ยวธรรมชาติ ซึ่งหมายถึงการที่นักท่องเที่ยวมีโอกาสชื่นชมสถานที่ธรรมชาติ เช่น การเดินป่า การชมนกหรือสัตว์ป่า การเที่ยวชมน้ำตก การชมพรรณไม้ที่หายาก เช่น กุหลาบพันปีที่ดอยอินทนนท์ หรือแม้กระทั่งการชมวัฒนธรรมท้องถิ่น เช่น วัฒนธรรมชาวเขา เป็นต้น

2. การศึกษาและเข้าใจธรรมชาติสิ่งแวดล้อม คือ การที่นักท่องเที่ยวสามารถเรียนรู้ถึงรายละเอียดของสัตว์ป่า พรรณไม้ หรือลักษณะของระบบนิเวศ ประเด็นด้านการศึกษสามารถแบ่งได้ออกเป็นหลายระดับขึ้นอยู่กับความต้องการของนักท่องเที่ยว เช่น ตั้งแต่การชมเพื่อความเพลิดเพลินจนถึงการศึกษาในรายละเอียด นักท่องเที่ยวสามารถศึกษาเรียนรู้ธรรมชาติได้ด้วยวิธีง่าย ๆ เช่น ในระดับต้น นักท่องเที่ยวสามารถดูพฤติกรรมของสัตว์ป่า การฟังเสียงธรรมชาติ การดมกลิ่นดอกไม้ ในระดับที่สูงขึ้น นักท่องเที่ยวอาจเรียนรู้ข้อมูลจากการถามมัคคุเทศก์ การบรรยาย หรือการหาเอกสารมาอ่านเพิ่มเติม และในระดับที่สูงขึ้นมานักท่องเที่ยวอาจเรียนรู้ที่เกี่ยวกับธรรมชาติด้วยการใช้เวลา ณ สถานที่แห่งนั้นนานขึ้น เพื่อศึกษาค้นคว้าแม้กระทั่งทำการวิจัย

3. การไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมหรือการอนุรักษ์ระบบนิเวศ คือ กิจกรรมการท่องเที่ยวจะต้องไม่ไปทำลายสภาพแวดล้อม หรือสร้างมลพิษในระดับที่เกินกว่าความสามารถที่ธรรมชาติจะรับได้ เช่น การก่อสร้างอาคารถาวรที่อาจทำลายทัศนียภาพ ปริมาณขยะมูลฝอยที่ไม่มีการจัดเก็บให้เรียบร้อยหรือแม้กระทั่งความแออัดจากจำนวนนักท่องเที่ยวที่อาจส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อม เป็นต้น สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้จำเป็นต้องมีการควบคุมเพื่อมิให้เป็นการทำลายแหล่งท่องเที่ยว มิฉะนั้นจะนำมาซึ่งความสูญเสียต่อทรัพยากรธรรมชาติ ระบบนิเวศ และในที่สุดก็จะทำให้ธุรกิจการท่องเที่ยวเองต้องประสบกับความหายนะ นอกจากนี้แล้ว ควรมีวิธีการที่จะนำรายได้บางส่วนจากการท่องเที่ยวมาใช้ในการอนุรักษ์ เช่น รายได้จากการเก็บค่าเข้าชมหรือรายได้จากการเก็บภาษีท่องเที่ยว เป็นต้น

4. การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นมีความสำคัญต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์อยู่ 3 ประการ คือ 1. เนื่องจากความยากจนในชนบทเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ประชาชนท้องถิ่นต้องอาศัยพึ่งพาทรัพยากรธรรมชาติเพื่อการดำรงชีพ เช่น การบุกรุกพื้นที่ป่าหาที่ทำกินหรือการล่าสัตว์ป่าเพื่อเป็นอาหารหรือนำมาขายเพื่อเป็นรายได้เสริม เมื่อเป็นเช่นนี้หากการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สามารถสร้างงานให้ประชาชนในท้องถิ่นได้ ก็จะช่วยให้ประชาชนมีรายได้เพิ่มขึ้น และจะช่วยลดความจำเป็นที่จะต้องพึ่งพาทรัพยากรธรรมชาติเพื่อการดำรงชีพ 2. การให้ประชาชนท้องถิ่นมีส่วนร่วม นอกจากจะเป็นการกระจายรายได้สู่ท้องถิ่นแล้ว ยังเป็นการแสดงให้เห็นว่าการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์นั้นมิได้มองว่า ทรัพยากรธรรมชาตินั้นเป็นสมบัติของนักธุรกิจที่ประกอบกิจการการท่องเที่ยว ที่เข้าไปแสวงหาผลประโยชน์แต่เพียงฝ่ายเดียว การแบ่งปันผลประโยชน์ส่วนหนึ่งกลับคืนสู่ท้องถิ่นด้วยการจ้างงาน ยังเป็นการแสดงให้เห็นว่าประชาชนท้องถิ่นก็ยังได้รับประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาตินั้นอยู่ แต่แทนที่จะเป็นไปในรูปของการทำลาย ก็เปลี่ยนเป็นการให้นักท่องเที่ยวเข้าชมแทน ในหลายกรณีการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติด้วยการให้นักท่องเที่ยวเข้าชมจะทำรายได้ให้มากกว่าการนำทรัพยากรธรรมชาติไปใช้ในรูปแบบอื่น เช่น การบุกรุกพื้นที่ป่าเพื่อการเกษตร หรือการล่าสัตว์ป่าเพื่อนำมาขาย ประการสุดท้าย การเปิดโอกาสให้ประชาชนท้องถิ่นมีงานทำในกิจการการท่องเที่ยวจะเป็นการช่วยสนับสนุนอนุรักษ์ขนบธรรมเนียมประเพณีพื้นบ้านไปในตัว เช่น การแสดงพื้นบ้าน หรือการขายสินค้าหัตถกรรมพื้นบ้านเพื่อเป็นรายได้เสริม ซึ่งเป็นการอนุรักษ์งานฝีมือท้องถิ่นไปในตัว เป็นต้น

3. แนวคิดพื้นฐานและหลักการของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (2540) ได้กล่าวถึงแนวคิดที่เป็นพื้นฐานหรือหลักการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ว่ามี 4 หลักการด้วยกัน คือ

1. เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติ เป็นหลัก มีเอกลักษณ์เฉพาะท้องถิ่น ทั้งนี้รวมถึงแหล่งวัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ
2. เป็นการท่องเที่ยวที่มีการจัดการอย่างยั่งยืน เพื่อให้เกิดเป็นการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบ ไม่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และสังคม การจัดการที่ยั่งยืนครอบคลุมการอนุรักษ์ทรัพยากรการจัดการสิ่งแวดล้อม และการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีขอบเขต

3. เป็นการท่องเที่ยวที่มีกระบวนการเรียนรู้ ตลอดเวลาโดยมีการให้การศึกษา ประสบ - การณ์ ความประทับใจ เพื่อสร้างความตระหนัก และปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้องต่อนักท่องเที่ยว ประชาชนในท้องถิ่น และผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้อง

4. เป็นการท่องเที่ยวที่มีการคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนอย่างแข็งขันเกือบตลอด กระบวนการ เพื่อก่อให้เกิดผลประโยชน์ต่อท้องถิ่น โดยประโยชน์ต่อท้องถิ่นที่ได้ หมายความว่ารวมถึงการกระจายรายได้ การยกระดับคุณภาพชีวิต และการได้รับผลตอบแทนเพื่อกลับมาบำรุงรักษาจัดการแหล่งท่องเที่ยวด้วย ข้อกำหนดที่ชัดเจนของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ขึ้นอยู่กับความสมบูรณ์และลักษณะของพื้นฐานที่เป็นหลักการทั้ง 4 ด้าน หากการท่องเที่ยวมีหลักการประกอบกันที่สมบูรณ์ของลักษณะดังกล่าวแล้ว จัดได้ว่าเป็นการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่สมบูรณ์ หากขาดหรือปราศจากข้อใดข้อหนึ่งไป ความสมบูรณ์จะลดน้อยลง จนอาจต้องจัดเป็นการท่องเที่ยวรูปแบบอื่น ๆ

ลักษณะเฉพาะอีกประการหนึ่ง คือ การมุ่งเน้นในแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นธรรมชาติ เพื่อประสานการท่องเที่ยวกับความพอใจในการเรียนรู้และสัมผัสกับระบบนิเวศที่แยกออกอย่างชัดเจนกับความสนใจในประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และการพัฒนาอารยธรรมของมนุษย์ในการเอาชนะธรรมชาติ หากแต่ยังรวมเอาลักษณะวัฒนธรรมที่เป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติหรือเป็นส่วนหนึ่งในระบบนิเวศของแหล่งธรรมชาตินั้น ๆ ลักษณะเฉพาะนี้ จึงทำให้การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ไม่ใช่การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม แม้ว่าจะมีความคาบเกี่ยวกันในพื้นที่ก็ตาม ในทำนองเดียวกันการท่องเที่ยวธรรมชาติ จึงไม่ใช่การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ทั้งหมด ทั้งนี้ต้องขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการจัดการการท่องเที่ยวนั้น ๆ ด้วย ดังนั้น แหล่งท่องเที่ยวหนึ่ง ๆ อาจมีการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ควบคู่ไปกับการท่องเที่ยวแบบอื่น ๆ ได้

ขอบเขตของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์จะครอบคลุมองค์ประกอบหลัก ดังนี้

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2540) กล่าวถึงหลักการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (principles of ecotourism) มี 8 ข้อ ดังนี้

1. มีพื้นฐานอยู่บนธรรมชาติ วัฒนธรรม และชุมชน
2. มีการบริหารจัดการที่ยั่งยืน

3. กำเนิดถึงสังคมวัฒนธรรม
4. ให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว และคนในท้องถิ่น
5. คนในท้องถิ่นได้รับประโยชน์
6. คนในท้องถิ่นมีส่วนร่วม
7. แหล่งท่องเที่ยวต้องเป็นของแท้ดั้งเดิม
8. นักท่องเที่ยวมีความพอใจ

การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ มีหลักการ (วรรณพร, 2540) ดังนี้

1. เป็นการท่องเที่ยวที่ไม่ก่อให้เกิดความเสื่อมโทรมทางสภาพแวดล้อม ไม่ว่าจะเป็่น น้ำเสีย ขยะ ตลอดจนการคมนาคม
2. ก่อให้เกิดประโยชน์ในระยะยาวแก่ทรัพยากรชุมชนในท้องถิ่น และอุตสาหกรรม การท่องเที่ยวเอง ส่วนหนึ่งของรายได้ควรย้อนไปสู่การอนุรักษ์
3. การเสริมสร้างประสบการณ์ให้นักท่องเที่ยว เป็นการศึกษาด้านวิทยาศาสตร์ สิ่งแวดล้อม สภาพสังคม และวัฒนธรรมท้องถิ่น ควรสนับสนุนให้นักท่องเที่ยวมีความรับผิดชอบทั้งด้านคุณธรรม จริยธรรม และพฤติกรรมของตนเองที่มีต่อสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ และวัฒนธรรมชุมชนในที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว
4. ในการสร้างหรือการจัดการใด ๆ ควรยอมรับในข้อจำกัดของสภาพแหล่งท่องเที่ยวตามลักษณะที่เป็นอยู่ หากมีการพัฒนาหรือเปลี่ยนแปลงควรเป็นไปเพื่อให้ทัศนียภาพของท้องถิ่นดีขึ้น ตลอดจนการลงทุนด้านการท่องเที่ยวก็เป็นไปเพื่อสนับสนุนเศรษฐกิจ และกิจกรรมต่าง ๆ ในท้องถิ่นไม่พึ่งพาการลงทุนของชาติ ซึ่งเป็นการลดการไหลออกของรายได้ไปยังต่างประเทศ

5. ในการวางแผน ตัดสินใจ และดำเนินงาน ตลอดจนการควบคุม ควรให้คนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมมากที่สุด ไม่ใช่เป็นเพียงเป้าหมายของท้องถิ่น และให้บุคคลภายนอกมาคิด และตัดสินใจ แต่เพียงฝ่ายเดียว เพราะจะไม่เป็นไปตามความต้องการของคนในท้องถิ่นอย่างแท้จริง

6. ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวมีบทบาทสำคัญ ในการอนุรักษ์การท่องเที่ยวให้มีคุณภาพ ยั่งยืนหรือไม่เพียงใด การทำธุรกิจโดยมุ่งทำกำไรสูงสุดในระยะสั้นเป็นการทรมานหรือฆ่าตัวตนเองอย่างไรก็ตามบริษัทนำเที่ยวก็สามารถเก็บเกี่ยวผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวได้ยาวนาน ถ้ามีการจัดทำธุรกิจที่ถูกต้องเหมาะสม นับตั้งแต่การใช้วัสดุที่ไม่ทำลายสภาพแวดล้อม และสามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้ การมีมัคคุเทศก์ที่มีความรู้ในระบบนิเวศ และวัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยวอย่างแท้จริง การให้การศึกษาแก่นักท่องเที่ยวเกี่ยวกับวัฒนธรรม ประเพณีของท้องถิ่นที่เป็นจุดหมายปลายทาง ก่อนที่จะไปถึง ทั้งในรูปของภาพยนตร์ในเครื่องบิน เทปบันทึกเสียง และเอกสารเผยแพร่

7. มีการจัดการ และควบคุมจำนวนนักท่องเที่ยวให้อยู่ในระดับที่เหมาะสมไม่เกินความสามารถของชุมชนในท้องถิ่น และระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยวจะรองรับได้อีก ทั้งนี้นักท่องเที่ยวสม่ำเสมอตลอดทั้งปี ไม่ใช่มีเฉพาะฤดูกาล เพื่อสร้างความมั่นคงให้กับผู้ทำงานในอุตสาหกรรมนี้

จากหลักการดังกล่าวข้างต้นนี้ จึงสรุปหลักการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ได้ว่า การท่องเที่ยวแนวใหม่นั้นเป็นการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงผลประโยชน์ของธุรกิจท่องเที่ยวในระยะยาว อยู่บนพื้นฐานการอนุรักษ์สภาพแวดล้อม วัฒนธรรม และชุมชน มีการบริหารจัดการที่ยั่งยืน เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ให้ความรู้ และการสื่อความหมายแก่นักท่องเที่ยว ชุมชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมได้รับประโยชน์จากอุตสาหกรรมท่องเที่ยวอย่างยุติธรรม นักท่องเที่ยวเกิดความพึงพอใจ

4. ลักษณะของนักท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

จากรายงานผลการดำเนินการเพื่อกำหนดนโยบายการท่องเที่ยวเพื่อรักษาระบบนิเวศโดยสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย ได้กล่าวถึงลักษณะของนักท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ไว้ว่า จะต้องเป็นนักท่องเที่ยวที่มีพฤติกรรมที่เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ในการศึกษาหาความรู้ และประสบการณ์ เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกให้มีความตระหนักในการอนุรักษ์ธรรมชาติ ส่วนการวัดความเป็นนักท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (สุชาติ, 2542) สามารถพิจารณาระดับความเข้มข้นได้จากปัจจัยต่อไปนี้

4.1 ความสนใจในแหล่งท่องเที่ยว พิจารณาประเภท และรูปแบบของแหล่งท่องเที่ยวที่นิยมไปเที่ยว โดยให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวที่ส่งเสริมความรู้ การอนุรักษ์ การรักษาสีงแวดล้อม และการสร้างความตระหนักในการพัฒนาที่ยั่งยืน ระดับความเข้มข้นของความสนใจ มีดังนี้

4.1.1 สนใจแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติหรือวัฒนธรรมที่มีลักษณะเฉพาะถิ่น มีความสมบูรณ์หลากหลาย ต้องใช้ความตั้งใจในการท่องเที่ยวสูง มีกิจกรรมที่แตกต่างจากความเคยชินตามปกติ หรือมีระดับความสนใจลดลงตามลำดับ

4.1.2 มีกิจกรรมท่องเที่ยวเพื่อการศึกษา เรียนรู้ สัมผัส และดูแลรักษาสภาพธรรมชาติ และระบบนิเวศ เช่น การศึกษาธรรมชาติ การเดินป่า การดำน้ำดูปะการัง การดูนก ส่องสัตว์ เป็นต้น

4.2 การเตรียมตัวก่อนเดินทางท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ควรจะ

4.2.1 มีการเตรียมการศึกษาหาความรู้ โดยศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง และ/หรือเข้ารับการอบรมก่อนเดินทาง หรือโดยการสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่ก่อนเดินทาง

4.2.2 มีการเตรียมอุปกรณ์เครื่องมือ ในการท่องเที่ยวครบถ้วนด้วยตนเองหรือตามคำแนะนำโดยให้ความสำคัญในอุปกรณ์ที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม และไม่ทิ้งให้เป็นขยะมูลฝอยในขณะท่องเที่ยว เช่น กระจิกน้ำ กล่องอาหาร เป็นต้น

4.3 การปฏิบัติตัวในการท่องเที่ยว ระหว่างการท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ควรปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในแหล่งท่องเที่ยวนั้น ๆ หรือที่เห็นสมควร

4.3.1 มีความกระตือรือร้นในการรักษาสีงแวดล้อม

4.3.2 มีความสนใจใฝ่รู้ในระหว่างการท่องเที่ยว ให้ความสำคัญต่อข้อมูลกิจกรรม การสื่อความหมาย หรืออื่น ๆ ที่จะเสริมสร้างความรู้ และความตระหนักที่ดี

4.3.3 มีความยินดีง่ายในการช่วยรักษาสิ่งแวดล้อม (เน้นการจ่ายทางตรงลงในพื้นที่ท่องเที่ยว เช่น การบริจาค การจ่ายค่าบริการ การส่งเสริมแนะนำ เป็นต้น)

4.3.4 สนใจเข้าร่วมกิจกรรมและปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น

4.4 การปฏิบัติหลังการท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ควรปฏิบัติ ดังนี้

4.4.1 มีความรัก และห่วงหาพันพวยากรที่ได้เรียนรู้เพิ่มขึ้นหลังจากการท่องเที่ยว

4.4.2 มีการเรียนรู้ต่อเนื่อง

4.4.3 ช่วยสื่อ ขยาย เผยแพร่ข้อมูลที่ได้รับต่อผู้อื่น

จากเกณฑ์การพิจารณาทั้ง 4 ประการดังกล่าว จะเห็นได้ว่ามิได้ใช้เกณฑ์ในเรื่องขนาด เชื้อชาติหรือเกณฑ์การใช้จ่ายเป็นตัววัดความเป็นนักท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ดังนั้น นักท่องเที่ยวขนาดใหญ่ นักท่องเที่ยวที่ใช้จ่ายเงินมากหรือนักท่องเที่ยวที่ต้องการความสะดวกสบาย จึงอาจมีลักษณะเป็นนักท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ได้ หากมีลักษณะตามเกณฑ์ 4 ประการดังกล่าว

5. กิจกรรมการท่องเที่ยวอนุรักษ์

ในกระบวนการท่องเที่ยว กิจกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวในแต่ละแห่ง เป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะทำให้ นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจ เพลิดเพลิน และมีความสุขจากการท่องเที่ยว หรือนันทนาการนอกเวลาตามปกติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ นั้นจะให้ความสำคัญกับกิจกรรมการท่องเที่ยวมาก เพราะกิจกรรมต่าง ๆ นั้น จะเป็นสื่อกลางในการนำการท่องเที่ยวไปสู่เป้าหมายได้ กิจกรรมที่เหมาะสมจึงควรเป็นกิจกรรมที่เน้นการศึกษาหาความรู้ในระบบนิเวศ และวัฒนธรรมท้องถิ่นควบคู่ไปกับการได้รับความเพลิดเพลิน ทั้งนี้ ต้องเป็นกิจกรรมที่มีผลกระทบน้อยที่สุดหรือเป็นผลกระทบที่สามารถป้องกันหรือแก้ไขได้ สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (อ้างโดยสุชาติ, 2542) ได้กำหนดรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยจำแนกเป็น กิจกรรมที่เน้นการพักผ่อนหย่อนใจ กิจกรรมที่เน้นการแสดงออก และกิจกรรมที่เน้นการศึกษาหาความรู้ ซึ่งสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทยได้ศึกษาทบทวน

กิจกรรมที่เกิดขึ้นในการท่องเที่ยวทั้งสิ้น จำนวน 28 กิจกรรม พบว่า เป็นกิจกรรมที่เน้นการแสดงออกมากที่สุด รองลงมาคือกิจกรรมในการแสวงหาความรู้ อย่างไรก็ตามกิจกรรมต่าง ๆ นี้อาจมีความเหลื่อมซ้อนหรือสามารถปฏิบัติร่วมกันได้ แต่การประกอบกิจกรรมอาจมีวัตถุประสงค์ที่ต่างกัน และจากกิจกรรมท่องเที่ยว จำนวน 28 กิจกรรม ดังกล่าวนั้น มีกิจกรรมที่เกี่ยวข้องหรือจัดเป็นกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ได้ 19 กิจกรรม ดังต่อไปนี้

5.1 กิจกรรมเชิงอนุรักษ์ในแหล่งธรรมชาติ ได้แก่ การเดินป่า (hiking / trekking) ศึกษาธรรมชาติ (nature study) การส่องสัตว์ / ดูนก (wildlife / bird watching) การเที่ยวถ้ำ / น้ำตก (cave / waterfall exploring) พายเรือแคนู (canoeing) ดูประจักษ์น้ำตื้น / ดำน้ำลึก (snorkeling / scuba diving) ตั้งแคมป์ (tent camping) ล่องแพ (rafting) ขี่ม้า / นั่งช้าง (horse / elephant riding)

5.2 กิจกรรมกึ่งนิเวศ ได้แก่ การถ่ายรูป บันทึกภาพ / เสียง (photographing) การศึกษาท้องฟ้า (sky interpreting) ขี่จักรยานท่องเที่ยว (เสือภูเขา) (terrain / mountain biking) ปีน / ไต่เขา (rock / mountain climbing) ตกปลา (fishing)

5.3 กิจกรรมทางวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ ได้แก่

- ชมความงาม ความเก่าแก่ ลักษณะเฉพาะตัวของแหล่งประวัติศาสตร์
- ศึกษาเรียนรู้ประวัติ ความเป็นมาของแหล่งโบราณคดี และประวัติศาสตร์
- ศึกษาชื่นชมงานศิลปกรรมของผู้คน
- การศึกษาเรียนรู้การผลิตของที่ระลึก และสินค้าพื้นเมือง

แนวความคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความพึงพอใจ

กำพล (2533) ได้สรุปแนวความคิดเกี่ยวกับการพึงพอใจ ไว้ 2 ประการ คือ

1. ความพึงพอใจ หมายถึง ปรากฏการณ์ในแง่นามธรรมที่เกี่ยวกับความสบายใจหรือความสุขที่ได้ประสบมา

2. ความพึงพอใจ หมายถึง ระดับความสอดคล้องกันระหว่างความคาดหวังของบุคคล และ สิ่งตอบแทนที่บุคคลนั้นได้รับจริง

วิลลิสทรี (2526) ให้ความหมายว่า ความพึงพอใจ เป็นการให้ค่าความรู้สึกของคนเราที่ สัมพันธ์กับระบบโน้ตศน์เกี่ยวกับความหมายของสภาพแวดล้อม ค่าความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อ สภาพแวดล้อมจะแตกต่างกัน เช่น ความรู้สึกดี – เลว ความพอใจ – ไม่พอใจ ความสนใจ – ไม่สนใจ เป็นต้น

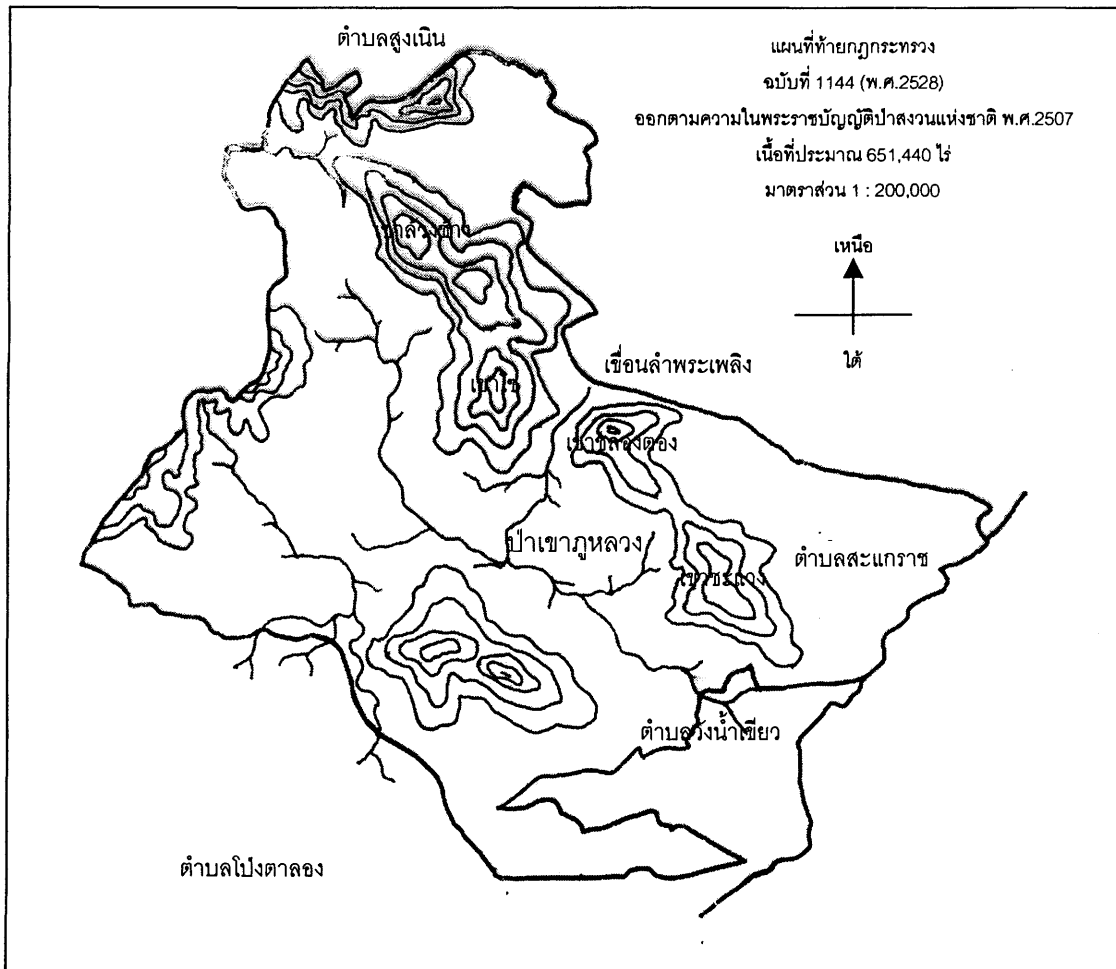
กนกพร (2541) ความพึงพอใจจะเกิดขึ้นได้เมื่อมีความรู้สึกทางบวกมากกว่าทางลบ โดย ความรู้สึกทางบวกเมื่อมีมากขึ้นจะก่อให้เกิดความพอใจ สิ่งที่ทำให้เกิดความพอใจแก่มนุษย์ ได้แก่ ทรัพยากร และสิ่งเร้า ความพอใจจะเกิดขึ้นได้มากที่สุดต่อเมื่อมีการจัดการ การจัดสรรทรัพยากรให้ เหมาะสมถูกต้อง และไม่ก่อให้เกิดปัญหาทางด้านสิ่งแวดล้อม

Shelley (อ้างโดยนิกร, 2544) ทฤษฎีความพอใจ คือ ทฤษฎีที่ว่าด้วยความรู้สึกสองแบบของ มนุษย์ คือ ความรู้สึกในทางบวก และความรู้สึกในทางลบ ความรู้สึกทุกชนิดของมนุษย์จะทำให้เกิด ความสุข ความสุขนี้เป็นความรู้สึกที่แตกต่างจากความรู้สึกทางบวกอื่น ๆ กล่าวคือเป็นความรู้สึกที่มี ระบบย้อนกลับ ความสุขสามารถเกิดความรู้สึกทางบวกเพิ่มขึ้นได้อีก ดังนั้น จะเห็นได้ว่า ความสุข เป็นความรู้สึกที่สลับซับซ้อน และความสุขนี้ก็มีผลต่อบุคคลมากกว่าความรู้สึกทางบวกอื่น ๆ

ป่าสงวนแห่งชาติ ป่าเขาภูหลวง

1. ประวัติความเป็นมาพื้นที่

พื้นที่ป่าอนุรักษ์ของป่าสงวนแห่งชาติ ป่าเขาภูหลวง จังหวัดนครราชสีมา ครอบคลุมพื้นที่ ตำบลตะขบ ตำบลลำนางแก้ว ตำบลอุดมทรัพย์ อำเภอปักธงชัย ตำบลระเริง ตำบลวังหมี ตำบลวังน้ำ เจริญ อำเภอวังน้ำเขียว และตำบลวังกะทะ ตำบลโป่งตาลอง ตำบลคลองม่วง อำเภอปากช่อง จังหวัด นครราชสีมา (ภาพที่ 3) ตั้งอยู่ระหว่างละติจูดที่ 14° 30' - 14° 40' เหนือ 101° 44' - 101° 47' ตะวันออก (ภูษิต, 2542)



ภาพที่ 3 แผนที่ทำยกภูกระทรง บริเวณป่าสงวนแห่งชาติ ป่าเขาภูหลวง

ทิศเหนือ	จรด ต.วังกะทะ อ.ปากช่อง และ ต.มะเกลือเก่า อ.สูงเนิน จ.นครราชสีมา
ทิศใต้	จรด ต.วังหมี อ.วังน้ำเขียว จ.นครราชสีมา และอุทยานแห่งชาติ ทับลาน จ.ปราจีนบุรี
ทิศตะวันออก	จรด ต.ตะขบ ต.ลำนางแก้ว และ ต. อุดมทรัพย์ อ.ปักธงชัย จ.นครราชสีมา
ทิศตะวันตก	จรด ต.วังกะทะ และ ต.คลองม่วง อ.ปากช่อง จ.นครราชสีมา

เมื่อวันที่ 27 สิงหาคม 2516 พื้นที่ป่าแห่งนี้ได้ถูกประกาศให้เป็นป่าสงวนแห่งชาติ โดยกฎกระทรวง ฉบับที่ 576 (พ.ศ. 2516) ตามพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 มีเนื้อที่ตามประกาศ 736,250 ไร่ ต่อมาในปี พ.ศ. 2528 ได้ประกาศใหม่ตามกฎกระทรวงฉบับที่ 1144 (พ.ศ. 2528) เนื่องจากตัดโอนพื้นที่บางส่วนให้สำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) จำนวน 84,810 ไร่ คงเหลือพื้นที่ 651,440 ไร่ มีไม้มีค่าทางเศรษฐกิจ คือ ไม้ยางกราด (*Dipterocarpus intricatus*) แดง (*Xylocarpus xylocarpa*) มะค่าโมง (*Azadirachta xylocarpa*) ประดู่ (*Pterocarpus macrocarpus*) เต็ง (*Shorea obtusa*) รัง (*Shorea siamensis*) ตะเคียนหิน (*Hopea ferrea*) ตะแบก (*Lagerstroemia floribunda*) พิกุล (*Mimusops elengi*) มะกัลด้าน (*Adenanthera pavonina*) พะยูง (*Dalbergia cochinchinensis*) มะค่าแต้ (*Sindora siamensis*) ชิงชัน (*Dalbergia oliveri*) ยาง (*Dipterocarpus alatus*) รกฟ้า (*Terminalia alata*) กระบก (*Irvingia lamayana*) กระบาก (*Anisoptera costata*) ฯลฯ

เมื่อปี พ.ศ. 2523 กรมป่าไม้ได้นำภาพถ่ายทางอากาศมาตรวจสอบพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ป่าเขาภูหลวง จังหวัดนครราชสีมา พบว่าพื้นที่ป่าถูกทำลายจากรายการอย่างรวดเร็ว เพราะมีการสร้างเส้นทางยุทธศาสตร์สายกบินทร์บุรี – นครราชสีมา (เส้นทางหลวงที่ 304) และเส้นทางจากทางหลวงที่ 304 จากอำเภอปักธงชัยไปถึงเขื่อนลำพระเพลิง มีการสร้างเส้นทางลัดผ่านป่าที่สมบูรณ์ และสามารถเดินทางไปยังอำเภอปากช่องได้ในฤดูแล้ง โดยไม่ต้องผ่านเส้นทางหลวงแผ่นดินเป็นสาเหตุทำให้ราษฎรจากจังหวัดต่าง ๆ เช่น สระบุรี ลพบุรี นครสวรรค์ พิษณุโลก พิจิตร อุตรดิตถ์ หนองคาย ฯลฯ เข้ามาบุกรุกถือครองที่ดินในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ป่าเขาภูหลวง เพื่อใช้เป็นที่ดินในการผลิตพืชเศรษฐกิจ เช่น ข้าวโพด มันสำปะหลัง ละหุ่ง ถั่วต่าง ๆ ทำให้พื้นที่ป่าถูกทำลาย และต้นไม้มีค่าถูกแปรรูปสร้างบ้านพัก แปรรูปขาย และเผาถ่าน

ในปี พ.ศ. 2522-2523 โครงการทดลองปลูกป่าสมบูรณ์แบบภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ป่าเขาภูหลวง โดยกรมป่าไม้ร่วมกับสำนักงานโครงการสหประชาชาติ (UNDP/FAO) เพื่อพัฒนาสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ป่าเขาภูหลวง ในรูปหมู่บ้านป่าไม้ ต่อมาปี พ.ศ. 2529 กองจัดการที่ดินป่าสงวนแห่งชาติ กรมป่าไม้ จึงรับดำเนินการภายใต้ “ศูนย์ปรับปรุงป่าสงวนแห่งชาติที่ 10”

ปี พ.ศ. 2536 กรมป่าไม้ได้กันพื้นที่ Zone E (267,867.75 ไร่) และให้ ส.ป.ก. รวม 271,868.75 ไร่ คงเหลือพื้นที่ในการดูแลของกรมป่าไม้จำนวน 379,571.25 ไร่ ประกอบด้วยพื้นที่ป่าอนุรักษ์ Zone C เนื้อที่ 293,090 ไร่ และพื้นที่มีภาระผูกพัน เนื้อที่ 86,481.25 ไร่

ในปี พ.ศ. 2539 กรมป่าไม้ได้ปรับโอนศูนย์ปรับปรุงป่าสงวนแห่งชาติที่ 10 และโครงการปรับปรุงป่าสงวนแห่งชาติ ป่าเขาภูหลวง ทั้ง 6 แห่ง ในสังกัดจากสำนักส่งเสริมการปลูกป่า (กองจัดการที่ดินป่าสงวนแห่งชาติเดิม) ให้สำนักงานป่าไม้เขตนครราชสีมาเป็นผู้ดูแลรับผิดชอบ

2. ลักษณะทั่วไป

2.1 ลักษณะภูมิประเทศ

สภาพพื้นที่ป่าของป่าสงวนแห่งชาติ ป่าเขาภูหลวง ประกอบด้วยภูเขา เขาลี้วซ้าง เขาโซ่ เขาชลองตอง เขาชะแวง เขาเพียด เขาเขียว และเขาสะแกกราช พื้นที่ที่สูงที่สุด คือ ยอดเขาโซ่ สูง 807 เมตรจากระดับน้ำทะเล มีความลาดชันประมาณ 15 - 45% ความสูงจากระดับน้ำทะเลประมาณ 240 - 800 เมตร เป็นแหล่งต้นน้ำที่สำคัญอีกแห่งหนึ่งของเขื่อนลำตะคอง เขื่อนลำพระเพลิง และอ่างเก็บน้ำลำสำราย เพื่อการชลประทานด้านการเกษตร และผลิตไฟฟ้าของจังหวัดนครราชสีมา

ลักษณะของลำห้วยส่วนใหญ่เป็นแบบ intermittent คือ มีน้ำไหลบางฤดูกาลเท่านั้น ในฤดูแล้งน้ำจะแห้ง

2.2 สภาพทางธรณีวิทยา

พื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ป่าเขาภูหลวงมีลักษณะทางธรณีวิทยาส่วนใหญ่มีต้นกำเนิดจาก หินทราย ลักษณะทางโครงสร้างแบบหินภูพาน และหินพระวิหาร (Phu Phan and Phra Wihan Formation) เป็นชุดที่อยู่ติดกันลงไปจากหินชุดโคราช อยู่ในสายพวกหินโคราช (Korat series) เป็นดินที่มีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ การระบายน้ำดี ธาตุอาหารจึงถูกชะล้างได้ง่าย ความสามารถในการ ใช้น้ำน้อย ประกอบด้วย หินทราย เม็ดละเอียดสีแดงปนเทา สีเทาปนเขียวมะกอกจนถึงสีขาว มีดิน ดานปนไมก้า สีน้ำตาลปนแดงเข้ม หินทรายแข็ง สีน้ำตาลปนแดงเข้ม หินทรายแข็งปนไมก้า สีแดง ปนเทา หินหน่วยภูพาน และหน่วยพระวิหาร พบแถบตะวันออกของอำเภอปักธงชัย และทางทิศใต้ อำเภอครบุรี จังหวัดนครราชสีมา (กรมพัฒนาที่ดิน, 2528) ส่วนในที่ลุ่มระบายน้ำไม่ดีเป็นดินพวก low humid gray soil ดินส่วนใหญ่มีเนื้อละเอียดอ่อนเนื่องมาจากการสะสมของการชะล้าง เป็นดิน ตะกอนรวมจากหินทรายหรือหินกรวดมน

2.3 สภาพทางปฐพีวิทยา

สภาพดินของป่าสงวนแห่งชาติ ป่าเขาภูหลวง ส่วนใหญ่เป็นดินที่เกิดจากหินทราย หินกรอทไซต์ และหินดินดานตามที่ลาดเชิงเขา สภาพพื้นที่เป็นลูกคลื่นลอนลาด ถึงลูกคลื่นลอนชัน และเนินเขา ดินพวกนี้เป็นดินลึกปานกลาง และดินตื้น ดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ดินล่างเป็นดิน เหนียว การระบายน้ำไม่ดี ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ ดินชุดนี้ ได้แก่ ดินชุดลาดหญ้า ท่ายาง และเขาใหญ่

2.4 สภาพภูมิอากาศ

ป่าสงวนแห่งชาติ ป่าเขาภูหลวงตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ของที่สูงภาคกลาง ซึ่งอยู่ใน เขตที่ราบสูงโคราช (Khorat plateau) มีลักษณะที่เป็นภูเขา และเนินเขาส่วนใหญ่ จัดอยู่ในเขตอากาศ ที่เรียกว่า Tropical Savanna Climate ในรอบปีมีสภาพภูมิอากาศที่แตกต่างกันอย่างชัดเจน คือ

ฤดูร้อน	ประมาณช่วงเดือนกุมภาพันธ์ ถึงเดือนพฤษภาคม
ฤดูฝน	ประมาณช่วงเดือนมิถุนายน ถึงเดือนตุลาคม
ฤดูหนาว	ประมาณช่วงเดือนพฤศจิกายน ถึงเดือนมกราคม

จากรายงานสถิติน้ำฝน ความชื้นสัมพัทธ์ และอุณหภูมิเฉลี่ยของสถานีตรวจอากาศจังหวัด นครราชสีมา เฉลี่ยในรอบ 30 ปี (พ.ศ. 2511 - 2540) สรุปดังนี้ อุณหภูมิเฉลี่ยในคาบ 30 ปี (พ.ศ.

2511 - 2540) พบว่าอุณหภูมิเฉลี่ยตลอดปี 26.9 องศาเซลเซียส อุณหภูมิสูงสุด 36.7 องศาเซลเซียสในเดือนเมษายน และต่ำสุด 17.4 องศาเซลเซียสในเดือนธันวาคม

ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยในคาบ 30 ปี (พ.ศ. 2511 - 2540) ปรากฏว่ามีปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยตลอดปี 1,043.1 มิลลิเมตร มีฝนตกมากที่สุดในรอบปี คือ เดือนกันยายน และมีฝนตกในรอบปีเฉลี่ย 109 วัน

ความชื้นสัมพัทธ์เฉลี่ยรายปี 71 เปอร์เซ็นต์ คาดว่าความชื้นสัมพัทธ์เฉลี่ยสูงสุดในเดือนกันยายน 94 เปอร์เซ็นต์ และต่ำสุดในเดือนมีนาคม 38 เปอร์เซ็นต์

2.5 ป่าธรรมชาติ

ป่าสงวนแห่งชาติ ป่าเขาภูหลวงเป็นพื้นที่ที่รัฐบาลได้เคยอนุญาตให้ภาคเอกชนทำสัมปทานไม้ในป่า เมื่อประมาณปี พ.ศ. 2524 และยกเลิกการให้สัมปทานทำไม้ เมื่อปี พ.ศ. 2531 ไม้ในป่าจึงเป็นไม้ที่มีขนาดเล็ก และส่วนใหญ่เป็นไม้รุ่นที่สอง ซึ่งประกอบด้วยป่าไม้ 3 ชนิด ได้แก่ ป่าดิบแล้ง (dry evergreen forest) ป่าเบญจพรรณ (mixed deciduous forest) ป่าเต็งรัง (deciduous - dipterocarp forest) ดังนี้

ป่าดิบแล้ง (dry evergreen forest) จะพบป่าชนิดนี้ตามภูเขาที่มีความชันมาก ได้แก่ เขาหลวง ช้าง เขาโซ่ เขาชลองตอง เขาชะแวง เขาพิยอด เขาเขียว และเขาสะแกกราช จำแนกโดยใช้ไม้เด่นที่พบมาก ได้แก่ ยางแดง (*Dipterocarpus alatus*) ตะเคียนหิน (*Hopea ferrea*) เต็มคะนอง (*Shorea heryana*) และกระบาก (*Anisoptera turbinatus*) เป็นต้น ซึ่งเป็นไม้ไม่ผลัดใบ ขึ้นผสมไม้ผลัดใบ เช่น มะค่าโมง (*Azelia xylocarpa*) ตะแบก (*Lagerstroemia calyculata*) ยางแดง (*Dipterocarpus turbinatus*) ตะเคียนทอง (*Hopea odorata*) ตะคร้ำ (*Garuga pinnata*) พันชาติ (*Erythrophloeum succirubrum*) กระบาก (*Anisoptera oblonga*) ตีนนก (*Vitex liminifolia*) สมพง (*Tetrameles nudiflora*) ปออีเก้ง (*Pterospermum javanicum*) ขนุนนาก (*Palaquium obovatum*) ไม้ชั้นรองเป็นค้ำขึ้นของป่าที่สำคัญ เช่น พลองขึ้นก (*Memecylon foribundum*) โมกมัน (*Wrightia tomentosa*) แก้ว (*Murraya paniculata*) มะไฟ (*Baccaurea ramiflora*) กล้วยฤาษี (*Diospyros glandulosa*) กระเบาเกล็ด (*Hydnocarpus illicifolius*) ค้างคาว (*Aglaia pilifera*) ชมพู่ป่า (*Eugenia siamensis*) ไม้พื้นล่าง ไม้เด่นที่พบ ได้แก่ ไม้พุ่มเล็ก เช่น ข่อยหนาม (*Streblus ilifolius*) เข็มป่า (*Ixora spp.*) มะนาวผี (*Atalantia monophylla*) พืชจำพวกเถาวัลย์ เช่น กระจูดลิง (*Bauhinia scandens*) สะบ้า (*Endata pursaetha*)

เถาวัลย์เปรียง (*Derris scandens*) เถาเลื้อยป่า (*Bauhinia* spp) เถาวัลย์ (*Tetrastigma* sp.) เป็นต้น พื้นป่ารกที่บดด้วยพืชจำพวกจิง และข่า ได้แก่ (*Zingiber* spp) เปราะ (*Kaempferia* spp) พวกหวาย (*Calamus* spp) พลับพลึง (*Crinum* sp) พวกบอน ได้แก่ พวก *Alocacia* และ *Aglaeonema* บนต้นไม้และตามกิ่งไม้มักประกอบด้วยพืชในกลุ่มกล้วยไม้ และมอส หลายชนิด โดยเฉพาะกระเช้าสีดา (*Platycerim ridleyi*) เฟิร์นก้านดำ (*Adiantum cappillus*) กระแตไต่ไม้ (*Drynaria quercifolia*) ข้ำหลวงหลังลาย (*Asplenium nidus*) ฯลฯ

ป่าเบญจพรรณแล้ง (deciduous - dipterocarp forest) พบบริเวณที่ราบเชิงเขาที่มีความลาดชันต่ำเป็นป่าโปร่ง ไม้เด่นในชั้นเรือนยอด ได้แก่ ประคู้ (*Pterocarpus macrocarpus*) แดง (*Xylocarpa xylocarpa*) พะยูง (*Dalbergia cochinchinensis*) มะค่าแต้ (*Sindora siamensis*) เสลา (*Lagerstroemia tomentosa*) จิงชัน (*Dalbergia oliveri*) มะค่าโมง (*Azelia xylocarpa*) ตะแบก (*Lagerstroemia calyculata*) ขางแดง (*Dipterocarpus turbinatus*) ตะเคียนทอง (*Hopea odorata*) พันชาติ (*Erythrophloeum succirubru*) กระบาก (*Anisoptera oblonga*) ตีนนก (*Vitex liminifolia*) สมพง (*Tetrameles nudiflora*) มะเกลือ (*Diospyros mollis*) มะกอก (*Sponias pinnata*) ขว้าว (*Adina cordifolia*) เป็นต้น ไม้พื้นล่างประกอบด้วยไม้พุ่มและไม้ล้มลุก เช่น เต็งหนาม (*Bridelia retusa*) อังกาบ (*Barleria cristata*) เอื้องหมาขานา (*Cotus speciosus*) และพืชสกุลถั่ว มะหิง (*Crotalaria* spp.) และหญ้าตัด (*Desmodium* spp) นอกจากนี้ยังพบหญ้าหลายชนิด ได้แก่ หญ้าคา (*Imperata cylindrica*) หญ้าหนวดถาญี (*Heteropogon contortus*) หญ้าหนอง (*Heteropogon triticeus*) หญ้าแฝก (*Themeda* spp.) หญ้าเจ้าชู้ (*Andropogon* spp.) หญ้าหางจิ้งจอก (*Setaria* spp.) และหญ้าพริกพราวน (*Apluda* spp.) เป็นต้น

ป่าเต็งรัง (dry dipterocarp forest) พบบริเวณที่มีความแห้งแล้ง ได้แก่ บริเวณเขาโซ่ บางส่วนที่มีความชันน้อยท้ายเขื่อนลำพระเพลิง ดินเป็นดินร่วนปนทรายหรือดินลูกรัง มีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ ชนิดไม้ที่พบได้แก่ เต็ง (*Shorea obtusa*) รัง (*Shorea siamensis*) เหียง (*Dipterocarpus obtusifolius*) พลวง (*Dipterocarpus tuberculatus*) ขางกราด (*Dipterocarpus intricatus*) มะค่าแต้ (*Sindora siamensis*) มะค่าโมง (*Azelia xylocarpa*) ประคู้ (*Pterocarpus macrocarpus*) รกฟ้า (*Terminalia alata*) สมอ (*Terminalia* spp) ตั้ว (*Cratoxylum formosum*) เป็นต้น ไม้พื้นล่างที่พบได้แก่ หญ้าเพ็ก (*Arundinaria pusilla*) โจด (*Arundinaria ciliata*) หญ้าคา (*Imperata cylindrica*) สาบเสือ (*Eupatorium odoratum*)

ป่าไผ่ พบพื้นที่ที่ค่อนข้างแห้งแล้ง อยู่ระหว่างช่วงรอยต่อของป่าต่างชนิดกัน ไผ่ที่พบเป็นไผ่
หนไฟ ชนิดที่พบได้แก่ ไผ่รวก (*Thrsostachys siamensis*) ไผ่ป่า (*Bamboosa arundinacea*) ไผ่ไร่
(*Gigantochloa albdciliata*)

2.6 สวนป่า

เริ่มปลูกเมื่อประมาณปี พ.ศ. 2523 ชนิดไม้ที่ปลูกมีทั้งพันธุ์ไม้ในท้องถิ่น ได้แก่ ไม้ยาง
(*Dipterocarpus* spp.) ตะเคียนทอง (*Hopea odorata*) มะค่าโมง (*Afzelia xylocarpa*) ประดู่
(*Pterocarpus macrocarpus*) แดง (*Xylia xylocarpa*) พะยุง (*Dalbergia cochinchinensis*) มะค่าแต้
(*Sindora siamensis*) ชิงชัน (*Dalbergia oliveri*) และพันธุ์ไม้ต่างประเทศ ได้แก่ ยูคาลิปตัส
(*Eucaliptus* spp) กระถินยักษ์ (*Acacia fernesiana*) กระถินเทพา (*Acacia mangum*) กระถินณรงค์
(*Acacia auriculaeformis*) มีไม้พื้นล่างที่พบได้แก่ หญ้าคา (*Imperata cylindrica*) สาบเสือ
(*Eupatorium odoratum*) หนามคนทา (*Harrisonia perforata*) มีไฟป่าทุกปี

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ดวงเดือน (2524) ได้กล่าวว่า การที่บุคคลจะใช้เหตุผลในการเลือกที่จะกระทำหรือเลือกที่จะ
ไม่กระทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งนั้น อาศัยการเรียนรู้ทางสังคมที่จะให้ค่าความสำคัญแก่
ลักษณะของสถานการณ์ โดยมีต้นเหตุมาจากอิทธิพลของสังคมหรือสิ่งแวดล้อม และนักทฤษฎีการ
เรียนรู้ก็สามารถพิสูจน์ได้ว่าความคิดและการกระทำต่าง ๆ ของมนุษย์นั้นสามารถเปลี่ยนแปลงไป
ตามความเหมาะสมของ สถานการณ์โดยไม่จำกัดอายุ กล่าวคือผู้ที่มีอายุน้อย และมากจะมีการรับสิ่ง
ใหม่ การตัดสินใจ และมีความเห็นแตกต่างกัน

ปรียาพร (2527) พบว่า นักท่องเที่ยวที่เดินทางเป็นกลุ่มเพื่อน กลุ่มครอบครัว และกลุ่มผสม
ผสานระหว่างเพื่อน และครอบครัว มีความคิดเห็นต่อแผนการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง
กันอย่างมีนัยสำคัญ โดยพบว่านักท่องเที่ยวกลุ่มผสมผสาน มีความคิดเห็นในทางบวกมากกว่านัก
ท่องเที่ยวกลุ่มเพื่อน จากการศึกษาเรื่องความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อแผนพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก
สะดวกบริเวณอุทยานแห่งชาติภูกระดึง และจากการศึกษาเรื่องพฤติกรรมนักท่องเที่ยวในเชิงนิเวศ
สัญจรของนักท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ โดยลลิตา (2539) พบว่า พฤติกรรมการท่อง
เที่ยวในเชิงนิเวศสัญจรขึ้นอยู่กับประเภทของกลุ่มนักท่องเที่ยวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

พันทิพา (2530) ได้ทำการศึกษาวิจัย เรื่องความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อแผนการพัฒนาล่องอ่าวความสะอาดบริเวณอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความพึงพอใจกับการเดินทางมาพักผ่อนหย่อนใจ ณ อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ ซึ่งโดยสรุปพบว่า เหตุผลที่เลือกมาท่องเที่ยวที่นี่มีสาเหตุ คือ ชอบสภาพแวดล้อมที่เป็นธรรมชาติ

อภิวรรณ (2534) พบว่า นักท่องเที่ยวที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นในเรื่องการปรับปรุงและพัฒนาสถานที่พักผ่อนแตกต่างกันจากการศึกษาเรื่อง ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการปรับปรุงและพัฒนาสถานที่พักผ่อนที่อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่

ปฐดี และคณะ (2535) ทำการวิจัย เรื่อง การศึกษาผลกระทบของการท่องเที่ยวเดินป่าต่อสภาพแวดล้อม และประชาชนในท้องถิ่น ในพื้นที่จังหวัดเชียงราย แม่ฮ่องสอน เชียงใหม่ ตาก เพชรบูรณ์ นครราชสีมา ปราจีนบุรี นครนายก กาญจนบุรี และอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ ผลการวิจัยพบว่า การท่องเที่ยวเดินป่าส่วนใหญ่ยังคงอยู่ที่อุทยานแห่งชาติ และในพื้นที่ของจังหวัดทางภาคเหนือของประเทศ มีแนวโน้มขยายตัวขึ้นทุกปี เนื่องจากได้รับความนิยมจากกลุ่มนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทย และชาวต่างประเทศ ซึ่งชอบความสวยงามของธรรมชาติ และวัฒนธรรมท้องถิ่น และการผจญภัย

ผลประโยชน์สำคัญจากการท่องเที่ยวเดินป่า คือ การที่ประชาชนในท้องถิ่นได้รับโอกาสในการประกอบอาชีพ และมีรายได้ อย่างไรก็ตาม ใด ๆ ก็มีผลเสียทางด้านกายภาพ ด้านสังคม และ วัฒนธรรม การเกิดความเสื่อมโทรมต่อสิ่งแวดล้อม เพราะมีการแสวงหาเส้นทางเดินป่าใหม่ ๆ อย่างต่อเนื่อง และไม่มีการควบคุม ตลอดจนไม่มีการบริหารจัดการที่ดีสำหรับเส้นทางเดินป่าอันเดิม การพังทลายของดิน และการประสบปัญหาที่สำคัญในเรื่องการทำลายพืช และสัตว์ป่าในพื้นที่ วัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของชาวเขาได้เปลี่ยนไป และถูกทำลายไปโดยระบบของการมุ่งแต่การค้า ส่วนปัญหาอื่น ๆ พบว่าขาดนโยบายระดับท้องถิ่น ระดับจังหวัด ระดับชาติ งบประมาณ กำลังคน ข้อมูลทางสถิติ และการประสานงานในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเดินป่า ผู้ประกอบการการท่องเที่ยวเดินป่าจำนวนมาก มีการแข่งขันระหว่างกันมากเป็นผลให้คุณภาพการบริการต่ำ พฤติกรรมที่ไม่ดีของนักท่องเที่ยวที่มีความตระหนักรู้ และ ไม่รู้จักการใช้ทรัพยากรอย่างถูกต้องเหมาะสม

กมลลา (2539) ทำการศึกษาเรื่องพฤติกรรมการท่องเที่ยวของเยาวชนในกรุงเทพมหานครที่มีต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในสถานที่ท่องเที่ยว พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่ง

แวดล้อมในระดับสูง มีพฤติกรรมทางท่งเทียวที่มีต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในสถานที่ท่งเทียวถูกต้องที่สุด และจากการทดสอบทางสถิติพบว่า ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน มีพฤติกรรมทางท่งเทียวที่มีต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในสถานที่ท่งเทียวแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คารณี (2532) ได้ศึกษาเรื่องความรู้ ความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับอนุรักษ์การทรัพยากรธรรมชาติในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาเขียว - เขาชมภู่ พบว่า การได้รับข่าวสารก่อให้เกิดความแตกต่างในเรื่องความคิดเห็นเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ สอดคล้องเป็นไปตามการศึกษาความคิดเห็นของนักท่งเทียวเกี่ยวกับการท่งเทียวเชิงนิเวศ กรณีศึกษาแหล่งท่งเทียวประเภทถ้ำ จังหวัดราชบุรี ของ สุรศักดิ์ (2539) พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีการรับข่าวสารเกี่ยวกับการท่งเทียวเชิงนิเวศแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการท่งเทียวเชิงนิเวศแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

มนัส (อ้างโดยลลิตา, 2539) พบว่า สถานที่ท่งเทียวประเภทสวยงามตามธรรมชาติ จะดึงดูดนักท่งเทียวชาวไทย และชาวต่างประเทศได้มากกว่าสถานที่ท่งเทียวประเภทศิลปวัฒนธรรม และมีแนวโน้มที่จะได้รับความนิยมจากนักท่งเทียวเพิ่มมากขึ้นในอนาคต เพราะนักท่งเทียวส่วนใหญ่ต้องการเห็นสภาพสิ่งแวดล้อมในยามพักผ่อนที่แตกต่างไปจากสถานที่จำเจของ สถานที่ทำงานซึ่งตั้งอยู่ในเมือง

นิพล (2540) ได้ทำการศึกษาวิจัย เรื่อง แนวทางการจัดการแหล่งท่งเทียวตามหลักการท่งเทียวเชิงนิเวศ กรณีศึกษาวนอุทยานภูชี้ฟ้า จังหวัดเชียงราย โดยศึกษาทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ รวมทั้งสังเกตพฤติกรรมนักท่งเทียวและสำรวจสภาพทั่วไปของพื้นที่ประกอบ พบว่า การบริหารจัดการยังขาดการให้ความรู้ และสื่อความหมายแก่นักท่งเทียว และคนในท้องถิ่น ยังไม่มีการจัดการอบรมความรู้แก่คนในท้องถิ่น และมัคคุเทศก์ ไม่มีศูนย์บริการนักท่งเทียวที่มีความพร้อมอย่างเหมาะสม ป้าย สัญลักษณ์บอกทาง ยังขาดและไม่ชัดเจน ไม่มีการจัดแสดงสาริต วิถีชีวิตของคนในท้องถิ่น การมีส่วนร่วมของคนในท้องถิ่น พบว่า ยังไม่มีการมีส่วนร่วมในระดับการตัดสินใจ การร่วมปฏิบัติงานและร่วมประเมินผล คงมีแต่ส่วนร่วมในผลประโยชน์จากการท่งเทียวเท่านั้น และสิ่งที่นักท่งเทียวพึงพอใจมาก คือ สภาพธรรมชาติ และภูมิทัศน์ในพื้นที่

สำหรับแนวทางการจัดการแหล่งท่องเที่ยววิถีชีวิต คือ ในระดับนโยบายควรมีรูปแบบการบริหารโดยกระจายอำนาจไปในระดับท้องถิ่น และเน้นให้ท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการพื้นที่ภายใต้หลักการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ แนวทางสำหรับแต่ละกลุ่มประชากร ผลการวิจัยสามารถแบ่งแนวทางตามกลุ่มประชากร คือ นักท่องเที่ยว ควรเน้นความเข้าใจในสภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คนในท้องถิ่นควรเน้นทั้งการให้บริการ และทำความเข้าใจการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และควรมีส่วนร่วมในการจัดการพื้นที่ รวมทั้งการได้รับผลประโยชน์อย่างเหมาะสม ในขณะที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือชี้แนะแก่ทุกกลุ่ม ซึ่งในทางปฏิบัติทุกกลุ่มสามารถนำแนวทางทั้งหมดร่วมกันปฏิบัติโดยให้เกิดความสอดคล้องกันอันจะนำไปสู่ผลสำเร็จของการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

สุรศักดิ์ (2540) ทำการศึกษาความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ศึกษากรณีแหล่งท่องเที่ยวประเภทถ้ำ จังหวัดราชบุรี พบว่า นักท่องเที่ยวเห็นด้วยกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในระดับปานกลาง และมีความพึงพอใจต่อสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานภายนอกถ้ำ การบริการข้อมูล และการจัดการดูแลนักท่องเที่ยวในระดับปานกลาง ปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คือ นักท่องเที่ยวมีพฤติกรรมไม่เหมาะสม เช่น มีการขูดขีด ทำลายผนังถ้ำ หักทำลาย จับต้องหินงอกหินย้อย ทิ้งขยะภายในถ้ำ และส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับข้อพึงปฏิบัติขณะเที่ยวชมถ้ำ

สุริพร (2540) ได้ทำการศึกษาวิจัย เรื่อง ทักษะคิของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ กรณีศึกษา อุทยานแห่งชาติในจังหวัดกาญจนบุรี ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ระดับปานกลาง โดยมีความรู้เรื่องเป้าหมายวัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์มากกว่าความรู้เรื่องการจัดการ การมีส่วนร่วมของประชาชน มีทัศนคติต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เชิงบวกหรือส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ระดับปานกลางถึงสูง โดยมีทัศนคติต่อการให้สิ่งแวดล้อมศึกษาในทิศทางบวกสูงสุด ผลการทดสอบความเป็นอิสระต่อกันพบว่าทัศนคติต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของนักท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติของจังหวัดกาญจนบุรีแตกต่างกันตามสถานภาพสมรส การศึกษา และความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์แต่ไม่แตกต่างกันตาม ภูมิภาค เพศ อายุ อาชีพ รายได้ การได้รับข่าวสาร ประสบการณ์ การมีส่วนร่วมด้านสิ่งแวดล้อม จำนวนครั้งของการท่องเที่ยวต่อปี และลักษณะการท่องเที่ยวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงควรส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในอุทยานแห่งชาติในจังหวัดกาญจนบุรี ควรให้

สิ่งแวดล้อมศึกษากับนักท่องเที่ยว โดยมีกระบวนการรู้ และมีหลักสูตรที่ชัดเจน รวมทั้งเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์มากขึ้น

นวรรตน์ (2541) ทำการศึกษาการประยุกต์ใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์เพื่อวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวในเขตชายฝั่งทะเล กรณีศึกษา จังหวัดจันทบุรี พบว่า ในการประเมินศักยภาพพื้นที่เพื่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์จะประเมินจากปัจจัยที่เป็นสิ่งดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในแหล่งท่องเที่ยวที่มีปัจจัยประกอบด้วย ระบบนิเวศน์ชายฝั่งทะเล ความสมบูรณ์ของสังคมพืช แหล่งรวมพืช และสัตว์หายาก โอกาสในการพบเห็นสัตว์ในแต่ละระบบนิเวศ ความโดดเด่นทางประวัติศาสตร์ โบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปกรรม วัฒนธรรมประเพณีของชุมชน ความโดดเด่นเฉพาะตัวทางกายภาพ สภาพภูมิศาสตร์ และความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งในการจัดการด้านการอนุรักษ์ พัฒนาด้านการท่องเที่ยวควรเป็นความร่วมมือกันระหว่างประชาชนในพื้นที่และหน่วยงานที่รับผิดชอบ

สุชาดา (2542) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กับความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักศึกษามหาวิทยาลัยในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า กลุ่มตัวอย่างได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจากสื่อวิทยุมากที่สุด รองลงมา คือ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ และนิตยสาร ตามลำดับ มีความรู้และพฤติกรรมการท่องเที่ยวในระดับปานกลาง และมีทัศนคติในเชิงบวกต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กลุ่มตัวอย่างที่มีเพศภูมิลำเนา และการเข้าร่วมกลุ่มกิจกรรมแตกต่างกัน จะมีทัศนคติต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแตกต่างกัน การเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจากสื่อมวลชน ความรู้เรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และทัศนคติต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ทิววัฒน์ (2542) ทำการศึกษาศักยภาพของพื้นที่และความพร้อมของชุมชนในการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ประเภทอ่างเก็บน้ำ กรณีศึกษา อ่างเก็บน้ำคลองระโงก จังหวัดระยอง โดยศึกษาลักษณะภูมิประเทศ ลักษณะทางธรณีวิทยาและแหล่งแร่ ลักษณะทางปฐพีวิทยา ลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดิน แหล่งศาสนสถานและแหล่งวัฒนธรรมประเพณี พืชพรรณ สัตว์ป่า และการเข้าถึงพื้นที่ พบว่า พื้นที่ที่มีความเหมาะสมต่อการส่งเสริม และพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ลักษณะพื้นที่ประกอบด้วย น้ำตก ถ้าที่มีหินงอกหินย้อยที่สวยงาม พืชพรรณ และสัตว์ป่ามี

ความหลากหลายทางชีวภาพ ในส่วนของความพร้อมของชุมชน พบว่า ประชาชนในพื้นที่ส่วนใหญ่ มีความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ระดับปานกลาง

จากการศึกษาแนวความคิด และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพอสรุปได้ว่า การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์มีอิทธิพลต่อรูปแบบการท่องเที่ยว ความรู้ ความพึงพอใจ ทักษะคติ พฤติกรรมนักท่องเที่ยว และผลกระทบที่เกิดจากนักท่องเที่ยว สถานที่ท่องเที่ยวประเภทแหล่งธรรมชาติ จะดึงดูดนักท่องเที่ยวได้มากกว่าสถานที่ท่องเที่ยวประเภทศิลปวัฒนธรรม ผู้วิจัยได้ใช้เป็นแนวทางในการวิจัยเกี่ยวกับศักยภาพของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ บริเวณป่าเขาภูหลวง จังหวัดนครราชสีมาต่อไป โดยประยุกต์ให้เหมาะสมกับสภาพของพื้นที่ และปัจจัยประกอบที่สำคัญต่าง ๆ เพื่อใช้ในการวิจัยดังที่ได้กำหนดไว้ในเบื้องต้น

สมมติฐานในการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดสมมติฐานของการวิจัยในส่วนของนักท่องเที่ยว ไว้ดังนี้ คือ

1. นักท่องเที่ยวที่มีเหตุจูงใจ/วัตถุประสงค์ในการมาเยือนพื้นที่แตกต่างกัน จะมีความพึงพอใจต่อการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการแตกต่างกัน
2. นักท่องเที่ยวที่มีขนาดจำนวนสมาชิกในกลุ่มแตกต่างกัน จะมีความพึงพอใจต่อการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการแตกต่างกัน ✓
3. นักท่องเที่ยวที่มีประเภทกลุ่มเดินทางแตกต่างกัน จะมีความพึงพอใจต่อการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการแตกต่างกัน
4. นักท่องเที่ยวที่มีระดับความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์แตกต่างกัน จะมีความพึงพอใจต่อการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการแตกต่างกัน

อุปกรณ์และวิธีการ

อุปกรณ์

1. เอกสาร ข้อมูล และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. แผนที่ภาพถ่ายทางอากาศ ภาพถ่ายดาวเทียม
3. กล้องถ่ายรูป
4. เครื่องไมโครคอมพิวเตอร์ และโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for windows
5. แบบประเมินศักยภาพของทรัพยากรนันทนาการในพื้นที่ซึ่งจะใช้แบบประเมินที่พัฒนาขึ้น โดย นภวรรณ (2543) ดังปรากฏตามภาคผนวก
6. แบบสอบถามนักท่องเที่ยว ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นจากการศึกษาทฤษฎี และแนวความคิดต่าง ๆ หลักการตลอดทั้งผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วยคำถามต่าง ๆ 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ สถานภาพสมรส รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ระดับการศึกษา ที่อยู่ปัจจุบัน จำนวนครั้งที่เคยเดินทางมาเยือนประเภทกลุ่มในการเดินทาง จำนวนสมาชิกในกลุ่ม ค่าใช้จ่ายในการเดินทางท่องเที่ยว ระยะเวลาค้างคืน ประเภทพาหนะในการเดินทางท่องเที่ยว ประเภทนักท่องเที่ยว เหตุจูงใจ/วัตถุประสงค์ในการเดินทางท่องเที่ยว และกิจกรรมที่เข้าร่วมระหว่างเดินทางท่องเที่ยวบริเวณป่าเขาภูหลวง

ตอนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

ตอนที่ 3 คำถามเกี่ยวกับความพึงพอใจต่อสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการ และความต้องการหรือความสนใจประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

วิธีการ

1. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อทำการวิจัย ผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิที่เกี่ยวข้อง การเก็บข้อมูลภาคสนามโดยใช้แบบวิเคราะห์และประเมินศักยภาพทรัพยากรนันทนาการ และการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามโดยใช้แบบสอบถามประกอบการสัมภาษณ์

1.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ

1.1.1 ศึกษา รวบรวม และวิเคราะห์หลักการ แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ จากตำรา เอกสารงานวิจัย รายงาน และบทความทางวิชาการ

1.1.2 ศึกษา รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ จากเอกสารงานวิจัย รายงาน บทความทางวิชาการ และสถิติต่าง ๆ

1.1.3 ศึกษาและรวบรวมข้อมูลพื้นฐานทั่วไปเกี่ยวกับการบริหารจัดการในพื้นที่โครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ป่าเขาภูหลวง ด้านต่าง ๆ

1.2 การเก็บข้อมูลภาคสนามโดยใช้แบบวิเคราะห์และประเมินศักยภาพทรัพยากรนันทนาการ

โดยมีวิธีการศึกษาตามขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้

1.2.1 การประเมินศักยภาพของทรัพยากรนันทนาการ โดยการสำรวจสภาพทั่วไปในพื้นที่โครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ป่าเขาภูหลวง โดยการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยมุ่งที่จะศึกษาประเด็นต่าง ๆ ดังนี้ ความอุดมสมบูรณ์ของสังคมพืช (richness of plant community) โอกาสที่จะพบเห็นสัตว์ป่า (wildlife sighting opportunity) ความโดดเด่นเฉพาะตัวของพื้นที่ (area uniqueness) ความเหมาะสมของทรัพยากรต่อกิจกรรมหลักในบริเวณ (suitability for certain type of recreational activities) ความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งนันทนาการ (accessibility) ความเชื่อมโยงกับแหล่ง

นันทนาการอื่น ๆ ภายในพื้นที่ (connection of the site to others) ความปลอดภัย (safety) และนัยสำคัญต่อการสื่อความหมาย (interpretive significance)

1.2.2 นำข้อมูลมาทำการประเมินศักยภาพแหล่งนันทนาการ โดยกำหนด ค่าถ่วงน้ำหนัก (weighted score หรือ W) ของตัวชี้วัดแต่ละตัวตามความเหมาะสมต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่ ตั้งแต่ 1 – 5 โดยค่า 1 หมายถึง มีความสำคัญน้อยมาก/ต่ำสุด และค่า 5 มีความสำคัญสูงสุด

1.2.3 ให้คะแนนระดับศักยภาพ (rated score หรือ R) ในแต่ละด้านของแหล่งนันทนาการ

1.2.4 คำนวณหาค่าศักยภาพของแหล่งนันทนาการ แต่ละแห่งโดยใช้สมการถ่วงน้ำหนัก (weighting score equation)

$$RRP = \frac{W_1R_1 + W_2R_2 + W_3R_3 + \dots + W_nR_n}{W_1 + W_2 + W_3 + \dots + W_n}$$

โดย RRP = ระดับศักยภาพของแหล่งนันทนาการ (recreation resource potential)

$R_{1...n}$ = ค่าคะแนนศักยภาพของตัวชี้วัดที่ 1 ถึง n

$W_{1...n}$ = ค่าถ่วงน้ำหนักของตัวแปรที่ 1 ถึง n

1.2.5 เปรียบเทียบค่าระดับศักยภาพที่ได้กับเกณฑ์

$$\begin{aligned} & \frac{\text{ค่าคะแนนสูงสุด} - \text{ค่าคะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนช่วงชั้นที่กำหนด}} \\ &= \frac{5 - 1}{3} \\ &= 1.33 \end{aligned}$$

1.00 - 2.33 = low potential หรือ ศักยภาพต่ำในการรองรับกิจกรรมนันทนาการ และ/หรือดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้าร่วมกิจกรรม

2.34 – 3.67 = moderate potential ศักยภาพปานกลางในการรองรับกิจกรรม
 นันทนาการ และ/หรือดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้าร่วมกิจกรรม

3.68 – 5.00 = high potential ศักยภาพสูงในการรองรับกิจกรรมนันทนาการ
 และ/หรือดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้าร่วมกิจกรรม

1.3 การเก็บข้อมูลภาคสนาม โดยใช้แบบสอบถาม

ผู้วิจัยจะใช้แบบสอบถามที่สร้างขึ้น เพื่อนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามจากกลุ่มตัวอย่าง และขอความร่วมมือจากเจ้าหน้าที่โครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ป่าเขาภูหลวง ซึ่งได้ทำการซักซ้อมทำความเข้าใจเกี่ยวกับรายละเอียดเนื้อหาของแบบสอบถามจนเป็นที่เข้าใจดีเป็นผู้ช่วยเก็บรวบรวมข้อมูล โดยขอความร่วมมือจากกลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษา ให้ตอบคำถามหรือให้ข้อมูลตามความเป็นจริง

2. การสร้างเครื่องมือในการวิจัย

2.1 นำข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้ทำการศึกษารวบรวมจากการตรวจเอกสารที่เกี่ยวข้อง มาทำการวิเคราะห์แนวคิด และหลักการเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เพื่อสร้างเค้าโครง และกำหนดขอบเขตแบบสอบถาม ให้มีเนื้อหาสาระครอบคลุมประเด็นสำคัญต่าง ๆ ตามวัตถุประสงค์ในการวิจัย

2.2 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้น เสนอคณะกรรมการที่ปรึกษา เพื่อทำการตรวจสอบความถูกต้องเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (content validity) ของคำถามในแต่ละข้อว่าตรงตามจุดมุ่งหมายของการวิจัย และรับข้อเสนอแนะ เพื่อนำไปแก้ไขปรับปรุงแบบสอบถามให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

2.3 นำแบบสอบถามที่ได้ไปทดสอบ (pretest) โดยการนำไปทดสอบกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 20 ชุด ซึ่งเป็นคนละกลุ่มกับกลุ่มตัวอย่างที่จะทำการเก็บข้อมูล นำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขเพื่อความถูกต้องสมบูรณ์ของแบบสอบถาม

2.4 นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปทำการเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างที่จะศึกษาต่อไป

3. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย นักท่องเที่ยว โดยจำนวนขนาดตัวอย่างที่เหมาะสมในการวิจัยครั้งนี้ โดยอาศัยสูตรของ Yamane (อ้างโดยบุญธรรม, 2536) ดังนี้

$$n = \frac{N}{1 + N(e)^2}$$

โดย N = จำนวนนักท่องเที่ยวทั้งหมด

e = ความคาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่าง

n = จำนวนนักท่องเที่ยวตัวอย่างที่ต้องการศึกษา

โดยกำหนดความคาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่างเท่ากับ 0.07 หมายความว่า ในการสุ่มตัวอย่าง 100 ครั้ง มีโอกาสผิดพลาดเพียง 7 ครั้ง ถูกต้อง 93 ครั้ง

$$\text{แทนค่า} = \frac{552}{1 + 552(0.07)^2}$$

$$n = 149$$

ดังนั้น ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้จึงเท่ากับ 149 ตัวอย่าง

4. การวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูล

นำข้อมูลที่ได้ ทั้งข้อมูลทุติยภูมิจากการตรวจสอบเอกสารข้อมูลจากแบบสอบถามที่ได้เก็บรวบรวมจากภาคสนาม มาทำการตรวจสอบความถูกต้องเพื่อประมวลผลข้อมูล ดังนี้

1. ข้อมูลทุติยภูมิจากการตรวจสอบ นำมาจัดกลุ่มข้อมูลไว้เป็นหมวดหมู่ตามหัวข้อ ในการนำเสนอ โดยเรียบเรียงเนื้อหาให้มีความต่อเนื่อง และสอดคล้องกันตามหลักการตรวจสอบเอกสารการวิจัย

2. ข้อมูลจากแบบสอบถาม นำมาจัดกลุ่มสร้างคู่มือรหัส (code book) ทุกข้อที่เป็นคำถาม ปลายปิด โดยนำข้อมูลที่ได้รหัสเรียบร้อยแล้วมาประมวลผลด้วยคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for windows

3. การวิเคราะห์ข้อมูล แยกเป็น 2 ส่วน คือ

3.1 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบวิเคราะห์และประเมินศักยภาพทรัพยากรนันทนาการ ในสมการถ่วงน้ำหนัก เพื่อคำนวณหาระดับศักยภาพทรัพยากรนันทนาการของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ บริเวณป่าเขาภูหลวง ผลการวิเคราะห์นำเสนอในรูปของตารางประกอบคำบรรยายเชิงพรรณนา

3.2 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม

3.2.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา ในรูปคำร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ซึ่งผลจากการนำเสนอในรูปของตารางประกอบคำบรรยายเชิงพรรณนา และเสนอแนะแนวทางการบริหารจัดการเพื่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่เหมาะสมและสอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่

3.2.2 ทดสอบสมมติฐานความสัมพันธ์ของตัวแปรด้านเหตุจูงใจ/วัตถุประสงค์ ขนาด จำนวนสมาชิกในกลุ่ม ประเภทกลุ่มเดินทาง และความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่มีต่อสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการ โดยใช้ F – test เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยตัวแปรที่จำแนก ตั้งแต่ 3 กลุ่มขึ้นไป โดยกำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สถานที่ทำการวิจัย

พื้นที่ทำการวิจัย ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ป่าเขาภูหลวง ที่จัดทำโครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ป่าเขาภูหลวง อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา

ระยะเวลาที่ทำการวิจัย

ใช้เวลาทำการวิจัยระหว่างเดือนพฤษภาคม 2543 ถึงเดือนตุลาคม 2544 โดยใช้เวลาเตรียมการ และเก็บข้อมูลระหว่างเดือนพฤษภาคม 2543 ถึงเดือนเมษายน 2544 จากนั้นทำการวิเคราะห์ข้อมูล และเขียนรายงานถึงเดือนตุลาคม 2544

ผลการวิจัย

ในการนำเสนอผลการวิจัย เรื่อง ศักยภาพของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ บริเวณป่าเขาภูหลวง จังหวัดนครราชสีมา ผู้วิจัยได้แบ่งเนื้อหาการนำเสนอออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ผลการประเมินศักยภาพทรัพยากรนันทนาการของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ บริเวณป่าเขาภูหลวง

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยว ประกอบด้วย

1. ภูมิหลังของนักท่องเที่ยว ได้แก่ ข้อมูลเกี่ยวกับ เพศ อายุ การศึกษา ที่อยู่ปัจจุบัน อาชีพ สถานภาพการสมรส
2. ลักษณะกลุ่มและการเดินทาง ได้แก่ พาหนะในการเดินทางท่องเที่ยว จำนวนสมาชิกในกลุ่ม ความสัมพันธ์ของสมาชิกกลุ่ม จำนวนครั้งที่เคยเดินทางมาเยือน ค่าใช้จ่ายในการเดินทางท่องเที่ยว ระยะเวลาค้างคืน
3. ประเภทของนักท่องเที่ยว เหตุจูงใจ/วัตถุประสงค์ในการเดินทางมาเยือน
4. กิจกรรมที่เข้าร่วมระหว่างการเดินทางท่องเที่ยวบริเวณป่าเขาภูหลวง
5. ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์
6. ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการ และ ความต้องการหรือความสนใจประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์
7. ผลการทดสอบสมมติฐาน

ส่วนที่ 3 ภาพรวมศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

ส่วนที่ 1 การประเมินศักยภาพทรัพยากรนันทนาการของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ บริเวณป่าเขา

ภูหลวง

จากการวิเคราะห์ศักยภาพทรัพยากรนันทนาการในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ บริเวณป่าเขาภูหลวง โดยการรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ และการสำรวจพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว ที่ได้มาจากการรวบรวมจากแหล่งต่าง ๆ เช่น ข้อมูลพื้นฐานด้านระบบนิเวศ สัตว์ป่า และอื่น ๆ จากกรมป่าไม้ และจากการสำรวจพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวเพื่อรวบรวมข้อมูลด้านชีวภาพของพืช ศึกษาชนิดพันธุ์ไม้ตามระดับความสูงของพื้นที่ ศึกษาสังคมพืชตามชนิดป่า เพื่อรวบรวมข้อมูลด้านชีวภาพของสัตว์ป่า ศึกษาการปรากฏ/ไม่ปรากฏของสัตว์ป่า ศึกษาความหนาแน่นของประชากรสัตว์ป่า เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์ประเด็นความอุดมสมบูรณ์ของสังคมพืช โอกาสที่จะพบเห็นสัตว์ป่า ความโดดเด่นเฉพาะตัวของพื้นที่ ความเหมาะสมของทรัพยากรต่อกิจกรรมหลักในบริเวณ ความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งนันทนาการ ความเชื่อมโยงกับแหล่งนันทนาการอื่น ๆ ภายในพื้นที่ ความปลอดภัยที่สำคัญต่อการสื่อความหมาย มาพิจารณาในสมการถ่วงน้ำหนัก เพื่อดำเนินการระดับศักยภาพทรัพยากรนันทนาการของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ บริเวณป่าเขาภูหลวง พบว่า แหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ บริเวณป่าเขาภูหลวง ในพื้นที่ที่จัดทำโครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ป่าเขาภูหลวง เป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพสูง (high potential) ในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ โดยมีรายละเอียดผลการประเมินศักยภาพทรัพยากรนันทนาการของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ บริเวณป่าเขาภูหลวง ดังนี้

1. การศึกษาด้านความอุดมสมบูรณ์ของสังคมพืช

ในการวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดขอบเขตพื้นที่ศึกษาในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ป่าเขาภูหลวง บริเวณที่จัดทำเป็นโครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ป่าเขาภูหลวง ลักษณะภูมิประเทศเป็นภูเขาสูงทอดยาวต่อเนื่องกัน ยอดเขาที่สูงที่สุด คือ เขาโซ่ โดยมีความสูง 807 เมตร จากระดับน้ำทะเล ทางด้านทิศตะวันออกเป็นพื้นที่ลาดต่ำมาถึงบริเวณเขื่อนลำพระเพลิง

สภาพป่าเป็นป่าดงดิบแล้ง เป็นป่าไม้ผลัดใบมีความเขียวชะอุ่มตลอดปี สภาพทั่วไปรกทึบ ทั้งชั้นเรือนยอดไม้ใหญ่ และพืชชั้นล่างขึ้นปกคลุมพื้นที่ มีป่าเบญจพรรณขึ้นปะปนเล็กน้อยที่ความสูง ประมาณ 700 เมตร จากระดับน้ำทะเล การศึกษาลักษณะโครงสร้างสังคมพืชบริเวณป่าเขาภูหลวง โดยได้ทำการวางแปลงศึกษา ขนาด 50 x 50 ตารางเมตร จำนวน 1 แปลง เพื่อวัดต้นไม้ที่มี

ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางที่ความสูงเพียงอก (D.B.H.) ตั้งแต่ 4.5 เซนติเมตรขึ้นไป และวางแปลง ขนาด 4 x 4 ตารางเมตร จำนวน 4 แปลง เพื่อศึกษาข้อมูลชนิด พันธุ์ไม้ที่ระดับความสูงต่าง ๆ ผลการศึกษาปรากฏว่า ป่าบริเวณป่าเขาภูหลวงมีชนิดพรรณไม้ ทั้งหมด 54 ชนิด โดยแบ่งเป็นไม้ยืนต้น 29 ชนิด มีความหนาแน่น 1,728 ต้นต่อเฮกแตร์ พรรณไม้เด่นที่ประมาณได้จากค่าดัชนีความสำคัญ (IVI) คือ ตะเคียนหิน (*Hopea ferrea*)

ความอุดมสมบูรณ์ของสังคมพืช จากการสำรวจพบว่า สภาพป่ายังคงความความอุดมสมบูรณ์ค่อนข้างสูง พื้นที่ส่วนใหญ่จะเป็นป่าดั้งเดิม ไม่มีการบุกรุกแต่อย่างใด พื้นที่ด้านล่างจะเป็นพื้นที่ที่ผ่านการทำให้ มีการบุกรุกจากราษฎร สภาพป่าประกอบด้วยไม้หลายชั้นเรือนยอด ป่ามีหมู่ไม้ ขึ้นอยู่หนาแน่น มีเปอร์เซ็นต์การปกคลุมเรือนยอดสูง ระบบนิเวศโดยรวมยังความอุดมสมบูรณ์อยู่ ชนิดไม้สำคัญที่พบ ได้แก่ ตะเคียนหิน (*Hopea ferrea*) เต็มคะนอง (*Shorea heryana*) กระบาก (*Anisoptera turbinatus*) ซึ่งเป็นไม้ไม่ผลัดใบ ขึ้นผสมไม้ผลัดใบ เช่น มะค่าโมง (*Azelia xylocarpa*) ตะแบก (*Lagerstroemia calyculata*) ยางแดง (*Dipterocarpus turbinatus*) ตะเคียนทอง (*Hopea odorata*) ตะคร้ำ (*Garuga pinnata*) พันชาติ (*Erythrophloeum succirubru*) เป็นต้น ระดับศักยภาพ (R) = 4

2. การศึกษาด้านโอกาสที่จะพบเห็นสัตว์ป่า

สภาพพื้นที่บริเวณแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ประกอบด้วยภูเขา และสภาพป่าที่ค่อนข้างอุดมสมบูรณ์ เป็นแหล่งต้นน้ำของเขื่อนลำพระเพลิง จึงเหมาะสมเป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่า จากการสำรวจด้านชีวภาพของสัตว์ป่าที่อาศัยอยู่บริเวณป่าเขาภูหลวง จากการพบเห็นโดยตรงจากการสอบถามข้อมูลด้านสัตว์ป่าจากราษฎรรอบพื้นที่ และการรวบรวมเอกสาร (สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย, 2543) พบว่า มีจำนวนสัตว์ป่า ประมาณ 47 ชนิด แบ่งออกได้เป็นสัตว์ป่า 3 จำพวก คือ จำพวกสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม 13 ชนิดจำพวกนก 28 ชนิด จำพวกสัตว์เลื้อยคลาน 6 ชนิด ชนิดพันธุ์สำคัญที่พบ ได้แก่ กระต่ายป่า (*Lepus pequensis*) ไก่ป่า (*Gallus gallus*) หมูป่า (*Sus scrofa*) นกกางเขนดง (*Copsychus malabaricus*) นกขุนแผนอกสีส้ม (*Harpactes oreskios*) นกขุนทอง (*Gracula religiosa*) นกตะขาบทุ่ง (*Coracias benghalensis*) เป็นต้น โดยสรุป การปรากฏของสัตว์ป่า รวมทั้งความถี่ของการปรากฏ ปริมาณ และความหลากหลายชนิดของสัตว์ป่าที่จะพบเห็นได้ในขณะประกอบกิจกรรมนันทนาการ บริเวณป่าเขาภูหลวง โอกาสที่จะพบเห็นสัตว์ป่า มีระดับปานกลาง ระดับศักยภาพ (R) = 3

3. การศึกษาด้านความโดดเด่นเฉพาะตัวของพื้นที่

ความโดดเด่นเฉพาะตัวของพื้นที่ จะมีน้ำหนักค่อนข้างมากเพราะถ้าแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ขาดความโดดเด่นเฉพาะตัวแล้ว ก็คงไม่เป็นที่ประทับใจกับนักท่องเที่ยว โอกาสที่นักท่องเที่ยวจะกลับมาเยือนอีกค่อนข้างน้อย

จากการศึกษา พบว่า ความโดดเด่นเฉพาะตัวของพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ คือ สภาพธรรมชาติ และทรัพยากรธรรมชาติ ประกอบด้วย สังคมพืช สังคมสัตว์ เป็นตัวเพิ่มศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ค่อนข้างสูง ระดับศักยภาพ (R) = 4

4. การศึกษาความเหมาะสมของทรัพยากรต่อกิจกรรมหลักในบริเวณแหล่งท่องเที่ยว

ความเหมาะสมของทรัพยากรต่อกิจกรรมหลักในบริเวณแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เป็นตัวชี้วัดศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ บริเวณป่าเขาภูหลวง มีลักษณะสภาพธรรมชาติ และทรัพยากรธรรมชาติของแหล่งนั้นหนาแน่นที่เอื้ออำนวยต่อกิจกรรมหลักที่นักท่องเที่ยวประกอบ เช่น การเดินป่า เส้นทางศึกษาธรรมชาติที่มีระบบนิเวศของป่าที่ค่อนข้างอุดมสมบูรณ์ กิจกรรมดูนก กิจกรรมถ่ายภาพธรรมชาติ เป็นต้น ดังนั้น ความเหมาะสมของทรัพยากรต่อกิจกรรมหลักในบริเวณแหล่งท่องเที่ยว จึงมีค่อนข้างสูง ระดับศักยภาพ (R) = 4

5. ความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งนันทนาการ

จากการศึกษา พบว่า ความสะดวกโดยรวมในการเข้าถึงบริเวณแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ บริเวณป่าเขาภูหลวง เป็นไปได้ได้อย่างสะดวกมาก โดยพิจารณาจากเส้นทางสภาพถนน / เส้นทางเดินเท้า มีเส้นทางศึกษาธรรมชาติให้เลือกหลายเส้นทางตามความต้องการของนักท่องเที่ยว สามารถเข้าถึงได้ทุกฤดูกาล / ทุกช่วงเวลา ระดับศักยภาพ (R) = 4

6. ความเชื่อมโยงกับแหล่งนันทนาการอื่น ๆ ภายในพื้นที่

พบว่า มีความเชื่อมโยงระหว่างแหล่งนันทนาการอื่น ๆ ทั้งในประเภทเดียวกัน และต่างประเภท เช่น ระยะห่างระหว่างการเดินทางประกอบกิจกรรมศึกษาธรรมชาติ กิจกรรมเดินป่า

กิจกรรมดูนก กิจกรรมถ่ายภาพธรรมชาติ สามารถประกอบกิจกรรมบนเส้นทางเดียวกันได้ และถ้าจะเดินทางประกอบกิจกรรมพายเรือ ตกปลา เล่นน้ำตก ระยะห่างประมาณ 5 กิโลเมตร หรือถ้าจะเดินทางไปแหล่งนันทนาการอื่น ๆ เช่น อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ อุทยานแห่งชาติทับลาน จะมีความเชื่อมโยงอย่างมาก ระดับศักยภาพ (R) = 4

7. ความปลอดภัย

ความปลอดภัยโดยรวมจากภัยธรรมชาติ สัตว์ป่า พืชเป็นพิษ ของแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ บริเวณป่าเขาภูหลวง ความปลอดภัยต่อชีวิต และทรัพย์สินระหว่างการเดินทางท่องเที่ยว มีความปลอดภัยค่อนข้างสูง ระดับศักยภาพ (R) = 4

8. นัยสำคัญต่อการสื่อความหมาย

ความโดดเด่นของสภาพธรรมชาติ และทรัพยากรธรรมชาติ การสื่อความหมาย การสร้างเรื่องราว มีความสำคัญค่อนข้างสูงในการทำให้เกิดความเข้าใจ การสร้างความเพลิดเพลินให้กับนักท่องเที่ยวทำให้เกิดความประทับใจ จากการศึกษา พบว่า ทรัพยากรธรรมชาติภายในแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ บริเวณป่าเขาภูหลวง มีนัยสำคัญต่อการสื่อความหมายปานกลาง ระดับศักยภาพ (R) = 3

รายละเอียดค่าถ่วงน้ำหนัก และค่าคะแนนของตัวแปร จากแบบวิเคราะห์และประเมินศักยภาพทรัพยากรนันทนาการ บริเวณป่าเขาภูหลวง ดังรายละเอียดในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าถ่วงน้ำหนักและค่าคะแนนของตัวแปร จากแบบวิเคราะห์และประเมินศักยภาพ
ทรัพยากรนันทนาการ บริเวณป่าเขาภูหลวง

ตัวชี้วัดศักยภาพ	ค่าถ่วงน้ำหนัก	ระดับศักยภาพ	ศักยภาพ ของพื้นที่
	(W)	(R)	(WR)
1. ความอุดมสมบูรณ์ของสังคมพืช	4	4	16
2. โอกาสที่จะพบเห็นสัตว์ป่า	5	3	15
3. ความโดดเด่นเฉพาะตัวของพื้นที่	5	4	20
4. ความเหมาะสมของทรัพยากรต่อกิจกรรม หลักในบริเวณแหล่งท่องเที่ยว	4	4	16
5. ความสะดวกในการเข้าถึงแหล่ง นันทนาการ	4	4	16
6. ความเชื่อมโยงกับแหล่งนันทนาการอื่น ๆ ภายในพื้นที่	4	4	16
7. ความปลอดภัย	5	4	20
8. นัยสำคัญต่อการสื่อความหมาย	4	3	12
รวม	35		131

นำผลรวมของผลคูณระหว่างค่าถ่วงน้ำหนักกับค่าคะแนนของตัวแปรทุกตัว มาคำนวณการ
ประเมินศักยภาพทรัพยากรนันทนาการของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ บริเวณป่าเขาภูหลวง

$$RRP = \frac{W_1R_1 + W_2R_2 + W_3R_3 + \dots + W_nR_n}{W_1 + W_2 + W_3 + \dots + W_n}$$

$$RRP = \frac{131}{35}$$

$$RRP = 3.74$$

จากค่าการประเมินศักยภาพทรัพยากรนันทนาการของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ที่คำนวณได้ เมื่อเปรียบเทียบกับระดับศักยภาพที่ได้จัดระดับไว้ แสดงให้เห็นว่า ศักยภาพของลักษณะพื้นที่เพื่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ บริเวณป่าเขาภูหลวงมีศักยภาพสูง ในการรองรับกิจกรรมนันทนาการ

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยว

กลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ มีจำนวนทั้งสิ้น 142 คน สามารถจำแนก ลักษณะต่าง ๆ จากข้อมูลพื้นฐานของนักท่องเที่ยว ดังนี้

1. ลักษณะพื้นฐานทางสังคมของประชาชนของนักท่องเที่ยว

นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเยือนแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ บริเวณป่าเขาภูหลวง เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย คือ เป็นเพศหญิง ร้อยละ 81.7 ที่เหลือเป็นเพศชาย ร้อยละ 18.3 ส่วนใหญ่อยู่ในวัยเด็ก กลุ่มที่พบมากที่สุด คือ กลุ่มผู้มีอายุระหว่าง 11 – 20 ปี ร้อยละ 83.0 รองลงมา คือ กลุ่มผู้มีอายุระหว่าง 21 – 30 ปี ร้อยละ 10.6 และผู้มีอายุมากกว่า 40 ปี ขึ้นไป พบน้อยที่สุด ร้อยละ 0.7 นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาในจังหวัดนครราชสีมา ร้อยละ 96.3 และมาจากจังหวัดอื่น ร้อยละ 3.7 มีระดับการศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 50.0 มากที่สุด รองลงมามีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. ร้อยละ 35.9 ส่วนระดับการศึกษาที่พบน้อยที่สุด คือ ระดับประถมศึกษา ร้อยละ 0.7 ลักษณะการประกอบอาชีพ ปรากฏว่า กลุ่มนักเรียน นักศึกษา เป็นกลุ่มที่เดินทางมาท่องเที่ยวมากที่สุด ร้อยละ 82.4 รองลงมา คือ ผู้รับราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ ร้อยละ 10.6 และกลุ่มที่พบน้อยที่สุด คือ กลุ่มอาชีพเกษตรกร ร้อยละ 0.7 สถานภาพการสมรสของนักท่องเที่ยว ส่วนใหญ่มีสถานภาพโสดมากที่สุด ร้อยละ 95.5 รองลงมามีสถานภาพการสมรสแล้ว ร้อยละ 3.0 และพบน้อยที่สุด คือ นักท่องเที่ยวที่มีสถานภาพหย่าร้าง ร้อยละ 1.5 ดังรายละเอียดใน ตารางที่ 2

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละของนักท่องเที่ยว จำแนกตามลักษณะพื้นฐานทางสังคมของประชาชน

(n = 142)			
	ลักษณะพื้นฐานทางสังคมของประชาชน	จำนวน	ร้อยละ
เพศ			
	ชาย	26	18.3
	หญิง	116	81.7
อายุ			
	11 – 20 ปี	117	83.0
	21 – 30 ปี	15	10.6
	31 – 40 ปี	8	5.7
	มากกว่า 40 ปีขึ้นไป	1	0.7
ที่อยู่ปัจจุบัน			
	จังหวัดนครราชสีมา	130	96.3
	จังหวัดอื่น	5	3.7
ระดับการศึกษา			
	ระดับประถมศึกษา	1	0.7
	ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น	71	50.0
	ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ ปวช.	51	35.9
	ระดับอนุปริญญา, ปวส., ปวท.	2	1.4
	ระดับปริญญาตรี	13	9.2
	สูงกว่าระดับปริญญาตรี	4	2.8
อาชีพ			
	รับราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ	15	10.6
	พนักงานบริษัท/เอกชน	6	4.2
	รับจ้างทั่วไป	2	1.4
	นักเรียน/นักศึกษา	117	82.4
	เกษตรกรรวม	1	0.7
	อื่น ๆ	1	0.7

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ลักษณะพื้นฐาน	จำนวน	ร้อยละ
สถานภาพการสมรส		
โสด	126	95.5
สมรส	4	3.0
หย่าร้าง	2	1.5

หมายเหตุ จำนวนรวมแตกต่างกันตามจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามในแต่ละข้อ

2. ลักษณะกลุ่มและการเดินทาง

ในการเดินทางของกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ บริเวณป่าเขาภูหลวง พบว่า ส่วนใหญ่เดินทางโดยรถยนต์บริษัททัวร์ ร้อยละ 27.7 รองลงมาเดินทางโดยรถยนต์ของทหาร ร้อยละ 22.7 และพบน้อยที่สุดเดินทางโดยรถจักรยานยนต์ส่วนตัว ร้อยละ 7.1 ในส่วนจำนวนสมาชิกในกลุ่มของกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยว พบว่า จำนวนสมาชิกในกลุ่มตั้งแต่ 100 คนขึ้นไปมากที่สุด ร้อยละ 53.5 รองลงมา มีจำนวนสมาชิกในกลุ่ม 51 – 75 คน ร้อยละ 21.8 และมีจำนวนสมาชิกในกลุ่ม 76 – 100 คน น้อยที่สุด ร้อยละ 5.6 ดังรายละเอียดในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 จำนวนและร้อยละของนักท่องเที่ยวจำแนกตามประเภทพาหนะ และจำนวนสมาชิกในกลุ่มในการเดินทางท่องเที่ยวเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ บริเวณป่าเขาภูหลวง (n = 141)

พาหนะในการเดินทางมาเยือน และจำนวนสมาชิกในกลุ่ม	จำนวน	ร้อยละ
พาหนะในการเดินทางมาเยือน		
รถโดยสารสาธารณะ	20	17.0
รถยนต์ส่วนตัว	18	12.8
รถจักรยานยนต์ส่วนตัว	10	7.1
รถยนต์เช่า	18	12.8
รถยนต์บริษัททัวร์	39	27.7
อื่น ๆ	32	22.7
จำนวนสมาชิกในกลุ่ม		
1 – 25 คน	17	12.0
26 – 50 คน	10	7.0
51 – 75 คน	10	7.0
76 – 100 คน	8	5.6
ตั้งแต่ 100 คน ขึ้นไป	76	53.5

ในส่วนของประเภทกลุ่มเดินทาง พบว่า เป็นกลุ่มครูและนักเรียน ร้อยละ 74.6 รองลงมาเป็นกลุ่มเพื่อน ร้อยละ 13.4 และน้อยที่สุดเป็นกลุ่มอื่น ๆ ได้แก่ ร้อยละ 3.5 ดังรายละเอียดในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 จำนวนและร้อยละของนักท่องเที่ยวจำแนกตามประเภทกลุ่มในการเดินทางเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ บริเวณป่าเขาภูหลวง

(n = 142)		
ความสัมพันธ์ของสมาชิกกลุ่ม	จำนวน	ร้อยละ
กลุ่มเพื่อน	19	13.4
กลุ่มครูและนักเรียน	106	74.6
กลุ่มอบรม/สัมมนา	12	8.5
กลุ่มอื่น ๆ	5	3.5

จำนวนครั้งที่เคยเดินทางมาเยือนของกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยว พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่คิดเป็นร้อยละ 81.0 เคยเดินทางมาเยือนพื้นที่แล้ว จำนวน 1 – 3 ครั้ง รองลงมาเดินทางมาเยือนเป็นครั้งแรก ร้อยละ 14.8 และจำนวนครั้งที่เดินทางมาเยือน 4 - 6 ครั้ง น้อยที่สุด ร้อยละ 1.4 ดังรายละเอียดในตารางที่ 5

ตารางที่ 5 จำนวนและร้อยละของนักท่องเที่ยวจำแนกตามจำนวนครั้งที่เคยเดินทางมาเยือนแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ บริเวณป่าเขาภูหลวง

(n = 142)		
จำนวนครั้งที่เคยเดินทางมาเยือน	จำนวน	ร้อยละ
เคยมาเป็นครั้งแรก	21	14.8
1 - 3 ครั้ง	115	81.0
4 - 6 ครั้ง	2	1.4
มากกว่า 6 ครั้ง ขึ้นไป	4	2.8

ค่าใช้จ่ายในการเดินทางของกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวในการเดินทางมาเยือนแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ บริเวณป่าเขาภูหลวง ส่วนใหญ่มีค่าใช้จ่ายในการเดินทางมาเยือน ไม่เกิน 200 บาท ร้อยละ 93.8 รองลงมามีค่าใช้จ่ายในการเดินทางมาเยือน 201 - 500 บาท และมีค่าใช้จ่ายมากกว่า 500 บาทขึ้นไป ร้อยละ 3.1 ดังรายละเอียดในตารางที่ 6

ตารางที่ 6 จำนวนและร้อยละของนักท่องเที่ยวจำแนกตามค่าใช้จ่ายในการเดินทางมาเยือนแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ บริเวณป่าเขาภูหลวง

(n = 97)		
ค่าใช้จ่ายในการเดินทาง	จำนวน	ร้อยละ
ไม่เกิน 200 บาท	91	93.8
201 – 500 บาท	3	3.1
มากกว่า 500 บาท ขึ้นไป	3	3.1

ระยะเวลาค้างคืนในการเดินทางมาเยือนแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ บริเวณป่าเขาภูหลวงของกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยว มีระยะเวลาในการเดินทางค้างคืน จำนวน 2 คืน มากที่สุด ร้อยละ 86.4 รองลงมา มีระยะเวลาในการเดินทางค้างคืน จำนวน 1 คืน ร้อยละ 9.3 และมีระยะเวลาในการเดินทางค้างคืน จำนวน 3 คืน น้อยที่สุด ร้อยละ 0.7 ดังรายละเอียดในตารางที่ 7

ตารางที่ 7 จำนวนและร้อยละของนักท่องเที่ยวจำแนกตามระยะเวลาในการค้างคืนในการเดินทางมาเยือนแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ บริเวณป่าเขาภูหลวง

(n = 140)		
ระยะเวลาในการค้างคืน	จำนวน	ร้อยละ
ไม่ค้างคืน	5	3.6
ค้าง 1 คืน	13	9.3
ค้าง 2 คืน	121	86.4
ค้าง 3 คืน	1	0.7

3. ประเภทของนักท่องเที่ยว และเหตุจูงใจ/วัตถุประสงค์ในการเดินทางมาเยือน

ประเภทของกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเยือนแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ บริเวณป่าเขาภูหลวง พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 85.1 ประเมินว่าตนเองเป็น นักท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ รองลงมา เป็นนักท่องเที่ยวทั่วไป ร้อยละ 8.5 และเป็นนักเดินทาง ร้อยละ 2.1 มีจำนวนน้อยที่สุด ร้อยละ 2.1 ดังรายละเอียดในตารางที่ 8

ตารางที่ 8 จำนวนและร้อยละของประเภทของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเยือนแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ บริเวณป่าเขาภูหลวง

ประเภทของนักท่องเที่ยว	(n = 141)	
	จำนวน	ร้อยละ
นักท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์	120	85.1
นักท่องเที่ยวทั่วไป	12	8.5
นักเดินทาง	3	2.1
อื่น ๆ	6	4.3

เหตุจูงใจ/วัตถุประสงค์ที่เลือกเป็นอันดับหนึ่งในการเดินทางมาเยือนแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ บริเวณป่าเขาภูหลวง จากการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวมีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มพูนความรู้เกี่ยวกับธรรมชาติ มากที่สุด ร้อยละ 38.3 รองลงมาเพื่อพัฒนาความพึงพอใจที่มีต่อธรรมชาติ ร้อยละ 28.1 และเพื่อให้ได้มีโอกาสพบปะกับผู้คนในสังคม (ที่ยังไม่รู้จัก/ไม่คุ้นเคย) น้อยที่สุด ร้อยละ 0.8

กลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวมีเหตุจูงใจ/วัตถุประสงค์ที่เลือกเป็นอันดับสองในการเดินทางมาเยือนแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ บริเวณป่าเขาภูหลวง จากการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาความพึงพอใจที่มีต่อธรรมชาติ มากที่สุด ร้อยละ 28.0 รองลงมาเพื่อเพิ่มพูนความรู้เกี่ยวกับธรรมชาติ ร้อยละ 21.2 และเพื่อหลีกเลี่ยงหนีสภาพความจำเจในชีวิตประจำวัน และเพื่อให้ได้มีโอกาสพบปะกับผู้คนในสังคม (ที่ยังไม่รู้จัก/ไม่คุ้นเคย) น้อยที่สุด ร้อยละ 3.8

กลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวมีเหตุจูงใจ/วัตถุประสงค์ที่เลือกเป็นอันดับสามในการเดินทางมาเยือนแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ บริเวณป่าเขาภูหลวง จากการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาความพึงพอใจที่มีต่อธรรมชาติ มากที่สุด ร้อยละ 17.9 รองลงมา เพื่อเพิ่มพูนความรู้เกี่ยวกับธรรมชาติ เท่ากันกับเหตุจูงใจ/วัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาทักษะ และความชำนาญพิเศษเฉพาะด้าน ร้อยละ 16.3 และเพื่อให้ได้มีโอกาสพบปะกับผู้คนในสังคม (ที่ยังไม่รู้จัก/ไม่คุ้นเคย) น้อยที่สุด ร้อยละ 4.9 ดังรายละเอียดในตารางที่ 9

ตารางที่ 9 จำนวนและร้อยละของนักท่องเที่ยวจำแนกตามเหตุจูงใจ/วัตถุประสงค์ของนักท่องเที่ยว
ในการเดินทางมาเยือนแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ บริเวณป่าเขาภูหลวง

(n = 142)		
เหตุจูงใจ/วัตถุประสงค์ของนักท่องเที่ยว ในการเดินทางมาเยือน ป่าเขาภูหลวง	จำนวน	ร้อยละ
นักท่องเที่ยวเลือกเป็นอันดับหนึ่ง		
เพื่อพัฒนาความพึงพอใจที่มีต่อธรรมชาติ	36	28.1
เพื่อเพิ่มพูนความรู้เกี่ยวกับธรรมชาติ	49	38.3
เพื่อผ่อนคลายความตึงเครียดจากการเรียน/การ ปฏิบัติภาระกิจในชีวิตประจำวัน	13	10.2
เพื่อหลีกเลี่ยงสภาพความจำเจในชีวิตประจำวัน	6	4.7
เพื่อหลีกเลี่ยงจากมลภาวะของเมือง/แสวงหา บรรยากาศที่สดชื่นปราศจากมลภาวะ	2	1.6
เพื่อใช้เวลาพักผ่อนร่วมกับเพื่อน และ/หรือ สมาชิก ในครอบครัว	4	3.1
เพื่อให้ได้มีโอกาสพบปะกับผู้คนในสังคม (ที่ยัง ไม่รู้จัก/ไม่คุ้นเคย)	1	0.8
นักท่องเที่ยวเลือกเป็นอันดับสอง		
เพื่อพัฒนาความพึงพอใจที่มีต่อธรรมชาติ	37	28.0
เพื่อเพิ่มพูนความรู้เกี่ยวกับธรรมชาติ	28	21.2
เพื่อพัฒนาทักษะและความชำนาญพิเศษเฉพาะด้าน	19	14.4
เพื่อพัฒนาความแข็งแรงของสุขภาพร่างกาย	14	10.6
เพื่อผ่อนคลายความตึงเครียดจากการเรียน/การ ปฏิบัติภาระกิจในชีวิตประจำวัน	9	6.8
เพื่อหลีกเลี่ยงสภาพความจำเจในชีวิตประจำวัน	5	3.8
เพื่อหลีกเลี่ยงจากมลภาวะของเมือง/แสวงหา บรรยากาศที่สดชื่นปราศจากมลภาวะ	5	3.8
เพื่อใช้เวลาพักผ่อนร่วมกับเพื่อน และ/หรือ สมาชิก ในครอบครัว	10	7.6

ตารางที่ 9 (ต่อ)

เหตุจูงใจ/วัตถุประสงค์ของนักท่องเที่ยว ในการเดินทางมาเยือน ป่าเขาภูหลวง	จำนวน	ร้อยละ
เพื่อให้ได้มีโอกาสพบปะกับผู้คนในสังคม (ที่ยัง ไม่รู้จัก/ไม่คุ้นเคย)	5	3.8
นักท่องเที่ยวเลือกเป็นอันดับสาม		
เพื่อพัฒนาความพึงพอใจที่มีต่อธรรมชาติ	22	17.9
เพื่อเพิ่มพูนความรู้เกี่ยวกับธรรมชาติ	20	16.3
เพื่อพัฒนาทักษะและความชำนาญพิเศษเฉพาะด้าน	20	16.3
เพื่อพัฒนาความแข็งแรงของสุขภาพร่างกาย	10	8.1
เพื่อผ่อนคลายความตึงเครียดจากการเรียน/การ ปฏิบัติภาระกิจในชีวิตประจำวัน	13	10.6
เพื่อหลีกเลี่ยงสภาพความจำเจในชีวิตประจำวัน	11	8.9
เพื่อหลีกเลี่ยงมลภาวะของเมือง/แสวงหา บรรยากาศที่สดชื่นปราศจากมลภาวะ	8	6.5
เพื่อให้ได้มีโอกาสพบปะกับผู้คนในสังคม (ที่ยัง ไม่รู้จัก/ไม่คุ้นเคย)	6	4.9

หมายเหตุ จำนวนรวมแตกต่างกันตามจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามในแต่ละข้อ

4. กิจกรรมที่เข้าร่วมระหว่างการเดินทางท่องเที่ยวบริเวณป่าเขาภูหลวง

กิจกรรมที่กลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวเข้าร่วมหรือทำกิจกรรมโดยให้ความสำคัญเป็นอันดับหนึ่งระหว่างการเดินทางมาเยือนแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ บริเวณป่าเขาภูหลวง พบว่า ส่วนใหญ่กลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวเข้าร่วมหรือทำกิจกรรมเดินป่าศึกษาธรรมชาติ (รวมทั้งดูนก) มากที่สุด ร้อยละ 46.6 รองลงมาเข้าร่วมหรือทำกิจกรรมขับรถชมวิว ร้อยละ 15.8 และกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวเข้าร่วมหรือทำกิจกรรมขี่จักรยาน น้อยที่สุด ร้อยละ 0.8

ในส่วนกิจกรรมที่กลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวเข้าร่วมหรือทำกิจกรรมเป็นอันดับสองระหว่างการเดินทางมาเยือนแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ บริเวณป่าเขาภูหลวง พบว่า กลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวเข้าร่วมหรือทำกิจกรรมตั้งแคมป์พักแรม ร้อยละ 34.6 มากที่สุด รองลงมาเข้าร่วมหรือทำกิจกรรมถ่ายภาพสภาพธรรมชาติ ร้อยละ 15.0 และกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวเข้าร่วมหรือทำกิจกรรมอื่น (ไม่ระบุ) น้อยที่สุด ร้อยละ 0.8

สำหรับกิจกรรมที่กลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวเข้าร่วมหรือทำกิจกรรมเป็นอันดับสามระหว่างการเดินทางมาเยือนแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ บริเวณป่าเขาภูหลวง พบว่า ส่วนใหญ่กลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวเข้าร่วมหรือทำกิจกรรมถ่ายภาพสภาพธรรมชาติ มากที่สุดเท่ากับ ขับรถชมวิว ร้อยละ 25.4 รองลงมาเข้าร่วมหรือทำกิจกรรมตั้งแคมป์พักแรม ร้อยละ 8.8 และเข้าร่วมหรือทำกิจกรรมอื่น (ไม่ระบุ) น้อยที่สุด ร้อยละ 3.5 ดังรายละเอียดในตารางที่ 10

ตารางที่ 10 จำนวนและร้อยละของนักท่องเที่ยวจำแนกตามกิจกรรมที่เข้าร่วมหรือทำกิจกรรมระหว่างการเดินทางมาเยือนแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ บริเวณป่าเขาภูหลวง
(n = 142)

กิจกรรมที่นักท่องเที่ยวเข้าร่วมหรือทำกิจกรรม	จำนวน	ร้อยละ
ความสำคัญเป็นอันดับหนึ่ง		
ขับรถชมวิว	21	15.8
นั่งเรือชมธรรมชาติในเขื่อนลำพระเพลิง	7	5.3
ขี่จักรยาน	1	0.8
ถ่ายภาพสภาพธรรมชาติ	18	13.5
เล่นน้ำตก	4	3.0
ปีกนิก	2	1.5
เดินป่า/ศึกษาธรรมชาติ (รวมทั้งคุนุก)	62	46.6
ตั้งแคมป์พักแรม	17	12.8
อื่น ๆ	1	0.8

ตารางที่ 10 (ต่อ)

กิจกรรมที่นักท่องเที่ยวเข้าร่วมหรือ ทำกิจกรรม	จำนวน	ร้อยละ
ความสำคัญเป็นอันดับสอง		
ขับรถชมวิว	15	11.8
นั่งเรือชมธรรมชาติในเขื่อนลำพระเพลิง	13	10.2
ขี่จักรยาน	5	3.9
ถ่ายภาพสภาพธรรมชาติ	19	15.0
เล่นน้ำตก	7	5.5
ปิกนิก	7	5.5
เดินป่า/ศึกษาธรรมชาติ (รวมทั้งคูนก)	16	12.6
ตั้งแคมป์พักแรม	44	34.6
อื่น ๆ	1	0.8
ความสำคัญเป็นอันดับสาม		
ขับรถชมวิว	29	25.4
นั่งเรือชมธรรมชาติในเขื่อนลำพระเพลิง	8	7.0
ขี่จักรยาน	8	7.0
ถ่ายภาพสภาพธรรมชาติ	29	25.4
เล่นน้ำตก	8	7.0
ปิกนิก	5	4.4
เดินป่า/ศึกษาธรรมชาติ (รวมทั้งคูนก)	13	11.4
ตั้งแคมป์พักแรม	10	8.8
อื่น ๆ	4	3.5

หมายเหตุ จำนวนรวมแตกต่างกันตามจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามในแต่ละข้อ

5. ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

ในด้านความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ บริเวณป่าเขาภูหลวง ของกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยว ซึ่งวัดจากคำถามปลายปิด จำนวนทั้งสิ้น 20 ข้อความ โดยข้อที่ตอบคำถามถูก จะได้ค่าคะแนน 1 คะแนน ข้อที่ตอบคำถามผิด จะได้ 0 คะแนน พบว่า มีค่าเฉลี่ยรวมของความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เท่ากับ 0.74 หรือมีความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ร้อยละ 74.6 ซึ่งแสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างมีความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ในระดับดี

นอกจากนี้ถ้าพิจารณาเป็นรายข้อย่อย พบว่า ข้อความต่าง ๆ ที่มีผู้ตอบถูกเกินกว่า ร้อยละ 90 หรือมีค่าเฉลี่ยรายข้อเท่ากับ 0.90 ขึ้นไป ทั้งหมด 5 ข้อ ได้แก่ ข้อความในข้อ 1 ที่ว่า หลักการสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ คือ การท่องเที่ยวโดยไม่ทำลายสภาพแวดล้อม ข้อ 2 ที่ว่า วัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ คือ การเพิ่มประสบการณ์และให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว ข้อ 7 ที่ว่า การรักษาความหลากหลายของธรรมชาติ สังคม และวัฒนธรรม เป็นหลักการพื้นฐานที่สำคัญสำหรับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ข้อ 10 ที่ว่า กิจกรรมคุณถือว่เป็นกิจกรรมหนึ่งใน หลาย ๆ กิจกรรมของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และข้อความในข้อ 19 ที่ว่า แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติที่มีความโดดเด่น เช่น ด้านพืชพรรณ สัตว์ป่า สภาพพื้นที่ซึ่งมีลักษณะเฉพาะแต่ละพื้นที่ สามารถจัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ได้ ดังรายละเอียดในตารางที่ 11

ตารางที่ 11 จำนวนและร้อยละของนักท่องเที่ยวจำแนกตามความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

(n = 142)

ข้อบ่งชี้ความรู้	ระดับความรู้		\bar{X}	S.D.
	ตอบคำถาม ถูก	ตอบคำถาม ไม่ถูก		
หลักการสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ คือ การท่องเที่ยวโดยไม่ทำลาย สภาพแวดล้อม	97.2 (137)	2.8 (4)	0.97	0.17
วัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ คือ การเพิ่มประสบการณ์และให้ ความรู้แก่นักท่องเที่ยว	91.5 (129)	8.5 (12)	0.91	0.28
การเดินทางท่องเที่ยวทุกประเภทจัดว่าเป็น การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์	35.2 (44)	64.8 (81)	0.65	0.48
การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เกิดขึ้นได้ทุกแห่ง แม้แต่ในสถานบันเทิง	33.3 (39)	66.7 (78)	0.67	0.47

ตารางที่ 11 (ต่อ)

ข้อบ่งชี้ความรู้	ระดับความรู้		\bar{X}	S.D.
	ตอบคำถาม	ตอบคำถาม		
	ถูก	ไม่ถูก		
ในการจัดการด้านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ควรมีการปรับปรุง ตกแต่งสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ ตามธรรมชาติเพื่อจูงใจนักท่องเที่ยว	51.2 (63)	48.8 (60)	0.49	0.50
แหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ต้องเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นธรรมชาติดั้งเดิมไม่ได้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ถูกสร้างขึ้นมาใหม่	65.1 (82)	34.9 (44)	0.65	0.48
การรักษาความหลากหลายของธรรมชาติ สังคมและวัฒนธรรม เป็นหลักการพื้นฐานที่สำคัญสำหรับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์	95.5 (128)	4.5 (6)	0.96	0.21
สิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยวถือ เป็นสิ่งสำคัญในการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์	33.6 (44)	66.4 (87)	0.66	0.47

ตารางที่ 11 (ต่อ)

ข้อบ่งชี้ความรู้	ระดับความรู้		\bar{X}	S.D.
	ตอบคำถาม ถูก	ตอบคำถาม ไม่ถูก		
การเก็บพันธุ์พืชหรือเห็ดในป่าเพื่อสะสมถือว่าเป็นกิจกรรมหนึ่งของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์	13.1 (18)	86.9 (119)	0.87	0.34
กิจกรรมคุณถือว่าเป็นกิจกรรมหนึ่งใน หลาย ๆ กิจกรรมของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์	100.0 (136)	-	1.00	0.0
ในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ควรเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวศึกษา และ ชื่นชมแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติด้วยตัวเอง	43.2 (54)	56.8 (71)	0.43	0.50
ป้ายและสัญลักษณ์ที่ให้ความรู้ต่าง ๆ ไม่มีความจำเป็นที่จะต้องมีในแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เพราะนักท่องเที่ยวข่มศึกษา ข้อมูลมาก่อนอยู่แล้ว	13.7 (18)	86.3 (113)	0.86	0.35

ตารางที่ 11 (ต่อ)

ข้อบ่งชี้ความรู้	ระดับความรู้		\bar{X}	S.D.
	ตอบคำถาม ถูก	ตอบคำถาม ไม่ถูก		
การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวของชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในบริเวณแหล่งท่องเที่ยวไม่ได้ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์	36.0 (40)	64.0 (71)	0.64	0.48
ในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ไม่จำเป็นต้องให้ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเพียงแต่ให้มีรายได้เพิ่มขึ้นก็พอ	25.8 (31)	74.2 (89)	0.74	0.44
ในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ควรส่งเสริมให้จำนวนนักท่องเที่ยวมากที่สุดเพื่อให้ชาวบ้านมีรายได้เพิ่มมากขึ้น	30.5 (36)	69.5 (82)	0.69	0.46
การให้บริการนักท่องเที่ยวพักในบ้านพักของชาวบ้านในท้องถิ่นจัดเป็นส่วนหนึ่งของการมีส่วนร่วมของราษฎรในท้องถิ่น	73.3 (85)	26.7 (31)	0.73	0.44

ตารางที่ 11 (ต่อ)

ข้อบ่งชี้ความรู้	ระดับความรู้		\bar{X}	S.D.
	ตอบคำถาม ถูก	ตอบคำถาม ไม่ถูก		
การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ควรเน้นการตอบสนองต่อความต้องการของนักท่องเที่ยวเป็นหลัก โดยเฉพาะด้านสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ	37.3 (47)	62.7 (79)	0.63	0.49
การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกด้านการสื่อความหมายมากกว่าสิ่งอำนวยความสะดวกประเภทอื่น ๆ	77.9 (88)	22.1 (25)	0.78	0.42
แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติที่มีความโดดเด่น เช่น ด้านพืชพรรณ สัตว์ป่า สภาพพื้นที่ซึ่งมีลักษณะเฉพาะแต่ละพื้นที่ สามารถจัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ได้	93.9 (124)	6.1 (8)	0.94	0.24

ตารางที่ 11 (ต่อ)

ข้อบ่งชี้ความรู้	ระดับความรู้		\bar{X}	S.D.
	ตอบคำถาม ถูก	ตอบคำถาม ไม่ถูก		
นักท่องเที่ยวนครศรีธรรมราชมักเดินทางเป็นกลุ่มเล็กและมีความสนใจเฉพาะเรื่อง เช่น กลุ่มคุณก กลุ่มถ่ายภาพธรรมชาติ	65.3 (81)	34.7 (43)	0.65	0.48

หมายเหตุ - จำนวนรวมแตกต่างกันตามจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามในแต่ละข้อ

- คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 0.67 หรือมากกว่า = มีความรู้มาก
- คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 0.34 – 0.66 = มีความรู้ปานกลาง
- คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 0.33 และต่ำกว่า = มีความรู้น้อย

6. ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการ และความต้องการหรือความสนใจประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการด้านการท่องเที่ยว เป็นข้อบ่งชี้อีกประการหนึ่งของศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ บริเวณป่าเขาภูหลวง

พบว่าในส่วนของความครบถ้วน และครอบคลุมสาระที่จำเป็นของข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวโครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ พบว่า กลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ มีความพอใจอย่างยิ่ง ร้อยละ 44.0 รองลงมา มีความพอใจ ร้อยละ 32.6 และมีความพอใจเฉย ๆ ร้อยละ 23.4

ภูมิทัศน์โดยรวมของแหล่งท่องเที่ยว พบว่า กลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความพอใจอย่างยิ่ง ร้อยละ 44.5 รองลงมา มีความพอใจ ร้อยละ 41.6 และมีความพอใจเฉย ๆ ร้อยละ 13.9

การได้มีประสบการณ์เรียนรู้เรื่องราวเกี่ยวกับสภาพธรรมชาติ บริเวณป่าเขาภูหลวง พบว่า กลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความพอใจอย่างยิ่ง ร้อยละ 58.5 รองลงมา มีความพอใจ ร้อยละ 27.5 มีความพอใจเฉย ๆ ร้อยละ 12.7 และไม่พอใจ ร้อยละ 1.4

ปริมาณสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ที่พัก ห้องน้ำ สุขา ถังขยะ พบว่า กลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความพอใจอย่างยิ่ง ร้อยละ 40.1 รองลงมา มีความพอใจ ร้อยละ 37.3 มีความพอใจเฉย ๆ ร้อยละ 21.8 และไม่พอใจ ร้อยละ 0.7

คุณภาพสื่อประเภทเอกสารเผยแพร่ให้ข้อมูลความรู้เกี่ยวกับพื้นที่ พบว่า กลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความพอใจ ร้อยละ 39.4 รองลงมา มีความพอใจเฉย ๆ ร้อยละ 38.7 มีความพอใจอย่างยิ่ง ร้อยละ 16.8 และไม่พอใจ ร้อยละ 5.1

คุณภาพสื่อประเภทป้ายสื่อความหมายให้ข้อมูลความรู้เกี่ยวกับพื้นที่ พบว่า กลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความพอใจ ร้อยละ 36.2 รองลงมา มีความพอใจอย่างยิ่ง ร้อยละ 34.8 และมีความพอใจเฉย ๆ ร้อยละ 29.0

คุณภาพสื่อประเภทศูนย์บริการนักท่องเที่ยวให้ข้อมูลความรู้เกี่ยวกับพื้นที่ พบว่า กลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความพอใจอย่างยิ่ง ร้อยละ 43.8 รองลงมามีความพอใจ ร้อยละ 37.2 และมีความพอใจเฉย ๆ ร้อยละ 19.0

ความสะอาดของแหล่งท่องเที่ยวโครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ พบว่า กลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความพอใจอย่างยิ่ง ร้อยละ 68.8 รองลงมามีความพอใจ ร้อยละ 22.0 และมีความพอใจเฉย ๆ ร้อยละ 9.2

ความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของที่พักรวม พบว่า กลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยว ส่วนใหญ่มีความพอใจอย่างยิ่ง ร้อยละ 68.3 รองลงมามีความพอใจ ร้อยละ 24.6 และมีความพอใจเฉย ๆ ร้อยละ 7.0

การดูแลรักษาความสะอาดของร้านอาหารสำหรับบริการนักท่องเที่ยว พบว่า กลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความพอใจ ร้อยละ 41.8 รองลงมามีความพอใจอย่างยิ่ง ร้อยละ 36.2 มีความพอใจเฉย ๆ ร้อยละ 20.6 และไม่พอใจ ร้อยละ 1.4

ความสะอาดของร้านอาหาร พบว่า กลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความพอใจเฉย ๆ ร้อยละ 41.1 รองลงมามีความพอใจ ร้อยละ 32.6 มีความพอใจอย่างยิ่ง ร้อยละ 21.3 และไม่พอใจ ร้อยละ 5.0

ความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว พบว่า ส่วนใหญ่มีความพอใจอย่างยิ่ง ร้อยละ 60.6 รองลงมามีความพอใจ ร้อยละ 28.2 และมีความพอใจเฉย ๆ ร้อยละ 11.3

การให้ความช่วยเหลือ คำแนะนำของเจ้าหน้าที่ พบว่า ส่วนใหญ่ มีความพอใจอย่างยิ่ง ร้อยละ 81.6 รองลงมามีความพอใจ ร้อยละ 12.1 และมีความพอใจเฉย ๆ ร้อยละ 6.4 รายละเอียดผลการศึกษารากฏผลดังในตารางที่ 12

ตารางที่ 12 จำนวนและร้อยละของนักท่องเที่ยวจำแนกตามความพึงพอใจต่อสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการด้านท่องเที่ยว
บริเวณป่าเขาภูหลวง

(n = 142)

สิ่งอำนวยความสะดวกและบริการด้านการท่องเที่ยว	ระดับความพึงพอใจ ร้อยละ (จำนวน)					X	S.D.
	พอใจอย่าง ยิ่ง	พอใจ	เฉย ๆ	ไม่พอใจ	ไม่พอใจ อย่างยิ่ง		
1. ความครบถ้วนและครอบคลุมสาระที่จำเป็นของข้อมูลเกี่ยวกับ แหล่งท่องเที่ยว โครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์	44.0 (62)	32.6 (46)	23.4 (33)	-	-	4.21	0.80
2. ภูมิทัศน์โดยรวมของแหล่งท่องเที่ยว	44.5 (61)	41.6 (57)	13.9 (19)	-	-	4.31	0.70
3. การได้มีประสบการณ์เรียนรู้เรื่องราวเกี่ยวกับสภาพธรรมชาติ บริเวณป่าเขาภูหลวง	58.5 (83)	27.5 (39)	12.7 (18)	1.4 (2)	-	4.43	0.77
4. ปริมาณสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ที่พัก ห้องน้ำ สุขา ถังขยะ	40.1 (57)	37.3 (53)	21.8 (31)	0.7 (1)	-	4.17	0.79
5. คุณภาพสื่อประเภทเอกสารเผยแพร่ให้ข้อมูลความรู้เกี่ยวกับ พื้นที่	16.8 (23)	39.4 (54)	38.7 (53)	5.1 (7)	-	3.68	0.81

ตารางที่ 12 (ต่อ)

สิ่งอำนวยความสะดวกและบริการด้านการท่องเที่ยว	ระดับความพึงพอใจ ร้อยละ (จำนวน)					X	S.D.
	พอใจอย่าง ยิ่ง	พอใจ	เฉย ๆ	ไม่พอใจ	ไม่พอใจ อย่างยิ่ง		
6. คุณภาพสื่อประเภทป้ายสื่อความหมายให้ข้อมูลความรู้เกี่ยวกับพื้นที่	34.8 (48)	36.2 (50)	29.0 (40)	-	-	4.06	0.80
7. คุณภาพสื่อประเภทศูนย์บริการนักท่องเที่ยวให้ข้อมูลความรู้เกี่ยวกับพื้นที่	43.8 (60)	37.2 (51)	19.0 (26)	-	-	4.25	0.76
8. ความสะอาดของแหล่งท่องเที่ยวโครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ฯ	68.8 (97)	22.0 (31)	9.2 (13)	-	-	4.60	0.65
9. ความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของที่พักรแรม	68.3 (97)	24.6 (35)	7.0 (10)	-	-	4.61	0.62
10. การดูแลรักษาความสะอาดของร้านอาหารสำหรับบริการนักท่องเที่ยว	36.2 (51)	41.8 (59)	20.6 (29)	1.4 (2)	-	4.13	0.78

ตารางที่ 12 (ต่อ)

สิ่งอำนวยความสะดวกและบริการด้านการท่องเที่ยว	ระดับความพึงพอใจ ร้อยละ (จำนวน)					X	S.D.
	พอใจอย่างยิ่ง	พอใจ	เฉย ๆ	ไม่พอใจ	ไม่พอใจอย่างยิ่ง		
11. ความสะอาดของร้านอาหาร	21.3 (30)	32.6 (46)	41.1 (58)	5.0 (7)	-	3.70	0.86
12. ความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว	60.6 (86)	28.2 (40)	11.3 (16)	-	-	4.49	0.69
13. การให้ความช่วยเหลือ คำแนะนำของเจ้าหน้าที่	81.6 (115)	12.1 (17)	6.4 (9)	-	-	4.75	0.56

หมายเหตุ จำนวนรวมแตกต่างกันตามจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามในแต่ละข้อ

ในส่วนของการต้องการหรือความสนใจประกอบกิจกรรมเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของกลุ่ม ตัวอย่างนักท่องเที่ยวในบริเวณแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ป่าเขาภูหลวง พบว่า

กิจกรรมล่องเรือชมทิวทัศน์ธรรมชาติในเขื่อนลำพระเพลิง พบว่า กลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยว ส่วนใหญ่มีความสนใจมาก คิดเป็นร้อยละ 54.0 รองลงมาให้ความสนใจปานกลาง ร้อยละ 35.0 และมีความสนใจน้อย ร้อยละ 11.0

กิจกรรมดูนกหรือสัตว์ป่า พบว่า กลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยว ส่วนใหญ่มีความสนใจมาก ร้อยละ 67.4 รองลงมาให้ความสนใจปานกลาง ร้อยละ 29.1 และมีความสนใจน้อย ร้อยละ 3.5

กิจกรรมศึกษาพันธุ์ไม้ พบว่า กลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยว ส่วนใหญ่มีความสนใจมาก ร้อยละ 73.2 รองลงมาให้ความสนใจปานกลาง ร้อยละ 25.4 และมีความสนใจน้อย ร้อยละ 1.4

กิจกรรมตั้งเต็นท์พักแรม พบว่า กลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยว ส่วนใหญ่มีความสนใจมาก ร้อยละ 71.1 รองลงมาให้ความสนใจปานกลาง ร้อยละ 25.4 และมีความสนใจน้อย ร้อยละ 3.5

กิจกรรมเดินป่า พบว่า กลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยว ส่วนใหญ่มีความสนใจมาก ร้อยละ 86.5 รองลงมาให้ความสนใจปานกลาง ร้อยละ 11.3 และมีความสนใจน้อย ร้อยละ 2.1

กิจกรรมถ่ายภาพธรรมชาติ พบว่า กลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยว ส่วนใหญ่มีความสนใจมาก ร้อยละ 57.7 รองลงมาให้ความสนใจปานกลาง ร้อยละ 35.2 และมีความสนใจน้อย ร้อยละ 7.0

กิจกรรมพายเรือแคนู พบว่า กลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยว ส่วนใหญ่มีความสนใจปานกลาง ร้อยละ 48.2 รองลงมาให้ความสนใจมาก ร้อยละ 28.8 และมีความสนใจน้อย ร้อยละ 23.0

กิจกรรมเยี่ยมชมวิถีชีวิตชาวบ้าน พบว่า กลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยว ส่วนใหญ่มีความสนใจปานกลาง ร้อยละ 50.0 รองลงมาให้ความสนใจมาก ร้อยละ 30.6 และมีความสนใจน้อย ร้อยละ 19.4
ดังแสดงในตารางที่ 13

ตารางที่ 13 จำนวนและร้อยละของนักท่องเที่ยวจำแนกตามความต้องการหรือความสนใจประกอบกิจกรรมเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

(n = 142)

ความสนใจประกอบกิจกรรม เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์	ระดับความสนใจ			X	S.D.
	สนใจ มาก	สนใจปาน กลาง	สนใจ น้อย		
กิจกรรมล่องเรือชมทิวทัศน์ ธรรมชาติในเขื่อนลำพระเพลิง	54.0 (74)	35.0 (48)	11.0 (15)	2.43	0.68
กิจกรรมดูนกหรือสัตว์ป่า	67.4 (95)	29.1 (41)	3.5 (5)	2.64	0.55
กิจกรรมศึกษาพันธุ์ไม้	73.2 (104)	25.4 (36)	1.4 (2)	2.72	0.48
กิจกรรมตั้งเต็นท์พักแรม	71.1 (101)	25.4 (36)	3.5 (5)	2.68	0.54
กิจกรรมเดินป่า	86.5 (122)	11.3 (16)	2.1 (3)	2.84	0.42
กิจกรรมถ่ายภาพธรรมชาติ	57.7 (82)	35.2 (50)	7.0 (10)	2.51	0.63
กิจกรรมพายเรือแคนู	28.8 (40)	48.2 (67)	23.0 (32)	2.06	0.72
กิจกรรมเยี่ยมชมวิถีชีวิตชาวบ้าน	30.6 (41)	50.0 (67)	19.4 (26)	2.11	0.70

หมายเหตุ จำนวนรวมแตกต่างกันตามจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามในแต่ละข้อ

7. ผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 1 นักท่องเที่ยวที่มีเหตุจูงใจ/วัตถุประสงค์แตกต่างกันมีความพึงพอใจต่อการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการแตกต่างกัน

จากการวิเคราะห์กลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเยือนแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์บริเวณป่าเขาภูหลวง ที่มีเหตุจูงใจ/วัตถุประสงค์แตกต่างกันระหว่างกลุ่มที่มีเหตุจูงใจ/วัตถุประสงค์เพื่อใช้เวลาพักผ่อนร่วมกับเพื่อนหรือครอบครัว และได้มีโอกาสพบปะผู้คนในสังคม (ที่ยังไม่รู้จัก/ไม่คุ้นเคย) มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจต่อการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการมากกว่ากลุ่มที่มีเหตุจูงใจ/วัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาความพึงพอใจ และเพิ่มพูนความรู้เกี่ยวกับธรรมชาติ เพื่อพัฒนาทักษะเฉพาะด้าน และพัฒนาความแข็งแกร่งของสุขภาพร่างกาย และเพื่อผ่อนคลายความตึงเครียดจากชีวิตประจำวัน หลีกหนีสภาพความจำเจและหลีกหนีจากมลภาวะในเมือง กล่าวคือ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 55.8000 เปรียบเทียบกับ 55.5294, 54.0588 และ 51.2381 ตามลำดับ เมื่อเปรียบเทียบกับความพึงพอใจต่อการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการกับระดับเหตุจูงใจ/วัตถุประสงค์ โดยใช้ F – test พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($F = 3.277$; $Sig = 0.02$) แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีเหตุจูงใจ/วัตถุประสงค์แตกต่างกันมีความพึงพอใจต่อการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการแตกต่างกัน จึงเป็นการยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ดังแสดงในตารางที่ 14 สรุปได้ว่า เหตุจูงใจ/วัตถุประสงค์ของกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยว มีผลต่อความพึงพอใจต่อการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการ

ตารางที่ 14 ค่าเฉลี่ยของความพึงพอใจต่อการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการจำแนกตาม
เหตุจูงใจ/วัตถุประสงค์

(n = 128)

เหตุจูงใจ/วัตถุประสงค์	n	\bar{X}	S.D.	F	df	Sig.
เพื่อพัฒนาความพึงพอใจ และเพิ่มพูนความรู้ เกี่ยวกับธรรมชาติ	85	55.5294	5.6644			
เพื่อพัฒนาทักษะเฉพาะด้าน และพัฒนา ความแข็งแกร่งของสุขภาพร่างกาย	17	54.0588	4.5890			
เพื่อผ่อนคลายความตึงเครียดจากชีวิต ประจำวัน หลีกหนีสภาพความจำเจ และ หลีกหนีจากมลภาวะในเมือง	21	51.2381	6.8841			
เพื่อใช้เวลาพักผ่อนร่วมกับเพื่อนหรือ ครอบครัว และได้มีโอกาสพบปะผู้คน ในสังคม (ที่ยังไม่รู้จัก/ไม่คุ้นเคย)	5	55.8000	4.7645			
รวม	128	54.6406	5.8817	3.277	127	0.02

สมมติฐานที่ 2 นักท่องเที่ยวที่มีขนาดจำนวนสมาชิกในกลุ่มแตกต่างกันมีความพึงพอใจต่อ
การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการแตกต่างกัน

จากการวิเคราะห์กลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเยือนแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์
บริเวณป่าเขาภูหลวง ที่มีขนาดจำนวนสมาชิกในกลุ่มแตกต่างกันระหว่างขนาดกลุ่มที่จำนวนสมาชิก
25 – 50 คน มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจต่อการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการ มากกว่ากลุ่มที่มี
จำนวนสมาชิก 75 – 100 คน กลุ่มที่มีจำนวนสมาชิกมากกว่า 100 คน ขึ้นไป กลุ่มที่มีจำนวนสมาชิก
50 – 75 คน และกลุ่มที่มีจำนวนสมาชิก 1 – 25 คน กล่าวคือ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 59.0000 เปรียบเทียบ
กับ 57.5000, 54.9342, 53.2258 และ 52.3529 ตามลำดับ เมื่อเปรียบกับ ความพึงพอใจต่อการพัฒนา
สิ่งอำนวยความสะดวกและบริการกับขนาดจำนวนสมาชิกในกลุ่มโดยใช้ F – test พบว่า มีความแตก
ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (F = 3.194 ; Sig = 0.01) แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างที่มี
ขนาดจำนวนสมาชิกในกลุ่มแตกต่างกันมีความพึงพอใจต่อการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและ
บริการแตกต่างกัน จึงเป็นการยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ดังแสดงในตารางที่ 15 สรุปได้ว่า ขนาด

จำนวนสมาชิกในกลุ่มของกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยว มีผลต่อความพึงพอใจต่อการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการ

ตารางที่ 15 ค่าเฉลี่ยของความพึงพอใจต่อการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการจำแนกตามขนาดจำนวนสมาชิกในกลุ่ม

(n = 142)

ขนาดจำนวนสมาชิกในกลุ่ม	n	\bar{X}	S.D.	F	df	Sig.
จำนวนสมาชิก 1 – 25 คน	17	52.3529	7.1497			
จำนวนสมาชิก 25 – 50 คน	10	59.0000	4.6428			
จำนวนสมาชิก 50 – 75 คน	31	53.2258	6.9268			
จำนวนสมาชิก 75 – 100 คน	8	57.5000	3.6253			
จำนวนสมาชิกมากกว่า 100 คน ขึ้นไป	76	54.9342	5.0102			
รวม	142	54.6831	5.8581	3.194	141	0.01

สมมติฐานที่ 3 นักท่องเที่ยวที่มีประเภทกลุ่มที่ร่วมเดินทางแตกต่างกันมีความพึงพอใจต่อการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการแตกต่างกัน

จากการวิเคราะห์กลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเยือนแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์บริเวณป่าเขาภูหลวง ที่มีประเภทกลุ่มที่ร่วมเดินทางแตกต่างกันระหว่างกลุ่มครูและนักเรียน มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจต่อการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการมากกว่ากลุ่มอบรม/สัมมนา กลุ่มเพื่อน และกลุ่มอื่น ๆ กล่าวคือ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 55.3019 เปรียบเทียบกับ 55.2500, 53.7895 และ 43.6000 ตามลำดับ เมื่อเปรียบเทียบกับความพึงพอใจต่อการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการกับประเภทกลุ่มที่ร่วมเดินทาง โดยใช้ F – test พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (F = 7.442 ; Sig = 0.00) แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีประเภทกลุ่มที่ร่วมเดินทางแตกต่างกันมีความพึงพอใจต่อการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการแตกต่างกัน จึงเป็นการยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ดังแสดงในตารางที่ 16 สรุปได้ว่า ประเภทกลุ่มที่ร่วมเดินทางของกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยว มีผลต่อความพึงพอใจต่อการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการ

ตารางที่ 16 ค่าเฉลี่ยของความพึงพอใจต่อการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการจำแนกตามประเภทกลุ่มที่ร่วมเดินทาง

(n = 142)

ประเภทกลุ่มที่ร่วมเดินทาง	n	\bar{X}	S.D.	F	df	Sig.
กลุ่มเพื่อน	19	53.7895	7.0283			
กลุ่มครูและนักเรียน	106	55.3019	5.0279			
กลุ่มอบรม/สัมมนา	12	55.2500	5.7860			
กลุ่มอื่นๆ	5	43.6000	7.9561			
รวม	142	54.6831	5.8581	7.442	141	0.00

สมมติฐานที่ 4 นักท่องเที่ยวที่มีระดับความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์แตกต่างกันมีความพึงพอใจต่อการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการแตกต่างกัน

จากการวิเคราะห์กลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเยือนแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์บริเวณป่าเขาภูหลวง ที่มีระดับความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์แตกต่างกันระหว่างกลุ่มที่มีระดับความรู้ปานกลาง มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจต่อการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการมากกว่ากลุ่มที่มีระดับความรู้สูง และกลุ่มที่มีระดับความรู้ต่ำ กล่าวคือ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 55.0143 เปรียบเทียบกับ 54.8966 และ 52.1429 ตามลำดับ เมื่อเปรียบเทียบกับความพึงพอใจต่อการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการกับระดับความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ โดยใช้ F – test พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($F = 1.477$; $Sig = 0.23$) แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีระดับความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์แตกต่างกันมีความพึงพอใจต่อการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการไม่แตกต่างกัน จึงเป็นการปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ ดังแสดงในตารางที่ 17 สรุปได้ว่า ระดับความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวไม่มีผลต่อความพึงพอใจต่อการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการ

ตารางที่ 17 ค่าเฉลี่ยของความพึงพอใจต่อการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการจำแนกตามระดับความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

(n = 142)

ระดับความรู้เกี่ยวกับ การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์	n	\bar{X}	S.D.	F	df	Sig.
ระดับความรู้ต่ำ	14	52.1429	8.4294			
ระดับความรู้ปานกลาง	70	55.0143	5.3744			
ระดับความรู้สูง	58	54.8966	5.6528			
รวม	142	54.6831	5.8581	1.477	141	0.23

ผลจากการทดสอบสมมติฐานสรุปได้ดังนี้ ปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจต่อการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการ ได้แก่ เหตุจูงใจ/วัตถุประสงค์ของการเดินทาง ขนาดจำนวนสมาชิกในกลุ่ม และประเภทกลุ่มที่ร่วมเดินทาง ดังแสดงในตารางที่ 18

ตารางที่ 18 สรุปผลการทดสอบสมมติฐานความสัมพันธ์ระหว่างเหตุจูงใจ/วัตถุประสงค์ของการเดินทาง ขนาดจำนวนสมาชิกในกลุ่ม ประเภทกลุ่มที่ร่วมเดินทางและระดับความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์กับความพึงพอใจต่อการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการ

(n = 142)

ตัวแปรอิสระ	ค่า F
เหตุจูงใจ/วัตถุประสงค์	3.277*
ขนาดจำนวนสมาชิกในกลุ่ม	3.194**
ประเภทกลุ่มที่ร่วมเดินทาง	7.442***
ระดับความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์	1.477 ^{ns}

หมายเหตุ ^{ns} ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05
 * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05
 ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01
 *** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001

ส่วนที่ 3 ภาพรวมศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

จากผลการวิจัย ลักษณะพื้นที่ และองค์ประกอบด้านทรัพยากรธรรมชาติ บริเวณป่าเขาภูหลวง โดยใช้แบบวิเคราะห์และประเมินศักยภาพทรัพยากรนั้นหนาแน่น และใช้สมการถ่วงน้ำหนักเพื่อคำนวณหาระดับศักยภาพในแต่ละด้าน พบว่า พื้นที่ป่าเขาภูหลวงมีศักยภาพสูง ต่อการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

ในด้านความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ บริเวณป่าเขาภูหลวงของกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยว พบว่ามีค่าเฉลี่ยรวมของความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เท่ากับ 0.74 หรือมีความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ร้อยละ 74.6 ซึ่งแสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างมีระดับความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ในระดับดี

ในด้านศักยภาพการให้บริการด้านการท่องเที่ยวแก่นักท่องเที่ยว บริเวณป่าเขาภูหลวง โดยพิจารณาจากข้อบ่งชี้จากความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยว พบว่า ค่าศักยภาพที่คำนวณได้ = 4.26 เมื่อเปรียบเทียบกับระดับศักยภาพที่ได้จัดระดับไว้ แสดงให้เห็นว่า ในด้านการให้บริการด้านการท่องเที่ยว บริเวณป่าเขาภูหลวง มีระดับศักยภาพสูง กลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจมากต่อการให้บริการด้านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ อาทิเช่น ความครบถ้วน และครอบคลุมสาระที่จำเป็นของข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ภูมิทัศน์โดยรวมของแหล่งท่องเที่ยว ปริมาณสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ที่พัก ห้องน้ำ สุขา ถังขยะ คุณภาพสื่อประเภทศูนย์บริการนักท่องเที่ยวให้ข้อมูลความรู้เกี่ยวกับพื้นที่ ความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของที่พักรวม และการให้ความช่วยเหลือ คำแนะนำของเจ้าหน้าที่ เป็นต้น รายละเอียดผลการศึกษานี้ปรากฏผลดังในตารางที่ 19

ตารางที่ 19 ค่าตัวแปร (Vi) ค่าถ่วงน้ำหนัก (Wi) ค่าคะแนนเฉลี่ยของตัวแปร (Ri) สำหรับการประเมินศักยภาพการให้บริการด้านการท่องเที่ยว บริเวณป่าเขาภูหลวง

ตัวแปร (Vi)	ค่าคะแนนเฉลี่ย ของตัวแปร (Ri)	ค่าถ่วงน้ำหนัก (Wi)	WiRi
ความครบถ้วนและครอบคลุมสาระที่จำเป็น ของข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว โครง การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์	4.21	5	21.03
ภูมิทัศน์โดยรวมของแหล่งท่องเที่ยว	4.31	4	17.23
การได้มีประสบการณ์เรียนรู้เรื่องราวเกี่ยว กับสภาพธรรมชาติบริเวณป่าเขาภูหลวง	4.43	5	22.15
ปริมาณสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ที่พัก ห้องน้ำ สุขา ถังขยะ	4.17	4	16.68
คุณภาพสื่อประเภทเอกสารเผยแพร่ ให้ข้อมูลความรู้เกี่ยวกับพื้นที่	3.68	5	18.39
คุณภาพสื่อประเภทป้ายสื่อความหมายให้ ข้อมูลความรู้เกี่ยวกับพื้นที่	4.09	5	20.43
คุณภาพสื่อประเภทศูนย์บริการนักท่องเที่ยว ให้ข้อมูลความรู้เกี่ยวกับพื้นที่	4.25	5	21.24
ความสะอาดของแหล่งท่องเที่ยวโครงการ พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ป่าเขา ภูหลวง	4.60	5	22.98
ความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของ ที่พักแรม	4.61	4	18.45

ตารางที่ 19 (ต่อ)

ตัวแปร (Vi)	ค่าคะแนนเฉลี่ย ของตัวแปร (Ri)	ค่าถ่วงน้ำหนัก (Wi)	WiRi
การดูแลรักษาความสะอาดของร้านอาหาร สำหรับบริการนักท่องเที่ยว	4.10	5	20.49
ความสะอาดของร้านอาหาร	3.70	4	14.81
ความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว	4.49	5	22.46
การให้ความช่วยเหลือ คำแนะนำของ เจ้าหน้าที่	4.75	4	19.01
รวม	55.38	60	255.35

หมายเหตุ สามารถสรุปการประเมินศักยภาพการให้บริการด้านการท่องเที่ยว บริเวณป่าเขาภูหลวง
ได้ดังต่อไปนี้

$$RRP = \frac{W_1R_1 + W_2R_2 + W_3R_3 + \dots + W_nR_n}{W_1 + W_2 + W_3 + \dots + W_n}$$

$$RRP = \frac{255.35}{60}$$

$$RRP = 4.26$$

ในส่วนของความต้องการหรือความสนใจประกอบกิจกรรมเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิง
อนุรักษ์ บริเวณป่าเขาภูหลวง พบว่า ในส่วนค่าศักยภาพที่คำนวณได้ = 2.52 เมื่อเปรียบเทียบกับ
ระดับศักยภาพที่ได้จัดระดับไว้ แสดงให้เห็นว่า ในด้านความสนใจประกอบกิจกรรมเกี่ยวกับการ
ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยว บริเวณป่าเขาภูหลวง มีศักยภาพสูง รายละเอียด
ปรากฏตามตารางที่ 20 ดังนี้

ตารางที่ 20 ค่าตัวแปร (Vi) ค่าถ่วงน้ำหนัก (Wi) ค่าคะแนนเฉลี่ยของตัวแปร (Ri) สำหรับการประเมินความต้องการหรือความสนใจประกอบกิจกรรมเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยว

ตัวแปร (Vi)	ค่าคะแนนเฉลี่ย ของตัวแปร (Ri)	ค่าถ่วงน้ำหนัก (Wi)	WiRi
กิจกรรมท่องเที่ยวชมทิวทัศน์ธรรมชาติใน เขื่อนลำพระเพลิง	2.43	4	9.72
กิจกรรมดูนกหรือสัตว์ป่า	2.64	5	13.19
กิจกรรมศึกษาพันธุ์ไม้	2.72	5	13.59
กิจกรรมตั้งเต็นท์พักแรม	2.68	5	13.38
กิจกรรมเดินป่า	2.84	5	14.22
กิจกรรมถ่ายภาพธรรมชาติ	2.51	4	10.03
กิจกรรมพายเรือแคนู	2.06	4	8.23
กิจกรรมเยี่ยมชมวิถีชีวิตชาวบ้าน	2.11	4	8.45
	20.0	36	90.81

หมายเหตุ สำหรับการประเมินความต้องการหรือความสนใจประกอบกิจกรรมเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยว สรุปได้ดังนี้

$$\text{RRP} = \frac{W_1R_1 + W_2R_2 + W_3R_3 + \dots W_nR_n}{W_1 + W_2 + W_3 + \dots W_n}$$

$$\text{RRP} = \frac{90.81}{36}$$

$$\text{RRP} = 2.52$$

สรุปและข้อเสนอแนะ

สรุป

ในการวิจัยเรื่อง ศักยภาพของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์บริเวณป่าเขาภูหลวง จังหวัดนครราชสีมา มีวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อวิเคราะห์ศักยภาพของพื้นที่บริเวณป่าเขาภูหลวง ในการรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เพื่อศึกษาภูมิหลังของนักท่องเที่ยว รูปแบบกิจกรรมนันทนาการ ความรู้ ความพึงพอใจ และความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ในพื้นที่โครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ป่าเขาภูหลวง ซึ่งผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

พื้นที่แหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ บริเวณป่าเขาภูหลวง มีลักษณะพื้นที่ และองค์ประกอบด้านทรัพยากรธรรมชาติที่มีศักยภาพสูง ต่อการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ จากผลการวิเคราะห์และประเมินศักยภาพทรัพยากรนันทนาการและใช้สมการถ่วงน้ำหนัก เพื่อดำเนินการระดับศักยภาพในแต่ละด้าน พบว่า มีระดับศักยภาพที่ได้จากการประเมิน = 3.74 แสดงให้เห็นว่าพื้นที่ดังกล่าวมีความเหมาะสมต่อการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ระดับศักยภาพสูง ลักษณะพื้นที่ประกอบด้วยพื้นที่ธรรมชาติที่มีความหลากหลายทางชีวภาพด้านพันธุ์พืช และสัตว์ป่าเป็นทรัพยากรนันทนาการพื้นฐานที่สำคัญสำหรับรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ประเภทต่าง ๆ ที่จะพัฒนาขึ้นในพื้นที่ป่าเขาภูหลวง และมีคุณค่าความเป็นธรรมชาติในตัวเองเป็นจุดหนึ่งในการดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

ในส่วนนักท่องเที่ยว พบว่า กลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยว ส่วนมากเป็นเพศหญิง ร้อยละ 81.7 มีอายุเฉลี่ย 17.67 ปี โดยมีช่วงอายุ 11 – 20 ปี มากที่สุด ร้อยละ 83.0 มีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดนครราชสีมา ร้อยละ 96.3 โดยส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 50.0 เป็นนักเรียน/นักศึกษา ร้อยละ 82.4 สถานภาพส่วนใหญ่เป็นโสด ร้อยละ 95.5 พาหนะที่ใช้ในการเดินทาง ร้อยละ 27.7 มากที่สุดเดินทางโดยรถยนต์บริษัททัวร์ จำนวนสมาชิกในกลุ่ม จำนวนมากกว่า 100 คนขึ้นไป ร้อยละ 53.5 ความสัมพันธ์สมาชิกในกลุ่ม เป็นกลุ่มครูและนักเรียน ร้อยละ 74.6 จำนวนครั้งที่เคยมาเยือน จำนวน 1 – 3 ครั้งมากที่สุด ถึงร้อยละ 81.0 ส่วนใหญ่เสียค่า ใช้จ่ายไม่เกิน 200 บาท ร้อยละ 93.8 ระยะเวลาในการค้างคืน 2 คืน ร้อยละ 86.4 ประเภทนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นนักท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ร้อยละ 85.2

เหตุจูงใจ/วัตถุประสงค์ของนักท่องเที่ยวในการเดินทางมาเยือนแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ บริเวณป่าเขาภูหลวง เป็นอันดับที่หนึ่ง คือ เพื่อเพิ่มพูนความรู้เกี่ยวกับธรรมชาติ ร้อยละ 38.3 อันดับที่สอง คือ เพื่อพัฒนาความพึงพอใจที่มีต่อธรรมชาติ ร้อยละ 28.0 และ อันดับที่สาม คือ เพื่อพัฒนาความพึงพอใจที่มีต่อธรรมชาติ เช่นกัน ร้อยละ 17.9

กิจกรรมที่นักท่องเที่ยวเข้าร่วมหรือทำกิจกรรมระหว่างการเดินทางมาเยือนแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ บริเวณป่าเขาภูหลวง ตามความสำคัญอันดับหนึ่ง คือ เดินป่า/ศึกษาธรรมชาติ (รวมทั้งดูนก) มากที่สุด ร้อยละ 46.6 ความสำคัญอันดับสอง คือ ตั้งแคมป์พักผ่อน ร้อยละ 34.6 และความสำคัญอันดับสาม คือ ถ่ายภาพสภาพธรรมชาติ ร้อยละ 25.4

ระดับความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของนักท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ ร้อยละ 74.6 มีระดับความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในระดับดี มีค่าเฉลี่ยรวมของความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เท่ากับ 0.74

ด้านศักยภาพการให้บริการด้านการท่องเที่ยวแก่นักท่องเที่ยว บริเวณป่าเขาภูหลวง มีระดับศักยภาพ = 4.26 เมื่อเปรียบเทียบกับระดับศักยภาพที่ได้จัดระดับไว้ แสดงให้เห็นว่า ในด้านการให้บริการด้านการท่องเที่ยว บริเวณป่าเขาภูหลวง มีระดับศักยภาพสูง

ความต้องการหรือความสนใจประกอบกิจกรรมเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ บริเวณป่าเขาภูหลวง มีระดับศักยภาพ = 2.52 เมื่อเปรียบเทียบกับระดับศักยภาพที่ได้จัดระดับไว้ แสดงให้เห็นว่า ในด้านความสนใจประกอบกิจกรรมเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของนักท่องเที่ยว บริเวณป่าเขาภูหลวง มีศักยภาพสูง กิจกรรมที่นักท่องเที่ยวสนใจประกอบมากที่สุด คือ กิจกรรมเดินป่า ร้อยละ 89.3

สำหรับผลการทดสอบสมมติฐาน เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจต่อการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการ พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจต่อการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ มี 3 ปัจจัย ได้แก่ เหตุจูงใจ/วัตถุประสงค์ ขนาดจำนวนสมาชิกในกลุ่ม และประเภทกลุ่มที่ร่วมเดินทาง ส่วนระดับความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ไม่มีผลต่อความพึงพอใจต่อการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการ

ดังนั้น ศักยภาพของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์บริเวณป่าเขาภูหลวง โดยอาศัยตัวชี้วัดในส่วน
ของนักท่องเที่ยว ทั้งในด้านภูมิหลังนักท่องเที่ยว ประสบการณ์ของนักท่องเที่ยว ระดับความรู้เกี่ยว
กับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ความพึงพอใจต่อการให้บริการด้านการท่องเที่ยว ความต้องการหรือ
ความสนใจประกอบกิจกรรมเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ตลอดจนจากการเก็บข้อมูลการ
ประเมินศักยภาพทรัพยากรนันทนาการของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ บริเวณป่าเขาภูหลวง ซึ่งเมื่อ
พิจารณาในภาพรวมสามารถสรุปได้ว่า พื้นที่ป่าเขาภูหลวงมีระดับศักยภาพสูงต่อการเป็นแหล่งท่อง
เที่ยวเชิงอนุรักษ์

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

1.1 จากผลการวิจัย พบว่า พื้นที่แหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ บริเวณป่าเขาภูหลวง มีศักยภาพสูง ต่อการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ โดยนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเยือน ส่วนใหญ่อยู่ในวัยหนุ่มสาว กำลังศึกษาเล่าเรียน รายได้จึงไม่มาก มักนิยมเดินทางไปกับกลุ่มครูและนักเรียน นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะพักค้างคืน 2 คืน และมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาความพึงพอใจ และเพิ่มพูนความรู้เกี่ยวกับธรรมชาติ มีระดับความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในระดับดี มีความพึงพอใจต่อการให้บริการด้านการท่องเที่ยวในระดับสูง โดยเฉพาะด้านความเหมาะสมของสภาพแวดล้อม ที่พัก การให้ความช่วยเหลือหรือคำแนะนำของเจ้าหน้าที่ ความปลอดภัย ความสะอาด และศูนย์บริการนักท่องเที่ยว เป็นต้น ความสนใจประกอบกิจกรรมเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์อยู่ในระดับสูง เช่น กิจกรรมเดินป่า กิจกรรมศึกษาพันธุ์ไม้ กิจกรรมตั้งเต็นท์พักแรม และกิจกรรมดูนกหรือสัตว์ป่า เป็นต้น ดังนั้น จึงควรนำข้อมูลต่าง ๆ จากผลการวิจัย มาใช้ปรับปรุงด้านต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับศักยภาพพื้นที่ และความต้องการของนักท่องเที่ยว ดังต่อไปนี้

1.1.1 ควรจัดทำเอกสาร แผ่นพับ คำแนะนำต่าง ๆ ไว้แจกหรือให้บริการแก่นักท่องเที่ยว เพื่อให้นักท่องเที่ยวมีความรู้ความเข้าใจสภาพพื้นที่ ประวัติความเป็นมา การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ แผนที่เส้นทางภายในพื้นที่ รวมทั้งกฎเกณฑ์ ข้อบังคับ เพื่อป้องกันอันตรายที่จะเกิดแก่นักท่องเที่ยว และผลกระทบต่อสภาพธรรมชาติ โดยจัดพิมพ์ให้มีจำนวนเพียงพอแก่ความต้องการ มีสีสันรูปแบบน่าสนใจ

1.1.2 ควรปรับปรุงศูนย์บริการนักท่องเที่ยวและแบ่งส่วนการใช้ประโยชน์ประโยชน์พื้นที่ทั้งภายใน และภายนอกให้เหมาะสม เช่น การจัดมูมนิทรรศการ มุมบริการ การฉายวิดีโอทัศน์ บริเวณจุดที่น่าสนใจ การจัดนิทรรศการกลางแจ้ง เอกสารต่าง ๆ ควรจัดวางไว้เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้ใช้บริการอย่างเพียงพอ ตลอดจนมีเจ้าหน้าที่ประจำศูนย์บริการไว้อำนวยความสะดวกให้ ข้อมูลตอบข้อสงสัยของนักท่องเที่ยวตลอดเวลาทำการ

1.1.3 ควรจัดทำป้ายสื่อความหมายให้เพียงพอในลักษณะที่สามารถมองเห็นได้สะดวก

ชัดเจน สอดคล้องกับสถานที่ และสื่ออื่น ๆ ใช้ภาพ เครื่องหมายหรือสัญลักษณ์ ดูแล้วเข้าใจง่ายแทนตัวอักษรที่ต้องใช้ความสามารถในการอ่านหรือตีความ

1.1.4 ควรปรับปรุงเส้นทางเดินเท้าศึกษาธรรมชาติ โดยจัดทำแผ่นป้าย เครื่องหมายต่าง ๆ และดูแลความปลอดภัยในเส้นทางนั้น ๆ จัดสภาพภูมิทัศน์ให้เหมาะสม

1.2 ผลการศึกษาครั้งนี้ยืนยันได้ว่า สามารถนำหลักการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เป็นแนวทางการจัดการป่าสงวนแห่งชาติหรือพื้นที่สวนป่าแห่งอื่น ๆ ที่มีศักยภาพของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ โดยทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องจะต้องมีการวางแผนการจัดการที่ดี เพื่อให้สามารถแปลงแผนไปสู่การปฏิบัติได้ และผู้วิจัยเชื่อว่าหากมีการเผยแพร่แนวทางการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ให้เป็นที่เข้าใจและยอมรับในวงกว้างมากยิ่งขึ้นแล้วจะเป็นการสร้างแนวร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมได้เป็นอย่างดี โดยที่ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมและได้ผลตอบแทนที่เหมาะสม

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ มีข้อจำกัดในเรื่องเวลาจึงไม่สามารถลงลึกในการศึกษารายละเอียดในหลายหัวข้อ อย่างไรก็ตามผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่า ในการวิจัยครั้งต่อไป มีหัวข้อที่น่าจะได้มีการวิจัย ดังนี้

2.1 การติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อมจากกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่โครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ บริเวณป่าเขาภูหลวง เพื่อการจัดระดับแผนและนโยบายด้านการท่องเที่ยวที่สามารถบรรลุผลในการจัดการได้ดียิ่งขึ้น

2.2 การศึกษาความคิดเห็นของกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหรือราษฎรในท้องถิ่นต่อการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

เอกสารอ้างอิง

- กนกพร รัตนสุธีร์กุล. 2541. ความพึงพอใจของประชาชนในเขตเทศบาลต่อการดำเนินการบำบัดน้ำเสียของโครงการศึกษาวิจัยและพัฒนาสิ่งแวดล้อมแหลมผักเบี้ย จังหวัดเพชรบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- กมลลา สุพรรณ. 2539. พฤติกรรมการท่องเที่ยวของเยาวชนในกรุงเทพมหานครที่มีต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในสถานที่ท่องเที่ยว. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยมหิดล, นครปฐม.
- กรมพัฒนาที่ดิน. 2528. แผนการใช้ที่ดิน จังหวัดนครราชสีมา. กรมพัฒนาที่ดิน, กรุงเทพฯ. 153 น.
- กรมป่าไม้. 2542. คู่มือโครงการสำรวจข้อมูลทรัพยากรธรรมชาติเพื่อการจัดการอุทยานแห่งชาติ. กรมป่าไม้, กรุงเทพฯ. 37 น.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. 2540. นโยบายและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (ecotourism) ปี พ.ศ. 2538 - 2539 ของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. โรงพิมพ์อัมรินทร์พรินต์ติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด, กรุงเทพฯ. 23 น.
- กำพล ทับทิมไทย. 2533. การศึกษาความพึงพอใจในงานของข้าราชการตำรวจ สังกัดกองอำนาจการศึกษา กองบัญชาการศึกษา กรมตำรวจ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- ดร.รชนี เอมพันธุ์ และสุรเชษฐ์ เศรษฐมาต. 2539. เอกสารประกอบการประชุมสัมมนาอุทยานแห่งชาติกับการนันทนาการ และการท่องเที่ยวในทศวรรษหน้าเพื่อการพัฒนาทรัพยากรที่ยั่งยืน เรื่อง การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ 27 – 28 พฤษภาคม 2539. กรมป่าไม้, กรุงเทพฯ.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2524. พฤติกรรมศาสตร์ เล่ม 2 จิตวิทยา จริยธรรมและจิตวิทยาภาษา. โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, กรุงเทพฯ. 130 น.

- คารุณี อยู่ตระกูล. 2532. ความรู้และความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาเขียว - เขาชมภู. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยมหิดล, นครปฐม.
- ทิวัฒน์ รัตนเกตุ. 2542. การศึกษาศักยภาพของพื้นที่และความพร้อมของชุมชนในการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ประเภทอ่างเก็บน้ำ : กรณีศึกษา อ่างเก็บน้ำคลองระโงก จังหวัดระยอง. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยมหิดล, นครปฐม.
- นภวรรณ ฐานะกาญจน์. 2543. เอกสารประกอบบทปฏิบัติการ วิชาการวางแผนและออกแบบอุทยานและพื้นที่นันทนาการขั้นสูง. ภาควิชาอนุรักษ์วิทยา คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ. 5 น.
- นวรรตน์ เกียวมาศ. 2541. การประยุกต์ใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์เพื่อวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวในเขตชายฝั่งทะเล : กรณีศึกษา จังหวัดจันทบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยมหิดล, นครปฐม.
- นวรรตน์ ไกรพานนท์. 2539. “นิเวศสัญจร กลยุทธ์ร่วมประสานการพัฒนาการท่องเที่ยวและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน”. วารสารนิเวศวิทยา. 23 (1) : 24 – 37.
- นิกร เกลี้ยงพิบูลย์. 2544. ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการพัฒนาสวนพฤกษศาสตร์พุแค จังหวัดสระบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- นิพล เชื้อเมืองพาน. 2540. แนวทางการจัดการแหล่งท่องเที่ยวตามหลักการท่องเที่ยวเชิงนิเวศกรณีศึกษา วนอุทยานภูชี้ฟ้า จังหวัดเชียงราย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยมหิดล, นครปฐม.
- บุญธรรม จิตต์อนันต์. 2536. การวิจัยทางสังคม. สำนักส่งเสริมและฝึกอบรม. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ. 182 น.

- ปรียาพร พรหมพิทักษ์. 2527. ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อแผนการพัฒนาลำน้ำความ สะดวกบริเวณอุทยานแห่งชาติภูกระดึง จังหวัดเลย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- ปฐิติ มอนซอน, สุบรรณ พันธุ์วิสาส, วิลาสินี วงศ์ประเสริฐ, เนาวรัตน์ พลาายน้อย, ศุภวัลย์ กมลทิพย์, พรรณิภา บุรพาชีพ, ประภาพรรณ อุ่่นอบ, สุชาติ เตชะโพธิ์ไทร, ยรรยง อัมพวา, วิทยา เทียนจวง, วิชुर ยุคตานนท์, ชิดชัย สนั่นเมือง, เฉลิมชัย ปัญญาดี, R.B.Monzon และ จิราพร จักรไพวงศ์. 2535. โครงการศึกษาผลกระทบการท่องเที่ยวเดินป่าต่อสภาพแวดล้อม และประชาชนในท้องถิ่น. เสนอต่อการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. คณะสังคมศาสตร์และ มนุษย์ศาสตร์. มหาวิทยาลัยมหิดล, นครปฐม. 315 น.
- พันทิพา โฉมประดิษฐ์. 2530. ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อแผนการพัฒนาลำน้ำความ สะดวกบริเวณอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- พรหมเมธ นาดมทอง. 2539. พัฒนาท่องเที่ยวไทยในทิศทางที่ยั่งยืน ครั้งที่ 2 เอกสารประกอบการ สัมมนา. การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, กรุงเทพฯ. 115 น.
- ภราเดช พัทฒวิเชียร. 2537. ท่องเที่ยวอย่างรู้คุณค่า รักษาสิ่งแวดล้อม. เอกสารประกอบโครงการ อบรมผู้นำเยาวชน เพื่อการอนุรักษ์พิทักษ์การท่องเที่ยว ครั้งที่ 4 นิเวศสัญจรวิถีทางการ อนุรักษ์ 12 – 17 ตุลาคม 2537. การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, กรุงเทพฯ. 128 น.
- ภูษิต พรหมมาณพ. 2542. การวิเคราะห์ชุมชนรอบพื้นที่ โครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ป่าเขาภูหลวง. สำนักงานป่าไม้เขตนครราชสีมา, นครราชสีมา. 53 น.
- ลลิตา โภชนพันธ์. 2539. พฤติกรรมการท่องเที่ยวในเชิงนิเวศน์สัญจรของนักท่องเที่ยวในเขต อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยมหิดล, นครปฐม.
- วรรณพร วนิชชานุกร. 2540. การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์. กองวิชาการและฝึกอบรม. การท่องเที่ยว แห่งประเทศไทย, กรุงเทพฯ. 90 น.

- วิมลสิทธิ์ หายรรุ. 2526. พฤติกรรมมนุษย์และสภาพแวดล้อม : มูลฐานทางพฤติกรรมเพื่อการ
ออกแบบและวางแผน. โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ. 332 น.
- ศิริชัย พงษ์วิชัย. 2534. การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วยคอมพิวเตอร์. สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ. 556 น.
- ศูนย์วิจัยป่าไม้. 2538. โครงการศึกษาการท่องเที่ยวเพื่อรักษาระบบนิเวศ : กรณีภาคใต้ เสนอต่อการ
ท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. คณะวนศาสตร์. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ. 221 น.
- สถานีตรวจอากาศจังหวัดนครราชสีมา. 2541. สถิติปริมาณน้ำฝน ความชื้นสัมพัทธ์และอุณหภูมิ
จังหวัดนครราชสีมา. สถานีตรวจอากาศจังหวัดนครราชสีมา, นครราชสีมา. 25 น.
- สำนักงานป่าไม้เขตนครราชสีมา. 2541. โครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ป่าเขาภูหลวง.
สำนักงานป่าไม้เขตนครราชสีมา, นครราชสีมา. 26 น.
- สำนักงานคณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2539. แผนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม
แห่งชาติ ฉบับที่ 8. โรงพิมพ์ห้างหุ้นส่วนจำกัด เม็ดทรายพรินติ้ง, กรุงเทพฯ. 53 น.
- สฤษฎ์ แสงอรัญ. 2541. ศักยภาพและแนวทางการจัดการอุทยานแห่งชาติ เพื่อการท่องเที่ยวเชิง
อนุรักษ์ กรณีศึกษาอุทยานแห่งชาติอ่าวพังงา จังหวัดพังงา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท.
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- สถาบันวิจัยเพื่อพัฒนาประเทศไทย. 2540. รายงานฉบับสมบูรณ์ โครงการศึกษาเพื่อจัดทำแผนแม่
บทของการพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศ. เสนอต่อการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย,
กรุงเทพฯ. (หน้าไม่เรียงลำดับ)
- สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย. 2540. รายงานขั้นสุดท้าย การดำเนินการ
เพื่อกำหนดนโยบายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ. เสนอต่อการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย,
กรุงเทพฯ. (หน้าไม่เรียงลำดับ)

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย. 2543. นกในป่าสะแกราช. โรงพิมพ์ โอเอส พรินติ้ง เฮาส์ จำกัด, กรุงเทพฯ. 115 น.

สุชาดา วรรณมานี. 2542. การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (ecotourism) กับความรู้ ทักษะ และพฤติกรรม การท่องเที่ยวของนักศึกษามหาวิทยาลัยในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.

สุรศักดิ์ ขุนณรงค์. 2539. ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ : ศึกษากรณีแหล่งท่องเที่ยวประเภทถ้ำ จังหวัดราชบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยมหิดล, นครปฐม.

สุริพร ภัทรพรนันท์. 2540. ทักษะคตินักท่องเที่ยวที่มีต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ กรณีศึกษาอุทยานแห่งชาติในจังหวัดกาญจนบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยมหิดล, นครปฐม.

อภิวรรณ เกียงขวา. 2534. ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการปรับปรุงและพัฒนาสถานที่พักผ่อนที่อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.

Boo, E. 1991. Planning for Ecotourism. Park. 2 (November 1991) : 4 – 8.

Institute of Ecotourism Srinakharinwirot University. 1995. International Conference Ecotourism Concept, Design and Strategy. Ambassador Hotel, Bangkok. 6 – 8 February 1995.

RECOFTC. 1997. Ecotourism for Forest Conservation and Community Development. Proceedings of an International Seminar held in Chiang Mai, Thailand. 28 – 31 January 1997.

The Commonwealth Department of Tourism. 1993. Tourism Australia's Passport to growth, A National Tourism Strategy. Canberra, Australia : The Commonwealth Department of Tourism.

The Ecotourism Society. 1991. The Quest to define Ecotourism. Newsletter. 11. (spring 1991) : 1.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
แบบวิเคราะห์และประเมินศักยภาพทรัพยากรน้ำทางการ

แบบวิเคราะห์และประเมินศักยภาพทรัพยากรนันทนาการ

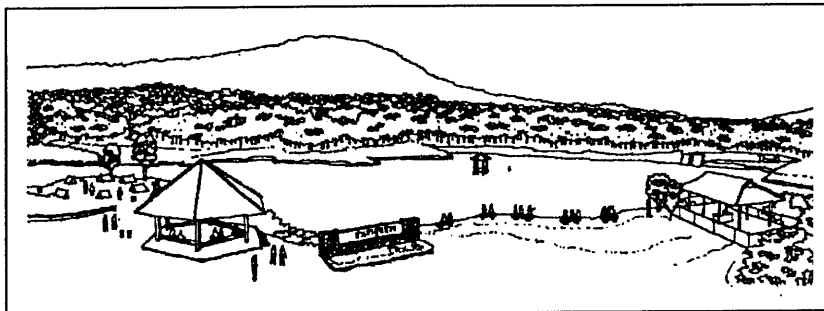
ชื่อแหล่งนันทนาการ...แหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ป่าเขาภูหลวง...ประเภท.....ป่าไม้ - ภูเขา.....

ตัวชี้วัดศักยภาพ	ความหมาย/รายละเอียดในการวัด	ค่าถ่วง น้ำหนัก (W)	ระดับ ศักยภาพ (R)	ข้อสังเกต
1. ความอุดม สมบูรณ์ ของ สังคมพืช (richness of plant community)	ความอุดมสมบูรณ์โดยรวมของสภาพป่าภายในและที่แวดล้อมแปลงนันทนาการที่พบเห็นได้ขณะประกอบกิจกรรมนันทนาการในบริเวณ <ul style="list-style-type: none"> - ระดับดี - ดีมาก (ค่า R = 4 หรือ 5) หมายถึงพื้นที่ๆ ยังเป็นป่าดั้งเดิม ไม่มีการบุกรุกแต่อย่างใด - ระดับปานกลาง (ค่า R = 3) หมายถึงพื้นที่ๆ เคยถูกบุกรุกแต่สามารถทดแทนกลับคือสภาพเป็นป่าสมบูรณ์อีกครั้ง - ระดับต่ำ (ค่า R = 2 หรือ 1) หมายถึงพื้นที่ๆ กำลังถูกบุกรุก หรือบางส่วนถูกยึดครอง และใช้ประโยชน์จนทำให้ป่าดั้งเดิมเปลี่ยนสภาพไป 	4	4	จากการสำรวจพบว่าสภาพป่ายังมีความอุดมสมบูรณ์ค่อนข้างสูง พื้นที่ที่จัดทำโครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ป่าเขาภูหลวง ยังเป็นป่าดั้งเดิม ไม่มีการบุกรุกแต่อย่างใด ผืนป่าประกอบด้วยไม้หลายชั้นเรือนยอด ป่ามีหมูไม้ขึ้นหนาแน่น ระบบนิเวศยังคงความอุดมสมบูรณ์ค่อนข้างสูง
2. โอกาสที่จะได้ พบเห็นสัตว์ (wildlife sighting opportunity)	การปรากฏของสัตว์ป่า รวมความถี่ของการปรากฏ ปริมาณ และความหลากหลายชนิดของสัตว์ป่า ที่พบเห็นได้ขณะประกอบกิจกรรมนันทนาการ ในบริเวณ โดยค่าระดับ (R = 1) หมายถึงโอกาสที่จะพบเห็นต่ำ/น้อยมาก และค่าระดับ 5 (R = 5) หมายถึงโอกาสที่จะพบเห็นสูงมาก	5	3	จากการสำรวจพบว่าการปรากฏของสัตว์ป่า รวมความถี่ของการปรากฏ ปริมาณ และความหลากหลายชนิดของสัตว์ป่า มีระดับปานกลาง ดังนั้นโอกาสที่จะพบเห็นสัตว์ป่าในระดับปานกลาง
3. ความโดดเด่น เฉพาะตัวของ พื้นที่ (area uniqueness)	ลักษณะเฉพาะของระบบนิเวศ/ลักษณะทางกายที่โดดเด่น (เมื่อเปรียบเทียบกับแหล่งนันทนาการแหล่งอื่นๆ ในประเภทเดียวกัน) เช่น น้ำตกขนาดใหญ่ที่มีความสูงชัน สภาพป่าที่อุดมสมบูรณ์ เป็นถิ่นที่อาศัยของสัตว์ป่าชนิดพันธุ์ที่สำคัญ ฯลฯ โดยค่าคะแนน 1 (R = 1) หมายถึง ไม่มีความโดดเด่น และค่าระดับ 5 (R = 5) หมายถึง ความโดดเด่นมาก	5	4	พบว่าความโดดเด่นเฉพาะตัวของพื้นที่ คือสภาพธรรมชาติ ประกอบด้วยสังคมพืช สัตว์ป่า เป็นตัวเพิ่มศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวค่อนข้างสูง

ตัวชี้วัดศักยภาพ	ความหมาย/รายละเอียดในการวัด	ค่าถ่วง น้ำหนัก (W)	ระดับ ศักยภาพ (R)	ข้อสังเกต
4. ความเหมาะสมของ ทรัพยากรต่อ กิจกรรมหลัก ในบริเวณ (suitability for certain type of recreational activities)	ลักษณะทางธรรมชาติและทรัพยากรธรรมชาติ ของแหล่งนันทนาการที่เอื้ออำนวยต่อกิจกรรม หลักที่นักท่องเที่ยวประกอบในบริเวณ ตัว อย่าง เช่น น้ำตกที่มีแอ่งน้ำกว้างขวางเหมาะสม สำหรับกิจกรรมเล่นน้ำ (ซึ่งเป็นกิจกรรมหลัก ของบริเวณ) โดยค่าคะแนนโดยรวม 1 (R= 1) หมายถึงมีความเหมาะสมต่ำมาก หรือ ไม่มี ความเหมาะสมเลย และค่าคะแนน 5 (R=5) หมายถึงมีความเหมาะสมมาก หรือ สูงมาก	4	4	พบว่า บริเวณป่าเขาภู หลวงมีลักษณะทาง ธรรมชาติและ ทรัพยากรธรรมชาติที่ เอื้ออำนวยต่อกิจกรรม หลักในแหล่งท่องเที่ยว เชิงอนุรักษ์ เช่น มีเส้น ทางศึกษาธรรมชาติ ที่มี ระบบนิเวศวิทยาของป่า ที่ค่อนข้างสมบูรณ์ มี การกำหนดพื้นที่กิจ กรรมนันทนาการที่ชัด เจน
5. ความสะดวก ในการเข้าถึง แหล่ง นันทนาการ (accessibility)	ความสะดวกโดยรวมในการเข้าถึงบริเวณที่ ประเมิน พิจารณาจากสภาพถนน/เส้นทางเดิน เท้า ระยะทางจากศูนย์กลางการท่องเที่ยวใน อุทยาน ฤดูกาล/ช่วงเวลาที่สามารถเข้าถึง บริเวณค่าคะแนน โดยรวม 1 (R=1) หมายถึงมี ความสะดวกในการเข้าถึงพื้นที่น้อยมาก และ 5 (R=5) หมายถึงมีความสะดวกมาก	4	4	จากการสำรวจพบว่า การเดินทางเข้าถึงพื้นที่ แหล่งท่องเที่ยวเชิง อนุรักษ์เป็นไปได้ด้วย สะดวก มีเส้นทางศึกษา ธรรมชาติให้เลือกตาม ความต้องการ สามารถ เดินทางเข้าถึงทุกฤดู กาล/ทุกช่วงเวลา
6. ความเชื่อม โยงกับแหล่ง นันทนาการ อื่น ๆ ภายใน อุทยาน (connection of the site to others)	ระยะห่างและความเชื่อมโยงระหว่างแหล่ง นันทนาการที่ทำการประเมินกับแหล่ง นันทนาการอื่น ๆ ทั้งในประเภทเดียวกัน และ ต่างประเภท ค่าคะแนน 1 (R=1) หมายถึงไม่มี ความเชื่อมโยง/ตั้งอยู่โดดเดี่ยว และ 5 (R= 5) หมายถึงมีความเชื่อมโยงอย่างมากกับแหล่ง นันทนาการอื่นๆ	4	4	พบว่ามีความเชื่อมโยง กับแหล่งนันทนาการ อื่นๆ ทั้งในประเภท เดียวกัน และต่าง ประเภท เช่น การเชื่อม โยงระหว่างอุทยานแห่ง ชาติเขาใหญ่ อุทยาน แห่งชาติทับลาน

ภาคผนวก ข
แบบสอบถาม

แบบสอบถาม
การศึกษาศักยภาพของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์
บริเวณป่าเขาภูหลวง จังหวัดนครราชสีมา
(โครงการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ป่าเขาภูหลวง)



ผู้เก็บรวบรวมข้อมูล.....
วันที่เก็บข้อมูล/วันที่กรอกข้อมูล.....
บริเวณที่เก็บข้อมูล.....

คำชี้แจง

แบบสอบถามนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาวิจัยเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อประกอบการทำวิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต เรื่อง การศึกษาศักยภาพของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์บริเวณป่าเขาภูหลวง จังหวัดนครราชสีมา ของ นายสุรวุฒิ ใจกิจสุวรรณ นิสิตปริญญาโท สาขาการบริหารทรัพยากรป่าไม้ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

ผลการศึกษาวิจัยครั้งนี้ สามารถนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ในการกำหนดรูปแบบที่เหมาะสมของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ตามหลักวิชาการ อีกทั้งสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับพื้นที่อื่นๆ ซึ่งมีศักยภาพและข้อจำกัดคล้ายคลึงกับ โครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ป่าเขาภูหลวงได้ รวมทั้งจะเป็นประโยชน์ต่อผู้สนใจศึกษาเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์อีกด้วย ความคิดเห็นของท่านจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการศึกษาวิจัย โปรดกาเครื่องหมาย / หรือตอบคำถามลงใน ช่องว่างที่ตรงกับข้อความที่ท่านคิดว่าถูกต้อง หรือ ใกล้เคียงความเป็นจริงมากที่สุด

ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงในความร่วมมือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง ให้ทำเครื่องหมาย X ลงหน้าข้อความหรือเติมข้อความที่ตรงกับสภาพความเป็นจริงเกี่ยวกับการท่องเที่ยวของท่าน

1. เพศ

<input type="radio"/> ชาย	<input type="radio"/> หญิง
---------------------------	----------------------------
2. ปัจจุบันท่านมีอายุ.....ปี
3. ที่อยู่อาศัยปัจจุบันตั้งอยู่ในจังหวัด.....
4. ระดับการศึกษา

<input type="radio"/> ระดับประถมศึกษา	<input type="radio"/> ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
<input type="radio"/> ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย,ปวช.	<input type="radio"/> ระดับอนุปริญญา, ปวส.,ปวท.
<input type="radio"/> ระดับปริญญาตรี	<input type="radio"/> สูงกว่าระดับปริญญาตรี
5. อาชีพ

<input type="radio"/> ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	<input type="radio"/> รับราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ
<input type="radio"/> แม่บ้าน/พ่อบ้าน	<input type="radio"/> พนักงานบริษัท/เอกชน
<input type="radio"/> รับจ้างทั่วไป	<input type="radio"/> นักเรียน/นักศึกษา
<input type="radio"/> เกษตรกรรม	<input type="radio"/> อื่นๆ ระบุ.....
6. สถานภาพการสมรส

<input type="radio"/> โสด	<input type="radio"/> สมรส
<input type="radio"/> หม้าย	<input type="radio"/> หย่าร้าง
<input type="radio"/> แยกกันอยู่	
7. รายได้ต่อเดือน.....บาท/เดือน (โดยไม่หักค่าใช้จ่าย)
8. เหตุจูงใจ/วัตถุประสงค์ในการเดินทางมาโครงการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ป่าเขาภูหลวง ครั้งนี้ (เลือกตอบทุกข้อที่ตรงกับความรู้สึก/ความต้องการของท่านมากที่สุด โดยใส่ลำดับความสำคัญ...1...2...3 ในวงเล็บหน้าหัวข้อที่ท่านเลือก)

<input type="radio"/> เพื่อพัฒนาความพึงพอใจที่มีต่อธรรมชาติ
<input type="radio"/> เพื่อเพิ่มพูนความรู้เกี่ยวกับธรรมชาติ
<input type="radio"/> เพื่อพัฒนาทักษะและความชำนาญพิเศษเฉพาะด้าน
<input type="radio"/> เพื่อพัฒนาความแข็งแรงของสุขภาพร่างกาย
<input type="radio"/> เพื่อผ่อนคลายความตึงเครียดจากการเรียน/การปฏิบัติภาระกิจในชีวิตประจำวัน
<input type="radio"/> เพื่อหลีกเลี่ยงสภาพความจำเจในชีวิตประจำวัน

- เพื่อหลีกเลี่ยงมลภาวะของเมือง/แสวงหาบรรยากาศที่สดชื่นปราศจากมลภาวะ
 เพื่อใช้เวลาพักผ่อนร่วมกับเพื่อน และ/หรือ สมาชิกในครอบครัว
 เพื่อให้ได้มีโอกาสพบปะกับผู้คนในสังคม (ที่ยังไม่รู้จัก/ไม่คุ้นเคย)
 อื่นๆ โปรดระบุ.....
9. ท่านเดินทางมาเยือน โครงการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ป่าเขาภูหลวง ด้วยพาหนะอะไร
- รถโดยสารสาธารณะ รถยนต์ส่วนตัว
 รถจักรยานยนต์ส่วนตัว รถยนต์เช่า
 รถยนต์บริษัททัวร์ อื่นๆ ระบุ.....
10. จำนวนสมาชิกในกลุ่มที่ท่านเดินทางมาเยือน โครงการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ป่าเขาภูหลวง ในครั้งนี้.....คน
11. ท่านเคยเดินทางท่องเที่ยว โครงการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ป่าเขาภูหลวง กี่ครั้ง.....ครั้ง
12. กลุ่มที่ร่วมเดินทางมาเยือน โครงการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ป่าเขาภูหลวง ในครั้งนี้
- กลุ่มเพื่อน กลุ่มครอบครัว
 กลุ่มครูและนักเรียน กลุ่มอบรม/สัมมนา
 อื่นๆ ระบุ.....
13. ค่าใช้จ่ายในการเดินทางมาเยือน โครงการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ป่าเขาภูหลวง ในครั้งนี้
- ค่าทัวร์.....บาท ค่าที่พัก.....บาท
 ค่าอาหาร.....บาท ค่าของฝาก/ที่ระลึก.....บาท
 ค่าพาหนะ.....บาท อื่นๆ.....บาท
14. ระยะเวลาในการพักในโครงการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ป่าเขาภูหลวงครั้งนี้
- ไม่ได้ค้างคืน
 ค้าง.....คืน (โปรดระบุจำนวนคืนที่ค้างคืน)
15. การเดินทางท่องเที่ยวครั้งนี้ ท่านคิดว่าตัวท่านเองจัดอยู่ในกลุ่มนักท่องเที่ยวประเภทใด
- นักท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ นักท่องเที่ยวทั่วไป
 นักเดินทาง อื่นๆ ระบุ.....

16. ในการมาท่องเที่ยวโครงการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ป่าเขาภูหลวงครั้งนี้ ท่านเข้าร่วม หรือ ทำกิจกรรมอะไรบ้าง (เลือกตอบเพียง 3 ประเภทที่มีความสำคัญสูงสุด พร้อมระบุลำดับ ความสำคัญ 1 = กิจกรรมที่มีความสำคัญสูงสุด, 2 และ 3 = กิจกรรมที่มีความสำคัญรองลงมา ตามลำดับ)

กิจกรรมที่คาดหวัง/ต้องการประกอบ	ลำดับความสำคัญ
ขับรถชมวิว	
นั่งเรือชมธรรมชาติในเขื่อนลำพระเพลิง	
ขี่จักรยาน	
ถ่ายภาพสภาพธรรมชาติ	
เล่นน้ำตก	
ปิกนิก	
เดินป่า/ศึกษาธรรมชาติ (รวมทั้งคุณ)	
ตั้งแคมป์พักแรม	
อื่นๆ (โปรดระบุ).....	

17. ในชีวิตประจำวันของท่าน ได้รับข้อมูลข่าวสารความรู้ด้านการท่องเที่ยวสิ่งแวดล้อมและการอนุรักษ์จากสื่อใดมากที่สุด (โปรดเลือกตอบเพียงข้อเดียว)

- หนังสือพิมพ์ โทรทัศน์
 วิทยุ นิตรสาร,วารสาร,ใบปลิว,แผ่นพับ
 คำบอกเล่าจากเพื่อน,ญาติ อื่นๆ ระบุ.....

18. ท่านเคยเป็นสมาชิกกลุ่ม, ชมรม, สมาคม หรือองค์กรใดๆ ที่มีการดำเนินการด้านสิ่งแวดล้อมหรือไม่

- ไม่เคย เคย (โปรดระบุ).....

ตอนที่ 2 ระดับความรู้ของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

19. โปรดทำเครื่องหมาย / ลงในช่องท้ายข้อความเพียงหนึ่งช่องตามความเป็นจริง

ข้อคำถาม	ใช่	ไม่ใช่	ไม่ทราบ/ ไม่ตอบ
1. หลักการสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์คือการท่องเที่ยวโดยไม่ทำลายสภาพแวดล้อม			
2. วัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์คือการเพิ่มประสบการณ์และให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว			
3. การเดินทางท่องเที่ยวทุกประเภทจัดว่าเป็นการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์			
4. การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เกิดขึ้นได้ทุกแห่ง แม้แต่ในสถานบันเทิง			
5. ในการจัดการด้านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ควรมีการปรับปรุง ตกแต่งสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ ตามธรรมชาติเพื่อจูงใจนักท่องเที่ยว			
6. แหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ต้องเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นธรรมชาติดั้งเดิม ไม่ได้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ถูกสร้างขึ้นใหม่			
7. การรักษาความหลากหลายของธรรมชาติ สังคมและวัฒนธรรม เป็นหลักการพื้นฐานที่สำคัญสำหรับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์			
8. สิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยวถือเป็นสิ่งสำคัญในการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์			
9. การเก็บพันธุ์พืชหรือเห็ดในป่าเพื่อสะสมถือว่าเป็นกิจกรรมหนึ่งของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์			

ข้อความ	ใช่	ไม่ใช่	ไม่ทราบ/ ไม่ตอบ
10. กิจกรรมคุณถือว่าเป็นกิจกรรมหนึ่งในหลาย ๆ กิจกรรมของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์			
11. ในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ควรเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวศึกษาและชื่นชมแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติด้วยตัวเอง			
12. ป้ายและสัญลักษณ์ที่ให้ความรู้ต่าง ๆ ไม่มีความจำเป็นที่จะต้องมีในแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เพราะนักท่องเที่ยวย่อมศึกษาข้อมูลมาก่อนอยู่แล้ว			
13. การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวของชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในบริเวณแหล่งท่องเที่ยวไม่ได้ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์			
14. ในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ไม่จำเป็นต้องให้ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเพียงแต่ให้มีรายได้เพิ่มขึ้นก็พอ			
15. ในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ควรส่งเสริมให้จำนวนนักท่องเที่ยวมากที่สุด เพื่อให้ชาวบ้านมีรายได้เพิ่มมากขึ้น			
16. การให้บริการนักท่องเที่ยวพักในบ้านพักของชาวบ้านในท้องถิ่นจัดเป็นส่วนหนึ่งของการมีส่วนร่วมของราษฎรในท้องถิ่น			
17. การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ควรเน้นการตอบสนองต่อความต้องการของนักท่องเที่ยวเป็นหลัก โดยเฉพาะด้านสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ			

ข้อความ	ใช่	ไม่ใช่	ไม่ทราบ/ ไม่ตอบ
18. การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกด้านการสื่อความหมายมากกว่าสิ่งอำนวยความสะดวกประเภทอื่น ๆ			
19. แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ ที่มีความโดดเด่น เช่น ด้านพืชพรรณ สัตว์ป่า สภาพพื้นที่ซึ่งมีลักษณะเฉพาะแต่ละพื้นที่ สามารถจัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ได้			
20. นักท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์มักเดินทางเป็นกลุ่มเล็กและมีความสนใจเฉพาะเรื่อง เช่น กลุ่มคนรักกลุ่มถ่ายภาพธรรมชาติ			

ตอนที่ 3 ความพึงพอใจและความต้องการของนักท่องเที่ยวต่อสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการ

20. ท่านมีความพึงพอใจต่อสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการ ต่อไปนี้เพียงใด
(โปรดทำเครื่องหมาย / ลงในช่องท้ายข้อความเพียงหนึ่งช่องตามความเป็นจริง)

ข้อความ	พอใจ อย่างยิ่ง 5	พอใจ 4	เฉย ๆ 3	ไม่พอใจ 2	ไม่พอใจ อย่างยิ่ง 1
1. ความครบถ้วนและครอบคลุมสาระที่จำเป็นของข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว โครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ฯ					

ข้อคำถาม	พอใจ อย่างยิ่ง 5	พอใจ 4	เฉยๆ 3	ไม่พอใจ 2	ไม่พอใจ อย่างยิ่ง 1
2. ภูมิทัศน์โดยรวมของแหล่งท่องเที่ยว					
3. การได้มีประสบการณ์เรียนรู้เรื่องราวเกี่ยวกับสภาพธรรมชาติบริเวณป่าเขา ภูหลวง					
4. ปริมาณสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ที่พัก ห้องน้ำ สุขา ถังขยะ					
5. คุณภาพสื่อให้ข้อมูลความรู้เกี่ยวกับ พื้นที่ ได้แก่					
5.1 เอกสารเผยแพร่					
5.2 ป้ายสื่อความหมาย					
5.3 ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว					
6. ความสะอาดของแหล่งท่องเที่ยว โครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิง อนุรักษ์ ฯ					
7. ความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อม ของที่พักแรม					
8. การดูแลรักษาความสะอาดของร้าน อาหารสำหรับบริการนักท่องเที่ยว					
9. ความสะอาดของร้านอาหาร					
10. ความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว					
11. การให้ความช่วยเหลือ คำแนะนำของ เจ้าหน้าที่					

21. ท่านมีความต้องการ หรือ ความสนใจที่จะประกอบกิจกรรมต่าง ๆ เหล่านี้
 มากน้อยเพียงใด (ให้ทำเครื่องหมาย / ลงในช่องท้ายข้อความเพียงหนึ่งช่อง
 ตามความเป็นจริง)

ข้อคำถาม	สนใจมาก 3	ปานกลาง 2	สนใจน้อย 1
1. ล่องเรือชมทิวทัศน์ธรรมชาติในเขื่อนลำพระเพลิง			
2. กิจกรรมดูนกหรือสัตว์ป่า			
3. กิจกรรมศึกษาพันธุ์ไม้			
4. กิจกรรมตั้งเต็นท์พักแรม			
5. กิจกรรมเดินป่า			
6. กิจกรรมถ่ายภาพธรรมชาติ			
7. กิจกรรมพายเรือแคนู			
8. กิจกรรมเยี่ยมชมวิถีชีวิตชาวบ้าน			
9. อื่นๆ (โปรดระบุ).....			

22. ข้อเสนอแนะอื่นๆ ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวบริเวณป่าเขาภูหลวง

.....

.....

.....

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณทุกท่านที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถาม

นายสุรวุฒิ ใจกิจสุวรรณ

ผู้วิจัย

ภาคผนวก ค
รูปภาพ



ภาพผนวกที่ 1 เส้นทางเข้าสู่ป่าเขาภูหลวง



ภาพผนวกที่ 2 โครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ป่าเขาภูหลวง



ภาพผนวกที่ 3 สภาพป่าบริเวณเขาภูหลวง



ภาพผนวกที่ 4 เส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติ



ภาพผนวกที่ 5 ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว



ภาพผนวกที่ 6 บริเวณกางเต็นท์

ตารางผนวกที่ 1 แสดงข้อมูลชนิดพรรณไม้ในป่าดิบแล้ง

ลำดับที่	ชนิดพันธุ์ไม้	จำนวนแปลง ตัวอย่างที่ชนิด ไม้ปรากฏ (แปลง)	จำนวนต้นทั้ง หมดของชนิด ไม้ที่ปรากฏ ในแปลง (ต้น)	พื้นที่หน้าตัด ของชนิดไม้ทั้ง หมด (ตร.ซม.)	ความถี่ Frequency	ความหนาแน่น Dominant	ความเด่น Dominance	ความสัมพันธ์ ด้านความถี่ Relative Frequency	ความสัมพันธ์ ด้านความหนา แน่น Relative Dominant	ความสัมพันธ์ ด้านความเด่น Relative Dominance	I.V. Importan ce Value
1	กระเบาหลัก	5	6	488.0	20	24	0.000020	2.86	1.39	0.67	4.92
2	ตะเคียนหิน	25	162	25,635.3	100	648	0.001025	14.29	37.50	35.13	86.92
3	สารภี	10	18	792.5	40	72	0.000032	5.71	4.17	1.09	10.97
4	เข็มขาว	1	1	140.3	4	4	0.000006	0.57	0.23	0.19	0.99
5	ค้ำขาว	22	52	6,916.3	88	208	0.000277	12.57	12.04	9.48	34.09
6	เกด	1	1	35.1	4	4	0.000001	0.57	0.23	0.05	0.85
7	พลองกินลูก	22	66	5,052.4	88	264	0.000202	12.57	15.28	6.92	34.77
8	ลำควน	12	18	14,267.5	48	72	0.000571	6.86	4.17	19.55	30.58
9	คอแลน	2	2	38.3	8	8	0.000002	1.14	0.46	0.05	1.65
10	อีแปะ	4	4	2,208.0	16	16	0.000088	2.29	0.93	3.03	6.25
11	กะลิ่ง	1	1	28.7	4	4	0.000001	0.57	0.23	0.04	0.84
12	ตะโก	3	8	581.1	12	32	0.000023	1.71	1.85	0.80	4.36

ตารางผนวกที่ 1 (ต่อ)

ลำดับที่	ชนิดพันธุ์ไม้	จำนวนแปลง ตัวอย่างที่ชนิด ไม้ปรากฏ (แปลง)	จำนวนต้นทั้ง หมดของชนิด ไม้ที่ปรากฏ ในแปลง (ต้น)	พื้นที่หน้าตัด ของชนิดไม้ ทั้งหมด (ตร.ซม.)	ความถี่ Frequency	ความหนาแน่น Dominant	ความเด่น Dominance	ความสัมพันธ์ ด้านความถี่ Relative Frequency	ความสัมพันธ์ ด้านความหนา แน่น Relative Dominant	ความสัมพันธ์ ด้านความเด่น Relative Dominance	I.V. Importance Value
13	กัตลีน	8	9	496.8	32	36	0.000020	4.57	2.08	0.68	7.33
14	คันทแลน	9	10	576.9	36	40	0.000023	5.14	2.31	0.79	8.24
15	กระท่อมหนู	6	7	849.0	24	28	0.000034	3.43	1.62	1.16	6.21
16	ชมพูป่า	4	5	125.1	16	20	0.000005	2.29	1.16	0.17	3.62
17	กระบก	2	2	10,492.4	8	8	0.000420	1.14	0.46	14.38	15.98
18	ประโดงแดง	9	19	2,401.8	36	76	0.000096	5.14	4.40	3.29	12.83
19	อะราง	3	3	372.0	12	12	0.000015	1.71	0.69	0.51	2.91
20	กำแพงเจ็ดชั้น	1	1	140.3	4	4	0.000006	0.57	0.23	0.19	0.99
21	ตีนนก	1	1	23.0	4	4	0.000001	0.57	0.23	0.03	0.83
22	สาธร	1	1	31.8	4	4	0.000001	0.57	0.23	0.04	0.84
23	พลับพลา	1	2	60.0	4	8	0.000002	0.57	.046	0.08	1.11
24	ก้านเหลือง	5	7	347.3	20	28	0.000014	2.86	1.62	0.48	4.96
25	กริม	3	3	81.9	12	12	0.000003	1.71	0.69	0.11	2.51

ตารางผนวกที่ 1 (ต่อ)

ลำดับที่	ชนิดพันธุ์ไม้	จำนวนแปลง ตัวอย่างที่ชนิด ไม้ปรากฏ (แปลง)	จำนวนต้นทั้งหมดของชนิด ไม้ที่ปรากฏ ในแปลง (ต้น)	พื้นที่หน้าตัด ของชนิดไม้ ทั้งหมด (ตร.ซม.)	ความถี่ Frequency	ความหนาแน่น Dominant	ความเด่น Dominance	ความสัมพันธ์ ด้านความถี่ Relative Frequency	ความสัมพันธ์ ด้านความหนา แน่น Relative Dominant	ความสัมพันธ์ ด้านความเด่น Relative Dominance	I.V. Importan ce Value
26	พุทราแดง	2	2	57.6	8	8	0.000002	1.14	0.46	0.08	1.68
27	สามพันตา	7	13	439.9	28	52	0.000018	4.00	3.01	0.60	7.61
28	ตัวส้ม	2	2	173.5	8	8	0.000007	1.14	0.46	0.24	1.84
29	เคี่ยมคะนอง	3	6	130.5	12	24	0.000005	1.71	1.39	0.18	3.28
	รวม		432	72,983.3		1,728	0.002919	100	100	100	

ตารางผนวกที่ 2 แสดงค่าความถี่ (Frequency) ของชนิดไม้ (เรียงจากค่ามากไปหาค่าน้อย)
ชนิดป่า ป่าดงดิบ

ลำดับที่	ชนิดพันธุ์ไม้	ความถี่ Frequency (%)	ลำดับที่	ชนิดพันธุ์ไม้	ความถี่ Frequency (%)
1	ตะเคียนหิน	100	16	อะราวง	12
2	ค้ำขาว	88	17	กริม	12
3	พลองกินลูก	88	18	เคี่ยมคะนอง	12
4	ลำควน	48	19	คอแลน	8
5	สารภี	40	20	กระบก	8
6	คันแสด	36	21	พุทราแดง	8
7	กระโดนแดง	36	22	ด้วงส้ม	8
8	กัคลิ้น	32	23	เข้มขาว	4
9	สามพันตา	28	24	เกด	4
10	กระท่อมหมู	24	25	กะลิง	4
11	กระเบาหลัก	20	26	กำแพงเจ็ดชั้น	4
12	ก้านเหลือง	20	27	ตีนนก	4
13	อีแปะ	16	28	สาธร	4
14	ชมพูป่า	16	29	พลับพลา	4
15	ตะโก	12			
รวม					

ตารางผนวกที่ 3 แสดงค่าความหนาแน่น(Density) ของชนิดไม้ (เรียงจากค่ามากไปหาค่าน้อย)
ชนิดป่า ป่าดงดิบ

		ความหนาแน่น		ความหนาแน่น	
ลำดับที่	ชนิดพันธุ์ไม้	Density (%)	ลำดับที่	ชนิดพันธุ์ไม้	Density (%)
1	ตะเคียนหิน	648	16	อีเปาะ	16
2	พลองกินลูก	264	17	อะราง	12
3	ค้ำคว	208	18	กริม	12
4	กระโดงแดง	76	19	คอแลน	8
5	สารภี	72	20	กระบก	8
6	ลำดวน	72	21	พลับพลา	8
7	สามพันตา	52	22	พุทราแดง	8
8	คันแสด	40	23	ตัวส้ม	8
9	กัคลิ้น	36	24	เข้มขาว	4
10	ตะโก	32	25	เกด	4
11	กระท่อมหมู	28	26	กะลิง	4
12	ก้านเหลือง	28	27	กำแพงเจ็ดชั้น	4
13	กระเบาหลัก	24	28	ตีนนก	4
14	เคี่ยมคนอง	24	29	สาธร	4
15	ชมพู่ป่า	20			
				รวม	1,728

ตารางผนวกที่ 4 แสดงค่าความเด่น (Dominance) ของชนิดไม้ (เรียงจากค่ามากไปหาค่าน้อย)
ชนิดป่า ป่าดงดิบ

ลำดับที่	ชนิดพันธุ์ไม้	ความเด่น Dominance (%)	ลำดับที่	ชนิดพันธุ์ไม้	ความเด่น Dominance (%)
1	ตะเคียนหิน	0.001025	16	ก้านเหลือง	0.000014
2	ลำควน	0.000571	17	ตัวส้ม	0.000007
3	กระบก	0.00042	18	เข้มขาว	0.000006
4	ค้ำขาว	0.000277	19	กำแพงเจ็ดชั้น	0.000006
5	พลองกินลูก	0.000202	20	ชมพู่ป่า	0.000005
6	กระโดงแดง	0.000096	21	เคี่ยมคะนอง	0.000005
7	อีแปะ	0.000088	22	กริม	0.000003
8	กระท่อมหมู	0.000034	23	คอแลน	0.000002
9	สารภี	0.000032	24	พลับพลา	0.000002
10	ตะโก	0.000023	25	พุทราแดง	0.000002
11	คันทแลน	0.000023	26	เกด	0.000001
12	กระเบาใกล้	0.000020	27	กะลิง	0.000001
13	กัคลิ้น	0.000020	28	ตีนนก	0.000001
14	สามพันตา	0.000018	29	สาธร	0.000001
15	อะราง	0.000015			
				รวม	0.002919

ตารางผนวกที่ 5 แสดงค่าความสำคัญ IV. (Importance Value) ของชนิดไม้ ชนิดป่า ป่าดงดิบ

ลำดับที่	ชนิดพันธุ์ไม้	I.V. Importance Value	ลำดับที่	ชนิดพันธุ์ไม้	I.V. Importance Value
1	ตะเคียนหิน	86.92	16	ชมพูป่า	3.62
2	พลองกินลูก	34.77	17	เคี่ยมคนอง	3.28
3	ค้ำคาว	34.09	18	อะราง	2.91
4	ลำควน	30.58	19	กริม	2.51
5	กระบก	15.98	20	ตัวส้ม	1.84
6	กระโคงแดง	12.83	21	พุทราดง	1.68
7	สารภี	10.97	22	คอแลน	1.65
8	คันแหลน	8.24	23	พลับพลา	1.11
9	สามพันตา	7.61	24	เข็มขาว	0.99
10	กัคลิ้น	7.33	25	กำแพงเจ็ดชั้น	0.99
11	อีแปะ	6.25	26	เกด	0.85
12	กระท่อมหนู	6.21	27	กะลิง	0.84
13	ก้านเหลือง	4.96	28	สาธร	0.84
14	กระเบาหลัก	4.92	29	ตีนนก	0.83
15	ตะโก	4.36			
รวม					

ตารางผนวกที่ 6 รายชื่อชนิดพันธุ์สัตว์ป่า บริเวณป่าเขาภูหลวง

ลำดับที่	ชื่อสามัญ (Local name)	ชื่อวิทยาศาสตร์ (Scientific name)	หมายเหตุ
1	กระต่ายป่า	<i>Lepus pequensis</i>	
2	กระรอกขาว	<i>Callosciurus finlaysonii finlaysoni</i>	
3	กระรอกหลากสี	<i>Callosciurus finlaysonii</i>	
4	เก้ง	<i>Muntiacus muntjak</i>	
5	ไก่ป่า	<i>Gallus gallus</i>	
6	ไก่ฟ้าพญาลอ	<i>Lophura diardi</i>	
7	งูจงอาง	<i>Ophiophagus hannah</i>	
8	งูทางมะพร้าว	<i>Elaphe radiata</i>	
9	งูสิง	<i>Ptyas korros</i>	
10	งูเห่า	<i>Python reticulatus</i>	
11	งูเห่า	<i>Naja naja</i>	
12	ตะกวด	<i>Varanus nebulosus</i>	
13	นกเงือก	<i>Anthracoceros albirostris</i>	
14	นกกระเจี๊ยบธรรมดา	<i>Orthotomus sutorius</i>	
15	นกโกโรโกโส	<i>Carpococcyx renauldi</i>	
16	นกกระทาดง	<i>Arborophila chloropus</i>	
17	นกกระรางหัวหงอก	<i>Garrulax leucolophus</i>	
18	นกกระเต็นอกขาว	<i>Halcyon sayrnensis</i>	
19	นกกลางเขนดง	<i>Copsychus malabaricus</i>	
20	นกกลางเขนบ้าน	<i>Copsychus saularis</i>	
21	นกกาเหว่า	<i>Eudynamys scolopacea</i>	
22	นกกินปลีคอแดง	<i>Aethopyga sipargia</i>	
23	นกกินปลีอกเหลือง	<i>Treron pompadora</i>	
24	นกขมิ้นท้ายทอยดำ	<i>Oriolus chinensis</i>	
25	นกขุนแผนอกสีส้ม	<i>Harpactes oreskios</i>	

ตารางผนวกที่ 6 (ต่อ)

ลำดับที่	ชื่อสามัญ (Local name)	ชื่อวิทยาศาสตร์ (Scientific name)	หมายเหตุ
26	นกขุนทอง	<i>Gracula religiosa</i>	
27	นกแขกเต้า	<i>Psittacula alexandri</i>	
28	นกแซงแซวหางบ่วงใหญ่	<i>Dicrurus paradiseus</i>	
29	นกเค้าแมว	<i>Glaucidium cuculoides</i>	
30	นกตะขาบทุ่ง	<i>Coracias benghalensis</i>	
31	นกตีทอง	<i>Megalaina haemacephala</i>	
32	นกนางแอ่นบ้าน	<i>Hirundo rustica</i>	
33	นกปรอดหัวโขน	<i>Pycnonotus Jocosus</i>	
34	นกพญาไฟใหญ่	<i>Lanius spp.</i>	
35	นกแสกแดง	<i>Phodilus badius</i>	
36	นกหัวขวานใหญ่สีดำ	<i>Hemicircus canente</i>	
37	นกเหยี่ยวรุ้ง	<i>Spilornis cheela</i>	
38	นึ่ง	<i>Manis javanica</i>	
39	เม่นหางพวง	<i>Atherurus macrourus</i>	
40	แมวป่า	<i>Felis chaus</i>	
41	เสียงผา	<i>Capricornis sumatraensis</i>	
42	หมาใน	<i>Cuon alpinus</i>	
43	หมีควาย	<i>Selenarctos thibetanus</i>	
44	หมูป่า	<i>Sus scrofa</i>	
45	หนูหริ่ง	<i>Arctonyx collaris</i>	
46	อีกา	<i>corvus macrorhynchus</i>	
47	อีเห็น	<i>Paradoxurus hermaphroditus</i>	